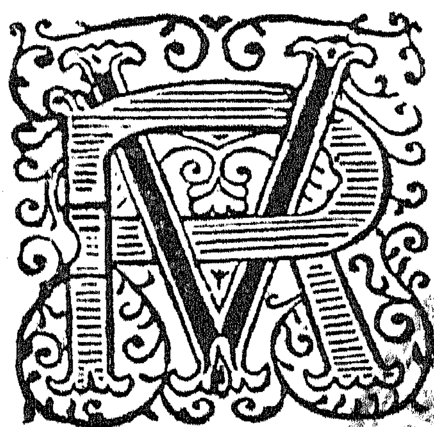
శ్రీరస్తు

విజయవిలాసము

చేమకూర వేంకటకవి ప్రణీతము

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్

మదరాసు-1.

వారిచే ప్రకటితము.

PRINTED BY
V. VENKATESWARA SASTRULU TRUST
FOR V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
AT THEIR 'VAVILLA' PRESS
MADRAS.—1969. Copies 2000

పీఠిక

సుభద్రాపరిణయ మను నామాంతరము గల యీ విజయవిలాసమును చేమకూర - వేంకటకవి రచించెను. ఇయ్యది తంజావూరునకుఁ బ్రభువగు రఘునాథరాజున కంకిత మొనర్పఁబడి యున్నది. ఈరఘునాథరాజు క్రీ. శ. 17-వ శతాబ్దారంభమున రాజ్యము చేసినట్లు కానవచ్చుచున్నది. కావున నీ కవియును ఆ కాలముననే యుండె ననుట స్పష్టము. విజయవిలాసము వ్రాయుటకుఁ బూర్వము వేంకటకవి సారంగధరచరిత్ర మను నొక పద్యకావ్యమును రచించి యీకృతిపతికే యంకితముఁ జేసి యుండెను.

చేమకూర-వేంకటకవి ఆంధ్ర నియోగిబ్రాహ్మణవంశ సంజనితుఁ డని కొందఱును, భోగినీకులసంజాతుఁ డని మఱికొందఱును భిన్నాభిప్రాయులై యున్నారు. ఎట్టికులమునఁ బుట్టినను, ఈ సరసకవి తన కవితామహిమచేఁ దన కులమునకు వన్నెయును వాసియును దెచ్చి యుండెననుటకు సందేహము లేదు. విజయవిలాసము తెలుఁగునఁ గల యత్యుత్తమప్రౌఢకావ్యములలో నొకటి యని సకలపండితజనంబులచే నేకగ్రీవముగాఁ గొనియాడఁబడుచున్నది. ఈ సుకుమారకావ్యము వ్యంగ్యప్రధానమై, ప్రతిపద్యరసాస్పదమై ఉచితశబ్దార్థాలంకారశోభితమై వినువారి వీనుల నమృతంపుసోన లొలుకు సరసవచోరచనల నలరారుచున్నది.

ఇందలి యితివృత్తము శ్రీమహాభారతమునుండి గ్రహింపఁ బడినది. అర్జునుఁడు బ్రాహ్మణగోసంరక్షణార్థమై విలునమ్ములుఁ గొన ధర్మరాజు నంతఃపురంబునఁ జొచ్చి సమయభంగంబుఁ గావించుటయుఁ, దన్నివారణార్థమై భూప్రదక్షిణ మొనర్ప నగ్రజు ననుజ్ఞఁ గొని బయలుదేఱుటయు, మార్గమధ్యంబున నులూపి యను నాగకన్యకచే వరింపఁబడుటయు, నటమీఁదఁ బాండ్యదేశాధీశుం డగు మలయధ్వజమహారాజుచే సమ్మానితుండై తదీయనందనయగు చిత్రాంగదను వివాహమాడు టయు, నచ్చటనుండి శ్రీకృష్ణునిచెల్లె లగుసుభద్రను వివాహ మాడు తలంపున యతివేషముతో ద్వారకాపురంబుఁ జేరు టయుఁ, గృష్ణానుమతిచే దేవకీవసుదేవు లొసంగ బలరామునికిఁ దెలియకుండ సుభద్రను వివాహమై ద్వారకాపురంబు వెడలి త్రోవ నడ్డగించు యాదవసైన్యంబుల గెల్చి యింద్రప్రస్థంబుఁ జేరి సహోదరబంధుమిత్రసమాదరణముం బొందుటయు, సుభద్రయందుఁ బుత్రరత్నం బగునభిమన్యుఁ గాంచుటయు మొదలుగాఁగల విషయంబు లిం దతిమనోహరములుగ నభి వర్ణింపఁబడియున్నవి.

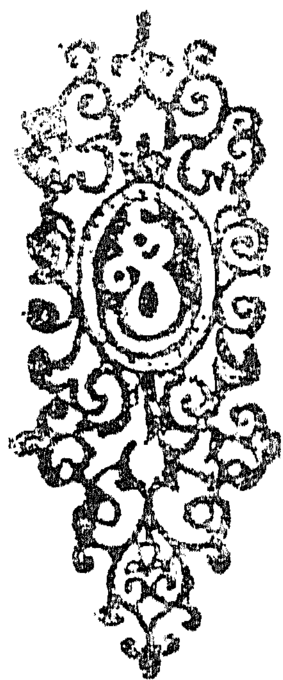
తండియార్పేట, }
చెన్నపురి. }

వావిళ్ల వేంకటేశ్వరులు

శ్రీరస్తు

విజయవిలాసము

పీఠిక

లెల్లప్పు డొసంగ నిసకలధా
త్రీచక్రముల్ బాహుపీ
ఠిలగ్నంబుగఁ జేయ దిగ్విజయ మా
టీకొన్నచందాన నే
వేళన్ సీతయు లక్ష్మణుండుఁ దను సే
వింపంగ విల్ పూని చె
న్నౌలీలన్ దగు రామమూర్తి రఘునా
థాధీశ్వరుం బ్రోవుతన్. 1

ఉ. శ్రీకలకంఠకంఠియు ధరిత్రియు దక్షిణవామభాగముల్
గైకొని కొల్వ వారిఁ గడఁకన్ గడకన్నులకాంతిఁ దేల్చి
తా, నాకమలాప్తతం గువలయాప్తతఁ దెల్పెడు రంగభర్త
లో,కైకవిభుత్వమిచ్చుదయ నచ్యుతు శ్రీరఘునాథశౌరికిన్.

ఉ. శ్రీరుచిరాంగి నీభవనసీమ ధ్రువంబుగ నిల్చు నేలు దీ
ధారుణి నీవ యన్నక్రియ దక్షిణపాణి నెఱుంగఁ జేయుశ్రీం

గారరసాబ్ధి వేంకటనగస్థిరవాసుఁడు పూర్ణదృష్టి నెం
తే రఘునాథభూరమణదేవు గుణంబులఁ బ్రోవుఁ బోవుతన్. 3

తే. ధీయుతుఁ డటంచు నలువ దీర్ఘాయు వొసఁగి
కాయు రఘునాథవిభు వజ్రకాయుఁ గాఁగ;
వీరవరుఁ డని హరుఁ డత్యుదారకరుణఁ
జేయు నెప్పుడు విజయు నజేయుఁ గాఁగ. 4

మ. మొగుడుందమ్ముల విప్పునప్పుడు రజంబుల్ జక్రవాళంపుఁ
గొం,డగడిన్ దేఁటుగ దైనపట్టఁ దమముల్ మందేహులన్
దోలి వ్రాసి గడల్కొన్తతజేయందు సత్త్వముఁ బ్రకా
శింపన్ ద్రిమూర్త్యాత్మకుం, డగు తేజోనిధి వేడ్కఁ జేయు
రఘునాథాధీశుఁ దేజోనిధిన్. 5

శా. మాద్యద్దంతిముఖార్చనానియమముం బాటించు నెల్ల
ప్పుడున్, సద్యోగిపూర్ణఫలాప్తిచే మనుచు నంతర్వాణులన్
మామనో, హృద్యుం డౌ రఘునాథశౌరియని కూర్మి
న్నాటికిన్ బోటికిన్, విద్యాబుద్ధు లొసంగి ప్రోతు రతనిన్
విఘ్నేశుఁడున్ వాణియున్. 6

శా. ప్రాగల్భ్యంబున విష్ణు శంభుమతముల్ పాటించి సర్వంసహా
భాగంబందు సమప్రధానగతి యొప్పన్ రాజలోకంబులోఁ
డా గణ్యుం డని యచ్యుతేంద్రరఘునాథక్షోణిభృన్మౌళికిన్
శ్రీగౌరుల్ సమకూర్తు రాహవజయశ్రీగౌరులన్ నిత్యమున్.

మ. ప్రకటశ్రీహరియంఘ్రిఁ బుట్టి హరుమూర్ధం బెక్కి యాపా
దము, స్తకముల్ వర్ణన కెక్కు దేవి సహజోదంచత్కులోత్ప
న్ననా, యకరత్నం బని యచ్యుతేంద్రరఘునాథాధీశ్వర

స్వామికిన్, సకలైశ్వర్యములు న్నిజేశువలనన్ దాఁ గల్గఁగాఁ
జేయుతన్. 8

క. ఆరాజశేఖర ప్రియ
వారిజముఖి తోడుగాఁగ వర్ధిలు విమల
శ్రీరుచిరవంశమున ధా
త్రీరంజనసుకృతి చెవ్వనృపతి జనించెన్. 9

క. ఆచెవ్వనృపాలాగ్రణి
యాచంద్రార్కముగఁ గాంచి నరుణాచలవృ
ద్ధాచలములఁ గట్టించె మ
హాచతురసమీరగోపురావరణంబుల్. 10

తే. శివి నచ్యుతరాయలదేవి యైన
తిరుమలాంబకు ననుజ యై తేజరిల్లు
మూర్తమాంబను బెండ్లి యై కీర్తివెలయఁ
జెవ్వవిభుఁడు మహోన్నతశ్రీఁ జెలంగె. 11

క. ఆమూర్తమాంబ కఖిలమ
హీమండలనాథుఁ డచ్యుతేంద్రుఁడు సుగుణో
ద్దాముఁడు జన్మించెం ద
ద్భూమీపతి రంగధాముపూజ న్మించెన్. 12

శా. శ్రీరంగేశుఁడె వచ్చి యచ్యుతధరిత్రీ భర్త యై భాగ్యరే
ఖారూఢిన్ విలసిల్లి తాన తనకున్ గైంకర్యముల్ చేసెఁగా
కేరా జైనను జేయఁగాఁ గలిగెనే యిట్టివిమానం బహో
భూరిస్నిగ్ధముగా మహామణిమయంబుల్ గాఁ గిరీటాదులున్.

చ. గెలిచిన గెల్పు లర్థితతికిన్ దిన మిచ్చినయీవులన్ వహిల్
తలఁచిన విక్రమార్కు లోకలక్షయుఁ గర్ణులు కోటియున్

గదా, కలిగిన నీడువత్తు రనఁగాఁ దగు సాహసదానసద్గుణం
బులు ధరయందుఁ బుట్టఁగనె పుట్టినయచ్యుత భూమిజానికిన్.

శా. వీరాగ్రేసరుఁ డర్థిపోషణగుణావిర్భూతభాస్వద్యశో
ధౌరేయుండు మణీతులాదికమహాదానావళుల్ సేయఁ దా
నౌరా మార్గము వెట్టినట్టిఘనుఁ డాహా లోకమం దచ్యుత
క్ష్మారాణ్మౌళియొనర్చుపుణ్యమహిమల్ శక్యంబె లెక్కింపఁగన్.

క. ఆపుణ్యఫలంబుగనె ద
యాపాథోరాశి యైన యలయచ్యుతభూ
మీపతికిన్ రఘునాథ
క్ష్మాపాలుం డుదయ మయ్యెఁ జైవాతృకుఁడై. 16

ఉ. పుట్టిన దాదిగాఁ దనదుపుణ్యమె దాదిగ వైరిభూమిభృ
ద్ఘట్టమదంబు దా దిగ సదా దిగధీశనుతప్రతాపుఁ డై
పట్టమహాభిషేకబహుభాగ్యధురంధరుఁ డై యయోధ్య య
న్పట్టణ మేలుసామియె యనన్ రఘునాథవిభుండు వర్ధిలున్.

మ. రసికుండౌ రఘునాథుకీర్తిసతి యారాతొల్త వాగ్బంధముల్
రసవాదంబును రాజవశ్యవిధి నేరంబోలుఁ గాకున్న వె
క్కసపుంబ్రౌఢి వహించి శేషఫణి మూఁగం జేయఁ దారాద్రి
న్నుల్లసము ల్వల్కఁగ ఛత్త్రచామరమహాలక్ష్ముల్నగన్
శక్యమే. 18

చ. నలువగ నెన్న నైనరఘునాథనృపాలుఁడు గల్గఁగా మహీ
స్థలి నిఖిలైకధర్మములుఁ జామరతంపర లై చెలంగెఁ గొ
ల్లలుగ నశేషసజ్జనకులంబు సుఖంబు గనెన్ సమస్తవి
ద్యలుఁ గసటెల్లఁ బాసి మెఱపై వెలవెట్టెసభాంతరంబులన్.

ఉ. శైలము లెక్కి యష్టమదసామజమౌళులమీఁదుగా మహా
కోలమువెన్ను దాఁటి పలుగొమ్ము మొనం బడి సర్వదా విష
జ్వాలలు గ్రమ్ముశేషుతలచాయనె యోడక వచ్చి కూడె నా
భూలలితాంగి కెంత వలపో రఘునాథనృపాలమౌళిపై. 20

సీ. రత్నాకరాంతోర్వరావిహారుం డౌట
నగ్రహారము లసంఖ్యముగఁ జేసె
నమితదానవినోది యగుటఁ గక్ష్యాంతర
భద్రకుంభీక్షణాపరతఁ దనరె
దక్షిణనాయకోత్తముఁ డౌట మేలైన
మలయజగంధిమండలము నేలె
భరతవిద్యాధురంధరుఁ డౌట రంగస్థ
లంబు రామాలంకృతంబు చేసె

తే. నౌర కర్ణాటసింహాసనాధిరాజ్య
భరణనిపుణగుణోద్దండబాహుదండ
జనితసాపత్న్యసంవాదజయరమామ
హీలలితకేళి రఘునాథనృపతిమౌళి. 21

శా. రాజున్ భోగియు సౌమ్యుఁడున్ గవియు సర్వజ్ఞుండు
నీడౌ ననన్, దేజఃప్రాభవచో వివేక నయ భూతి శ్లాఘలన్
మించు నౌ, రాజున్ భోగియు సౌమ్యుఁడున్ గవియు సర్వ
జ్ఞుండు నెబ్భంగులన్, యోజింపన్ రఘునాథభూరమణ
వర్యుండే ధరామండలిన్. 22

సీ. అదిరిసింగపుఁబల్ల మమరించె నేరాజు
మేలుఁదేజికిఁ బదివేలు సేయఁ

జికిలిబంగరుదిండ్ల పికిలికుచ్చులయంద
లం బెక్కె నేరాజు లక్షసేయఁ
గనకమయంబుగాఁ గట్టించె నేరాజు
సాటి లేనినగళ్లు కోటి సేయఁ
గంతమాలికమొదల్ గాఁ బెట్టె నేరాజు
గొప్పసొమ్ములు పదికోట్లు సేయ
తే. నతఁడు విభుమాత్రుఁడే బహుళాగ్రహార
నిత్యసత్త్రమహాదాననికరపోషి
తాహిమాచలసేతుద్విజాభిగీర్ణ
పుణ్యవిభవుండు రఘునాథభూవిభుండు. 23

చ. త్రికరణశుద్ధి నచ్యుతుని శ్రీరఘునాథనృపాలు వైఖరిం
సకలమహీసురావళికి సత్త్రము లెప్పుడుఁ బెట్టలేఁడ కా
యొకదొర యందు లెక్కవిని యొక్కొకనాఁటికె యింత
రొక్క మిం,తకుఁ దెగసాగెనా యనక తా ముద మందినం
జాలు నెమ్మదిన్. 24

సీ. అడుగుమాత్ర మెకాక యంత కెక్కుడుగ నీఁ
జాలెనే యల బలిచక్రవర్తి
యావేళ కటుదోఁచినంతమాత్ర మెకాక
కోర్కె కెచ్చిచ్చునే యర్కసూతి
తూఁగినమాత్ర మిత్తుననె గా కిచ్చు వ
చ్చినది కొమ్మనియెనే శిబివిభుండు
కలమాత్ర మపు డిచ్చెఁ గాక కట్టడ గాఁగ
ననిశంబు నిచ్చెనే యమృతకరుఁడు

తే. వారి నే రీతిఁ బ్రతిసేయవచ్చు నెల్ల
యర్థులఁ గృతార్థుల నొనర్చునట్టి యప్ర
తీపవితరణికి మహాప్రతాపతిగ్మ
ఘృణికి నచ్యుతరఘునాథనృపతిమణికి. 25

ఉ. తప్పులు వేయుఁగల్గినను దాళును నమ్మినవారిపట్లఁ దాఁ
జెప్పినమాట యూర్జితము సేయు నొకం డొరుమీఁదఁ
గొండెముల్, సెప్పిన వానికై మనవిచెప్పినరీతిగ నెంచు
నీడుగా, రిప్పటిరాజులచ్యుతనరేంద్రుని శ్రీరఘునాథశౌరికిన్

సీ. ఆకారమున నలునంతవాఁ డౌనె కా
హయసమ్యగారూఢి నంతవాఁడె
యతిదయామతి రామునంతవాఁ డౌనె కా
యసమానగురుభక్తి నంతవాఁడె
యమృషోక్తి ధర్మజునంతవాఁ డౌనె కా
యన్నసత్త్రఖ్యాతి నంతవాఁడె
యాలంబునఁ గిరీటియంతవాఁ డౌనె కా
యమితనాట్యప్రౌఢి నంతవాఁడె

తే. రసికమాత్రుండె యంతఃపురప్రసూన
సారసారస్వతాధారశారికాశు
కవనకృతముఖశుకకళాకలనహృష్ట
బుధజనాస్థాని రఘునాథభూమిజాని. 27

ఉ. మాటలనేర్పులా సరసమార్గములా కొలువుండురీతులా
పాటలగంధులా కళలభాగ్యములా బహుదానలీలలా
నాటకశాలలా యొకటనన్నియ లెన్నిటఁ జూడ నన్నిటన్

మేటియుఁ గీర్తిలోలుఁడుఁ జుమీ రఘునాథనృపాలుఁ
డిమ్మహిన్. 28

వ. అని రఘునాథమహీకాంతు ననంత శోభనగుణమ్ములలోనఁ
గొన్ని యభివర్ణించి. 29

తే. నన్ను నడిపినబహుళసన్మాన మెంచి
యఖిలవిద్యావిశారదుఁ డగుటఁ గాంచి
యవని నింతటిరాజెవ్వఁ డని గణించి
కృతు లొసఁగఁ గీర్తికలదని మతిఁ దలంచి. 30

ఉ. తా రసపుష్టిమైఁ బ్రతిపదంబున జాతియు వార్తయుఁ జమ
త్కారము నర్థగౌరవముఁ గల్గున నేకకృతుల్ ప్రసన్నగం
భీరగతిఁ రచించి మహి మించినచో నిఁక శక్తు లెవ్వ ర
య్యా రఘునాథభూపరసికాగ్రణికిఁ జెవి సోఁకఁ జెప్పఁగన్.

మ. కలిగెం గాఁ దనసమ్ముఖం బనియు సత్కారంబు తాఁ జేయ
నా, తల నెందే శిరసా వహింతు రనియుం దాఁ గాక లే
దెందు సాధులకుం దిక్కనియుం దయఁ మనుపురీతు ల్గాక
శక్యంబె విద్యల మెప్పింపఁగ నచ్యుతేంద్రరఘునాథస్వామి
నెవ్వారికిన్. 32

చ. అని గణియించి యైనను గుణాంశ మొకించుక కల్గినం బళా
యను నదిగాక మిక్కిలి నిజాశ్రితపక్షము గల్గు సత్కృపా
ఖని యణుమాత్ర మైన నొక కానుకఁ దెచ్చినఁ గొండగాఁ
గనుఁ, మనమున నచ్యుతేంద్రరఘునాథుఁడె శ్రీరఘునాథుఁ
డెన్నఁగన్. 33

క. కావున నే నొనరించిన
యీ విజయవిలాస మనెడి కృతిరత్నంబుఁ

గేవలభ_క్తిని గానుక
గావించెద నని నితాంతకౌతూహలినై. 34

క. శుభవాసరమున నయ్యెడ
నిభరాజముఖోపదానిరీక్షేచ్ఛ మహా
విభవాభిరాముఁడై భా
వభవాకృతి భద్రపీఠవాసోజ్జ్వలుఁడై. 35

సీ. కుందనంపుఁబసిండి కుళ్లాయిజగలపైఁ
జొకట్లనిగనిగ ల్చొకలింప
హురముంజిముత్యాలయరచట్టపై గొప్ప
పతకంపుహారము ల్పరిఢవిల్ల
వెలఁజెప్పరాని కెంపులవంకజముదాడి
పీతాంబరంబుపైఁ బెరిమె నెఱప
గబ్బిమన్నె కుమారగండ పెండారంపు
జిగి పదాగ్రంబుపైఁ జెంగలింప

తే. దొరల మంత్రులఁ గవుల నావరణ సేయు
కరముకంకణకాంతి నల్గడల నిండ
నిండుకొలు వుండెఁ గన్నులపండువుగను
శివి నచ్యుతరఘునాథభూవిభుండు. 36

తే. అట్టు లొడ్డోలగం బున్న యవసరమున
వినయభయసంభ్రమములు నావెంట నంట
ననుఁ గృపాదృష్టిఁ జల్లఁగాఁ గనుచు నుండ
సమ్ముఖమ్మున కరిగి యంజలి ఘటించి. 37

ఉ. ఏలికమాత్రమే మహిమ నీశ్వరుఁడే తలపోసి చూడ నా
పాలిటిరామభద్రుఁ డని బంగరుఁబూవులఁ బూజఁ జేసి నేఁ

జాల నలంకృతిం బొసఁగుసత్కృతి కానుక చేసి కీర్తి భూ
శ్రీలలితాంగులన్ వలనఁ జేసిన శ్రీరఘునాథశౌరికిన్. 39

ఉ. శ్రీరసభావముల్ వెలయఁ జెప్పి ప్రబంధము లెన్ని యేని మీ
పేరిట నంకితం బిడిన బిడ్డల నెందఱఁ బేరు పెట్టినన్
దీరునె మీఋణం బయినఁ దెచ్చితిఁ గాన్క పరిగ్రహింపుమ
య్యా రఘునాథభూపరసికాగ్రణి మామకకావ్యకన్యకన్.

సీ. ఘోటక ఖుర పుట క్షుణ్ణ ధరా జాత
పాంసువు పై నుల్లభంబు గాఁగ
భటసింహవిక్రమోద్భటసింహనాదముల్
స్వస్తివాదంబులచంద మొందఁ
బదిదిక్కు లొక్కటఁ బగిలి బీఁటలువాఱఁ
భేరీనినాదముల్ బూరటిల్ల
విజయసమారబ్ధ వేళ కౌతుకమున
మొగమున గరువంపుమురువు దోఁప

తే. నౌర పెండ్లికి నేఁగిన ట్లనికి నేఁగి
యక్షతంత్రంబు లివి యేఁటిలక్ష మనుచు
రేక మోవక గెల్చుట నీకె చెల్లు
సమరనిశ్శంక రఘునాథ సాహసాంక. 40

సీ. ఎంచి రంటివి గాని యీసారి గట్టిగాఁ
దెగుఁ గార్య మనువార్తఁ దెలుపవైతి
మించి రంటివి గాని మేదిని యదరంగ
నడిచె సైన్యం బని నుడువవైతి
వంచి రంటివి గాని యాభీలతరభటో
ద్భటసంగరం బని పలుకవైతి

మొగిసి రంటివి గాని ముకుటము ల్త్రెగి రాజ
శేఖరుల్ పడుట సూచింప వైతి
తే. వనుచు నీదాటి కెరవాఱునహితవీరు
లదరు ననుమాట వెడలక బెదరి పల్కు
చారుఁ గని నేర మెంతురు సారెసారె
సమరనిశ్శంక రఘునాథ సాహసాంక. 41
సీ. భిన్నకటంబులై పేరు పెంపును లేక
గంధనాగంబు లెక్కడ నడంగె
బాహ్లిక శక సింధు పారసీకోద్భవ
హయఘట్ట మే గొందియందు డిందెఁ
బోటుగంటులఁ దూటి పోవు దారుణ మైన
మాస్టీలగమి యెందు మ్రగ్గిపోయె
గర్వంబు మేనులు గన్నట్టు లుండెడు
దొరలయామిక లెందుఁ దొలఁగిపోయెఁ
తే. బరులపాళెంబు లీ రీతిఁ బన్న మొంద
మాయ వన్నెను నీఖడ్గ మంత్రవాది
గెలిచినను నేటిమేలైన గెలుపు గంటి
సమరనిశ్శంక రఘునాథ సాహసాంక. 42
సీ. రంభ వాకిటను దోరణములు గట్టెడు
తీవర మొకకొంత దీలుపడియె
మేనక యింటిలో మేల్కట్లు సవరించు
సంరంభ మొకకొంత సడలువాఱెఁ
గనకాంగి యింటిలోఁ గర్పూరవేదికల్
సవరించు టొకకొంత జాగుపడియె

హారిణి బంగరుమేడ నరవిరిసెజ్జలు
నిర్మించు టొకకొంత నిలుక డయ్యె
తే. మబ్బుగొబ్బున నీశౌర్యమహిమ వినక
తెగువతో డుత నెదిరించి తిరిగి విఱిగి
పాఱిపోయిన మన్నీలపాటు సూచి
సమరనిశ్శంక రఘునాథ సాహసాంక. 43
సీ. అతులభూరిప్రతాపార్కదీధితిచేత
గట్టిగాఁ గాఁకలు పుట్టు పిదప
ఘోరారిగళరక్తధారాళవృష్టిచే
నాని దుక్కికిఁ బద నైనపిదప
హయఘట్ట ఖుర పుటహల్యాముఖంబున
నంతట దున్నినయట్టిపిదప
మొలచిననీకీర్తి మొలకలు తఱుచుగా
వెదవెట్టి పైరు గావించుపిదపఁ
తే. గాపు నిలుపవె బేతాళగణము నెల్ల
నట్టిపట్టుల కరిగి నీ వచుల నోదె
పాటు చేసితి వనుట యెపాటి తలఁప
సమరనిశ్శంక రఘునాథ సాహసాంక. 44
సీ. ఒకరు వోయినదెస కొకరు వోవక పాఱ
నరివీరులకు దాహగరిమ మించె
గడగడ వడఁకి న ల్గడల కేఁగక భీతిఁ
జెందినవారిపైఁ జెమట పుట్టె
మున్నాడి యెలగోలు మూఁకలఁ బోట్లాడు
పరులపైఁ బాటలప్రభలు మీఱెఁ

జేగ దెచ్చుక కొంత సిగ్గున నెకిరించు
రాజులయొప్పు బీరము వోలంగఁ
తే. దెగువతోడుత ధరియించి తీవ్రకోప
భరితరూక్షాక్షినియమితప్రభలపేర
నీవు ఘస్మార్కవిస్ఫూర్తి నెఱపునపుడు
సమరనిశ్శంక రఘునాథ సాహసాంక. 45

సీ. తలలు వీడఁగఁబాఱు ధరణీశ్వరులఁ జూచి
యంటి వెన్నాడనియట్టిమహిమ
పడినయేనుంగులప్రక్కల కొదిగిన
రాజులఁ జూడని రాజసంబు
జళిపించుచంద్రహాసములు పాఱఁగ వైచి
మ్రొక్కువారలమీఁద మొనపుకయును
నెత్తురు గనుపట్టి హత్తినభీతిచేఁ
గలవరించినవారిఁ గాచుగరిమ
తే. మెన్నఁ దనమీఁద బలముతో నెనసి మొనసి
విఱుగు రాఘవుఁ బోమ్మను వీరవరుని
కీర్తిఁ గంటిమి జగదేకకీర్తనీయ!
సమరనిశ్శంక ! రఘునాథ సాహసాంక. 46

క. అని విన్నవింపఁ జిత్తము
ననలొత్తఁ బరిగ్రహించి నాపై నింతిం
తనరానివత్సలత్వము
కనిపింపఁగ హర్షభరవికస్వరముఖుఁ డై. 47

తే. కల నయిన మిమ్ము గా కన్యుఁ గొలువ నంటి
కృతు లొకరి కీను మీకె యంకితము లంటి
పలికినప్రతిజ్ఞ చెల్లింప వలదె యిట్లు
వాఙ్నియమరూఢి నీయంత వాఁ డెఁకేఁడి? 48

క. వాసించుఁ గవిత చెప్పిన
వీసర వో వొకట భక్తివిశ్వాసంబుల్
నీసొమ్ములు సామాన్యుఁడ
వే సూర్యవరప్రసాది విజ్జగ మెఱుఁగన్. 49

క. ప్రతిపద్యమునందుఁ జమ
త్కృతి గలుగం జెప్పనేర్తు వెల్లెడ బెళు కా
కృతి వింటి మపారముగా
క్షితిలో నీమార్గ మెవరికిఁ రాదు సుమీ !. 50

తే. క్షత్త్రధర్మమ్మెకద నీకుఁ గలది మొదలఁ
దమ్ములు సుతుల్ హితులు గూడ మమ్ముఁ గొలిచి
తిపుడు కృతియును జెప్పి మా కిం పొనర్చి
తొకటఁ గా వన్నిటను బ్రయోజకుఁడ వీవు. 51

తే. అని సుధామధురోక్తుల నాదరించి
మంజులపదార్థభూషణాంబరకదంబ
కరి తురంగాది వాహనోత్కరము లిచ్చి
న న్నసాధారణముగ మన్నన యొనర్చె. 52

చ. అభినవభోజరాజబిరుదాంకుఁడు శ్రీరఘునాథశౌరికిఁ
శుభమతి నేలినందులకు సూడిద చేసితి నౌర మిక్కిలిఁ

సభల గణింప మన్నన లొనర్పఁ బ్రబంధము నింతయుత్తమ
ప్రభునకు నంకితం బొనరుపం గలిగెం గద యంచు వేడుకన్.

ఉ. ఆనతి యిచ్చెనా యది శిలాక్షర మెవ్వని నేని మెచ్చెనా
వానిఁ గృతార్థుఁ జేయుఁ బగవాఁ డయినన్ శరణంబుఁ
జొచ్చెనా, యానరు నేర మెంచక తనంతటివాని నొనర్చు
నిచ్చెనా, యేనుఁగుపాఁడి యీడు గలదే రఘునాథనృపాల
మౌళికిన్. 54

ఉ. ఎందును విద్యమేలెఱుఁగ రెవ్వ రెఱింగినఁ గొంతమాత్రమే
యందును సాహితీరసమహత్త్వ మెఱుంగ రెఱింగి రేని యా
యంద మెఱుంగలే రెఱిఁగినప్పటికిన్! విని మెచ్చియీయ రె
న్నం దగునచ్యుతేంద్ర రఘునాథవిభుం డె ప్రవీణుఁ డన్నిఁటన్.

సీ. ఏరాజుభుజశౌర్య మేదులఖానాది
వజ్రీలచెలిమికి వశ్యవిద్య
యేరాజువిక్రమసారంబు విద్వేషి
మహిమపలాయనమంత్రశక్తి
యేరాజువీక్ష సమీహితకర్ణాట
రమనాట్యవిద్యకు రంగభూమి
యేరాజుచరితంబు వారాశివేష్టిత
మేదినీపతులకు మేలుబంతి

తే. యతఁడు చెలువొందుఁ జినచెవ్వయచ్యుతేంద్ర
బహుజననపుణ్యపరిగణ్యఫలనిభాత్మ

పుత్త్రభావప్రమోదసంపూర్ణహృదయ
పంకజాతుండు రఘునాథపార్థివుండు. 56

సీ. సింహాసనము మాట శిథిల మాటలు విని
గట్టిగా నిలుపఁ గంకణము గట్టెఁ
గోటిసంఖ్యలు మీఱఁ గూర్చినధనరాశి
గొల్చువారల కిచ్చెఁ గొల్చువలెనె
తుండీరపాండ్యాది మండలేశ్వరులపై
దండెత్తి విడిసె నుద్దండమహిమ
నేల యీనినయట్లు నిలిచినవైరులఁ
బంచబంగాళ మై పాఱఁ దఱిమె

తే. గర్వితారాతిమస్తకఖండనోత్థ
రక్తధారానుషంగాతిరక్తధార
నిజకృపాణికఁ గావేరినీటఁ గడిగె
నిఖిలగుణశాలి రఘునాథనృపతిమౌళి. 57

సీ. ఘనఘనాఘనముల కాలసంకెలఁ బెట్టు
పాండ్యుని వెన్నాడి పాఱఁ దఱిమెఁ
దుండీరనాథుండు దూరమునఁ బరవంగఁ
జూచి ప్రాణము దయఁ గాచి విడిచెఁ
గయ్యాన వెనుకఁ బ్రక్కనిరాజు లెదిరింపఁ
జేరిన రాజకాశీశులఁ బట్టెఁ
బోరాడఁగా వానివైరులకోటులు
పంపులచే లగ్గపట్టి తివిచె

తే. నితఁడు సామాన్యుఁడే ధర నెంచి చూడ
విజయనిస్సాణరాణనిర్విణ్ణహృదయ
భీతరాజన్యసైన్యనిర్భీతిదాన
బిరుదనిజపాణి రఘునాథ భిదురపాణి. 58

ఉ. ఇచ్చునెడన్ బదార్థ ముడి గిచ్చునో తా దయసేయఁ గా
దనన్, వచ్చునొ మించి యొక్కఁడన వచ్చినఁ దా నది
యిచ్చగించునో; యిచ్చిన నిచ్చునే సరిగ నెవ్వరిపై దయ
చేసెఁ జేసెనే, యచ్చతురాస్యుఁడుం దెలియఁ డచ్యుతు
శ్రీరఘునాథుచిత్తమున్. 59

షష్ఠ్యంతములు

క. ఏతాదృగ్గుణఖనికిన్
సీతాదృఙ్మోహ నాంఘ్రి సేవాధనికిన్
శాతాసి కలిత బాహా
స్వీతాసిక విమత రాజ నిఖిలావనికిన్. 60

క. సాక్షాన్మనోజునకు క్షో
ద క్షమ రస భావ సుకవితాభోజునకున్
దాక్షిణ్యగణేయునకున్
దక్షిణ సామ్రాజ్య విభవ ధౌరేయునకున్. 61

క. సు స్థిర లక్ష్మీమహిత మ
ణి స్థగిత గృహాంగణునకు నేపాళ నృపా
ల స్థాపనచణునకు సక
లాస్థాన ప్రణుత వరగుణాభరణునకున్. 62

క. కీర్త్యౌదార్యాధరితా
మర్త్యమహీరుహ సుధాబ్ధి మహికాఘృణికిఁ
ధార్త్యవదరి కరి సృణికిఁ
మూర్త్యంబాగర్భశుక్తిముక్తామణికిన్. 63

క. అఘటనఘటనా చాతు
ర్య ఘనోర్జిత కార్యనిర్వహణ ధూర్వహ ధీ
మఘవాచార్యున కచ్యుత
రఘునాథవసుంధరాధిరాడ్వర్యునకున్. 64

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నాయొనర్పంబూనిన విజయ విలాసం బను శృంగార ప్రబంధమ్మునకుఁ గథాక్రమం బెట్టి దనిన నైమిశారణ్యమహర్షులకు రోమహర్షణి యిట్లని చెప్పం దొడంగె.

శ్రీ ర స్తు

వి జ య వి లా స ము

ప్ర థ మా శ్వా స ము

శా. చంద్రప్రస్తర సౌధ ఖేలన పర శ్యామా కుచద్వంద్వ ని
స్తంద్ర ప్రత్యహ లిప్త గంధ కలనా సంతోషిత ద్యోధునీ
సాంద్ర ప్రస్ఫుట హాటకాంబురుహ చంచచ్చంచరీకోత్కరం
బింద్రప్రస్థపురంబు భాసిలు రమాహేలాకళావాస మై. 1

ఉ. ద్వారక ముద్దుచెల్లె లఁట తన్నగరీమణి సృష్టి యన్నిటం
దీరుగ డైనచో నిదియ నేర్పులమే రని యెంచి చేసెఁ బో
ధారుణి విశ్వకర్మ గుఱి దానికి నెక్కుడ నీడు లేనిసిం
గారము గల్గుటందు వెనుకన్ సృజియింపక యుండు టేసుమీ.

క. వెండియుఁ బైఁడియుఁ దడఁబడ
చుండుం బురి నెందుఁ జూడ నుండఁగవలయున్
భండారములై యందఱి
యిండులఁ గైలాస మేరుపృథ్వీధరముల్. 3

సీ. తడఁబాటు గలదు వేదముల నాతని కంచుఁ
బరమేష్ఠి మెచ్చరు ధరణిసురులు
కడమాటు పగవానిఁ గని చే మఱచె నంచు
భార్గవు మెచ్చరు బాహుజనులు

పనికి రా కొకమూలఁ బడియె నాతనివస్తు
లని కుబేరుని మెచ్చ రర్యజనులు
వీటిపాపైన నాఁగేటిపాటున మించు
నని హలాయుధు మెచ్చ రంఘ్రిభవులు

తే. పాడిఁ దప్పక ధర్మంబు పట్టువిడక
లక్షలకు నమ్మఁ జాలి నల్గడల భూమి
వరలు మే లనఁ దగి యిట్లు పురిఁ బొలుతురా
చదువుసాములధనధాన్యసంపదలను. 4

ఉ. నీసరి యైన దేవతటినిం గలఁగించెద నీ వడంపుమా
నాసరి శేషపన్నగఫణానివహంబు నటంచు నప్పురిం
బాసలు సేసికొన్న వన ఖాసిలు సాలశిఖాళి ఖేయముల్
మోసమె యైన విష్ణుపదముం బలిపీఠము ముట్ట నేటికిన్. 5

ఉ. రే లమృతాంశులో శశము రెమ్మున మంచుఁ దలంచి జాళువా
మేలిపసిండిసోయగపుమేడల గుజ్జెనగూళ్ల సంబడిన్
బాలిక లుండి యానలఁ జనం గని చింతిలి 'వంటయింటికిం
దే లిది యెందుఁ బోఁగలదు నేఁటికి నే'మని యందురందులన్.

ఉ. పున్నమరేలఁ దత్పురముపొంతనె పో శిఖరాళి దాఁకి వి
చ్ఛిన్నగతిన్ సుధారసము చిందఁ బయిం దిగవాఱు నంతనుం
డిన్నెల సన్నగిల్లు నది నిక్కము గా దని రేని యా పదా
ర్వన్నెపసిండిమేడలకు రాఁ బని యే మిల సౌధనామముల్.

ఉ. వేడుక నప్పురీహరులవేగముఁ గన్గొని లేళ్లు గాడ్పుతోఁ
'గూడి చనన్ వలెన్ మనసు గూడఁగ నోపక మోడినట్టివా
రోడనివారి మోచు' టని యొద్దికఁ బండెము వైచి కూడ లే

కోడెనొ కాక మోయఁగఁ బ్రయోజన మే మనిలుం గురం
గముల్. 8

ఉ. చుట్టును గట్టియుండు నొకచో నెడమించుక లేకయుండఁ ద
త్పట్టణబాహ్యభూముల మదావళమండల మేమి చెప్ప ని
ట్టట్టుఁ దెమల్ప రాకరిభయంకర మై దివితోడ రాయునొఁ
బెట్టనికోట గాదె గజబృందము లెందును రాజధానికిన్. 9

ఉ. గాళకులాపురీభటశిఖామణు లెక్కటియుక్కుతున్క లా
భీలతరాళను ల్పిదిమి పెట్టినబంటులు వైరి కెల్ల జే
తాళుఁడు వచ్చి డగ్గఱిన దబ్బర గా దొకదెబ్బ దీయఁగాఁ
జాలుదు రేమి చెప్ప మఱి సాదననేటును సాహసంబునున్.

సీ. ఆరామసీమలయందు నుండి పవళ్లు
ముదమెసంగ వసంతుఁ డెదురుచూచు
మునిమాపుకడలఁ గ్రొన్ననవింటి నెఱజోదు
కేళిమందిరముల కెలనఁ జూచుఁ
బ్రొద్దు వోయినవేళ రోహిణీప్రాణేశుఁ
డుదిరిమేడల మీఁద వెదకి చూచుఁ
దెలతెలవాఱంగ మలయగంధవహుండు
సోరణగండ్లలోఁ జొచ్చి చూచు
తే. నాపురివిలాసవతులయొయ్యారములకుఁ
గడు సొగసి వారిరాకలు కాచి కాచి
విరహులఁ గలంచువారె యివ్విధము గాఁగ
నున్నవారల నిఁక వేఱె యెన్న నేల. 11

క. మగవానిని మగవాఁడును
మగువను మగువయును వలచు మఱి యే మన న
న్నగరపురాజకుమారుల
బిగిబిగిసోయగము చెలులసింగారంబుల్. 12

చ. పొలయలుకల్ వహించి వలపుల్ మొలిపించు పిసాళిగబ్బి గు
బ్బల జవరాండ్రమై గగురుపాటున నేటికి వచ్చెనమ్మ తాఁ
బిలువని పేరఁటం బనుచు బెగ్గిలి నాథులఁ గౌఁగిలింపఁ గాఁ
బొలుపుగ నందుఁ బెండ్లినడుపుల్ నడపున్ వలినాలి తెమ్మెరల్.

ఉ. ప్రాయపునాయకు ల్వెలనెపాన నెగాదిగఁ జూడ నేర్పు లౌ
రా యివి దండ మీఁద కొసరం దొరఁకొంటిరి మంచి
సాములే, పో యటు లైనచో సరసము ల్గద మీ కిపుడంచు
నప్పురిం, గాయజుతూపు లమ్ముదురు కందువమాటలఁ బుష్ప
లావికల్. 14

సీ. గొప్పలై మిన్నందు నప్పురా లెక్కి లాఁ
గులు వైచుచోఁ జంద్రకళ లనంగఁ
గనకంబు వర్షించుఘనుల ప్రోల నటించి
మెఱయుచోఁ దొలకరి మెఱుపు లనఁగ
మాటికిఁ జూపర మది కాసఁ గొల్పుచోఁ
బ్రతిలేనిబంగారుప్రతిమ లనఁగఁ
గుపితనాథులఁ గూర్మిఁ గొసరుజంకెన నాఁటఁ
గనుచో మరునివిశిఖము లనంగఁ
తే. జెలఁగి యింపుగనగఁ బాడఁ జెప్పఁ జదువ
వలవ వలపింప నేర్చినయలరుఁబోండ్లు

విపుల భరత కళాశాస్త్ర నిపుణలైన
బిరుదుపాత్రలు గలరు తత్పురమునందు. 15

సీ. అతివినోదముగాఁగ రతుల మెప్పించు నీ
పచ్చలకడియాలపద్మగంధి
చక్కెరమోవి విచ్చి చవులఁ దేలించు నీ
ముత్యాలకమ్మల మోహనాంగి
తృణముగా లోఁ జేయు నెంతటివాని నీ
నీలాలముంగఱనీలవేణి
వెలలేనిపొందిక విడివడి మెఱయు నీ
కెంపులబాగడలకీరవాణి

తే. యనుచుఁ దమలోన నెఱజాణతనము మీఱ
వారకాంతామణుల మేలువార్త లెల్లఁ
దెలుపుచును వెన్నెల బయళ్లఁ గలసి నగుచు
విటులు విహరింతు రప్పురి వీథులందు. 16

తే. పోఁక మ్రాఁకులమహిమ కప్పురపుటనఁటి
యాకుఁదోఁటలసౌభాగ్య మందె కలదు
ప్రబలుమహాక్తిసౌధసంపదలమహిమ
వీటిరహి మెచ్చవలయుఁబో వేయునోళ్ల 17

ఉ. ఆణిమెఱుంగు ముత్తెపుటొయారపుమ్రుగ్గులు రత్నదీపికా
శ్రేణులు ధూపవాసనలు హృద్యనిరంతరవాద్యఘోషముల్
రాణఁ బొసంగఁ బ్రోలు మిగులం గనువిం దొనరించు నిత్యక
ల్యాణముఁ బచ్చతోరణము నై జను లందఱు నుల్లసిల్లఁగన్.

ఉ. ఆపుర మేలు మేలు బళి యంచుఁ బ్రజల్ జయవెట్టుచుండ
నాజ్ఞాపరిపాలనవ్రతుఁడు శాంతిదయాభరణుండు సత్య

భాషాపరతత్త్వకోవిదుఁడు సాధుజనాదరణుండు దానవి
ద్యాపరతంత్రమానసుఁడు ధర్మతనూజుఁ డుదగ్రతేజుఁడై.

శా. దేవ బ్రాహ్మణభక్తిప్రోవు ప్రియవక్తృత్వంబు కాణాచి వి
ద్యావైదుష్యము దిక్కు ధర్మమునకుం దార్కాణ మర్యా
దకున్, దా నౌచిత్యము జీవగఱ్ఱ హితశిష్టవ్రాతసంతోషణ
శ్రీవజ్రాంగి యజాతశత్రుఁడు మహీభృన్మాత్రుఁ డేచూడఁగన్.

సీ. అవలఁబోయిన వెన్కనాఁడు టెన్నఁడు లేదు
మొగముముందఱ నంట మొదలె లేదు
మనవి చెప్పినఁ జేయ కునికి యెన్నఁడు లేదు
కొదవ గా నడుపుట మొదలె లేదు
చన విచ్చి చౌక చేసినది యెన్నఁడు లేదు
పదరి వెచ్చించుట మొదలె లేదు
మెచ్చినచోఁ గొంచె మిచ్చు టెన్నఁడు లేదు
మొకమిచ్చుకపు మెచ్చు మొదలె లేదు

తే. మఱియుఁ దొల్లిటిరాజులమహిమ లెన్న
నితఁడె పో సార్వభౌముఁ డప్రతిముఁ డనఁగఁ
బ్రజలఁ బాలించె సకలదిగ్భాసమాన
కీర్తివిసరుండు పాండవాగ్రేసరుండు. 21

సీ. ఎంత లెస్సగ నున్న నంత వేడుకె కాని
ప్రజలకల్మి కసూయపడుట లేదు
తనుఁ గొల్వవలె నంచు నను ప్రియంబే కాని
మానిసి వెగటించు టైన లేదు
నిచ్చ వేఁడిన నర్థి కిచ్చు చిత్తమె కాని
మును పింత యిచ్చితి ననుట లేదు

రేవగల్ ధర్మ మార్జించుదృష్టియె కాని
న్యాయంబు దప్పినడక లేదు

తే. కలఁడె యిటువంటిరాజు లోకమున నెందు
జలధివలయిత వసుమతీ చక్ర మెల్ల
నేలవలె శాశ్వతముగాఁగ నీఘనుండె
యేల వలె నన్యు లన నానృపాలుఁ డలరు. 22

ఉ. కోప మొకింత లేదు బుధకోటికిఁ గొంగుబసిండి సత్య మా
రూపము తారతమ్యము లెఱుంగు స్వతంత్రుఁడు నూతన
ప్రియా,టోపము లేనినిశ్చలుఁ డిటుల్ కృతలక్షణుఁ డై
చెలంగఁగా, ద్వాపరలక్షణుం డనఁగ వచ్చునొకో యలధర్మ
నందనున్. 23

క. దుర్జయ విమతాహంకృతి
మార్జన యాచనకదైన్య మర్దన చణ దోః
ఖర్జులు గల రతనికి భీ
మార్జున నకుల సహదేవు లను ననుజన్ముల్. 24

క. పంచామరతరులో హరి
పంచాయుధములొ గిరిశుపంచాస్యములో
యెంచఁగ సకలజనంబులు
నెంచఁగ బాండవులు వెలసి రేవురు ఘను లై. 25

చ. ఒరిమయు భక్తియు న్నెనరు నోర్పుఁ గనంబడఁ బెద్దపిన్న
యం, తగవు లెఱింగి మాట జవదాఁటక చెయ్వుల వేఱు
లేక యొం,డొరుల మనమ్ములో మెలఁగుచుండిరి పాండు
కుమారు లెంత నే,ర్పరు లిల నన్నదమ్ములసరాగము వార
లదే సుమీ యనన్. 26

ఉ. అన్నలపట్లఁ దమ్ములయెడాటమునన్ సముఁడంచు నెన్నఁగా
నెన్నిక గన్న మేటి యెదు రెక్కడ లేక నృపాలకోటిలో
వన్నెయు వాసియుం గలిగి వర్తిలు పౌరుషశాలి సాత్త్వికుల్
తన్ను నుతింపఁగాఁ దనరు ధార్మికుఁ డర్జునుఁ డొప్పు నెంత
యున్. 27

చ. అతని నుతింప శక్యమె జయంతునితమ్ముఁడు సోయగంబునన్
బతగకులాధిపధ్వజుని ప్రాణసఖుండు కృపారసంబునన్
క్షితిధరకన్యకాధిపతికిన్ బ్రతిజోడు సమిజ్జయంబునం
దతని కతండె సాటి చతురబ్ధిపరీతమహీతలంబునన్. 28

తే. పాఱఁజూచినఁ బరసేన పాఱఁజూచు
వింటి కొరగిన రిపురాజ వింటి కొరగు
వేయునేటికి నలపాండవేయుసాటి
వీరుఁ డిల లేఁడు ప్రతి రఘువీరుఁ డొకఁడు. 29

క. అతిలోక సమీక జయో
న్నతిచే ధర్మజున కిం పొనర్చుచు వినయా
న్వితుఁడై సమస్తజన స
మ్మతుఁడై నరుఁ డుండె నిటు లమానుషచర్యన్. 30

ఉ. అంతట నొక్కనాఁడు గదుఁడన్ యదువంశభవుండు రుక్మిణీ
కాంతుఁడు కూరిమిన్ బనుపఁగాఁ గుశలం బరయంగ
వచ్చి యే,కాంతపువేళ ద్వారవతియందలివార్తలు దెల్పు
చున్ దటి,త్కాంతిమనోహరాంగు లగు కన్నెల చక్క
దనంబు లెన్నుచున్. 31

పంచచామరము.—

కన న్సుభద్రకు న్సమంబు గాఁగ నేమృగీవిలో
కనన్ నిజంబు గాఁగ నేజగంబునందుఁ జూచి కా
కనన్ దదీయ వర్ణనీయ హావ భావ ధీ వయః
కనన్మనోజ్ఞ రేఖ లెన్నఁ గాఁ దరంబె గ్రక్కునన్. 32

ఉ. ప్రాయపుఁడెక్కునన్ జెలువపల్కులు చిల్కలు గారవించుఁగ
న్దోయి చకోరపాళి దయతోఁ బెనుచుం జనుకట్టు మచ్చికల్
సేయు సదా రథాంగయుగళి న్నడ లంచల బుజ్జగించు నౌ
నేయెడ నింపు గావు గణియింప నవీనవయో విలాసముల్.

చ. అతివకుచంబులు న్మెఱుఁగుటారును వేనలియున్ ధరాధిపో
న్నతియు నహీనభూతికలనంబు ఘనాభ్యుదయంబు నిప్పుడొం
దితి మని మాటిమాటికిని నిక్కెడు నీల్గెడు విఱ్ఱవీఁగెడున్
క్షితి నటు గాదె యొక్కొకరికి న్నడుమంత్రపుఁగల్మి కల్గినన్.

సీ. కేళికాసరసిలోఁ దేలి యాడుటఁ జేసి
శైవాలలత కొంత సాటివచ్చుఁ
బుష్పమాలికలతోఁ బొందు సల్పుటఁ జేసి
యెలదేఁటిగమి కొంత యీడు వచ్చుఁ
గంటి కింపగు రేఖ గల్గియుండుటఁ జేసి
మినుకుఁగాటుక కొంత దినుసు వచ్చుఁ
బిఱుఁదునొయ్యారంబు మెఱయుచుండుటఁ జేసి
చమరివాలము కొంతసమము వచ్చుఁ

తే. గాక నీలత్వమున సరి గావు తెలియ
నెఱి గలిగి యొక మొత్తమై నిడుద లైద

ళమ్ము లై మెర్గు లై కారుక్రమ్ముచున్న
వికచకమలాక్షి నునుసోగ వెండ్రుకలకు. 35.

ఆ. నలినలీలసంచు నలినలి గావించు
నించుమించు లాడు నించుమించు
లేమనగవుఁజూపు లేమన నగు బాపు
జగ మెఱుంగు దాని జగమెఱుంగు. 36.

చ. జలరుహగంధిపీనులపసల్ నవసంఖ్య నదేమి లెక్కనుఁ
జెలియనఖాంకురాళి నెలచేడియ సైకముఁ దాను జెక్కనుఁ
బొలఁతుకగబ్బిచన్నుఁగవ పువ్వులచెండ్లను లేదు బంతనుఁ
గలికిముఖారవింద మలకల్వలరాయనిఁ ద్రోసిరాజనున్. 37

క. అయ్యారె చెలు వెక్కడ
నయ్యారె గెలువఁ జాలు నంగజువారి
న్వెయ్యాఱులలో సరి లే
రయ్యా రుచిరాంగరుచుల నయ్యంగనకున్. 38.

క. కడు హెచ్చు కొప్పు దానిం
గడవం జనుదోయి హెచ్చు కటి యన్నిటికిన్
గడు హెచ్చు హెచ్చు లన్నియు
నడుమే పస లేదు గాని నారీమణికిన్. 39

ఉ. అంగము జాళువాపసిఁడి యంగము క్రొన్నెలవంక నెన్నొ
సల్, ముంగురు లింద్రనీలములముంగురు లంగజుడాలు
వాలుఁజూ, పుంగవ యేమి చెప్ప నృపపుంగవ ముజ్జగ మేలఁ
జేయు న,య్యంగనఁ బోలు నొక్కసకియుం గన నెన్నఁగ
మించు నన్నిటన్. 40

ఉ. ఎక్కడఁ జెప్పినాఁడఁ దరళేక్షణ చక్కఁదనంబు లింక న
మ్మక్క యదే మనంగ నిపు డందు శతాంశము దెల్పలేదు నే
నొక్కొకయంగ మెంచవలయుంబదివేలముఖంబులాయెఁ బో
చొక్కపుఁజూపులోసొలపుఁజూచినఁగాక యెఱుంగవచ్చునే.

చ. అని బహుభంగులం బొగడ నంగన ముంగల నిల్చినట్లుఁ
దాఁ, గనుగొనినట్లు నై నృపశిఖామణి డెందమునందుఁ బట్టఁ
జాలనియనురక్తి నవ్వరవిలాసిని నెన్నఁడు చూడఁగల్గునో
యనితమకించుచున్నసమయంబున గ్రక్కున దైవికంబునన్.

మ. ఒకభూమీదివిజుండు చోరహృతధేనూత్తంసుఁడై వేఁడి
కొం,టకుఁ దా ధర్మజుకేళిమందిరముదండం బోయి కోదండ
సా,యకము ల్దెచ్చుటఁ బూర్వక్లప్తసమయన్యాయాను
కూలంబుగా, నొకయేఁ డుర్విప్రదక్షిణం బరుగునుద్యో
గంబు వాటిల్లినన్. 43

ఉ. అన్నకు మ్రొక్కి తీర్థభజనార్థముగాఁ బనివిందు నంచుఁ దా
విన్నప మాచరించుటయు విప్రహితంబునకన్న ధర్మమే
మున్నది గోప్రదక్షిణమె యుర్విప్రదక్షిణ మంచు నిట్టులే
మన్నను మాన కన్నరుఁడు ప్రార్థన సేయఁగ నెట్టకేలకున్.

చ. తనదుపురోహితుం డయిన ధౌమ్యునితమ్ముని గారవంపునం
దనుని విశారదు న్సకల ధర్మవిశారదు వెంటఁ బోవఁగా
నొనరిచి కొందఱ న్బరిజనోత్తములన్నియమించి యాదరం
బెనయ సమస్తవస్తువులు నిచ్చి యుధిష్ఠిరుఁ డంపె వేడుకన్.

చ. పరిణయ మాట కేఁగుగతిఁ బౌరు లనేకులు వెంటరాశుభో
త్తరముగ నయ్యెడం గదలి తద్దయుఁ దాలిమి మీఱ ధర్మ

తత్పరుఁ డయి యందు నిందు నరపాలురు కాన్క లొసంగఁ
గా నిరంతరమును బుణ్యతీర్థములఁ దానము లాడుచు
నేఁగి యవ్వలన్. 46

భుజంగప్రయాతము.—

సునాసీరసూనుండు సూచె న్నిమజ్జ
జ్జనౌఘోత్పతత్పంక శంకా కరాత్మో
ర్మినిర్మగ్న నీరేజ రేఖోన్నమద్భృం
గనేత్రోత్సవ శ్రీని గంగాభవానిన్. 47

క. సంతోషబాష్పధారలు
దొంతరగాఁ జూచి మ్రొక్కి తోయధివరసీ
మంతిని నా త్రిజగద్ధి
వ్యంతిని భాగీరథీస్రవంతిని బొగడెన్. 48

శా. తాసైరింప కపర్దయుండఁగ భవద్గర్భంబునన్ దాల్చి తే
జోఽసహ్యు న్శరజన్ముఁ గాంచి యల నీహార క్షమాభృ
త్కుమారీ సాపత్న్యముఁ గన్న మోహాపుఁబురంధ్రీరత్న
మా దేవ కావే సర్వజ్ఞుఁడు నిన్ను నేల తలపై నెక్కిం
చుకో జాహ్నవీ. 49

క. వెల్లువెసఁగఁ జల్లువిప మా
తెల్లనివారక కుతిక మోవఁ దిని బ్రతుకుట నీ
చల్లదనంబునఁ గాదే
కల్లోలవతీమతల్లి గంగమ తల్లీ!. 50

క. పువ్వారుఁబోఁడి వై సరి
యెవ్వారన భీష్మఁ గాంచి యింపొందితి వీ

వవ్వావి యెఱుఁగుదువె మా
యవ్వా పోషింపఁ బాడి యగు నను నీకున్. 51

చ. సకలశుభంబు లిమ్మనుచు సన్నుతు లీగతిఁ జేయ నాస్రవం
తిక దయఁ దెల్పఁ బంచినగతిం జనుదెంచె నుదంచ దూర్మికా
నికర విలోల ఖేల దళినీ కలగాన లసత్ప్రఫుల్లహా
ల్లక సుఖదోలికా విహృతి లాలస బాలసమీర మయ్యెడన్.

క. చనుదెంచిన హా యని య
జ్జననాయకుఁ డలరుచు న్విశాగదుఁ గని యీ
యనుకూలమారుతాగతిఁ
గనుగొన నామోదసూచకం బైనది గా. 53

తే. తల నీగంగాతీర్థము
చిలికినవాఁ డీశ్వరుండు చేరెఁడులోఁ గోఁ
గలిగినఁ దరఁగలఁ దేలం
గలిగినఁ దన్మహిమ లెన్నఁగాఁ దర మగునే. 54

క. మునుకలు గంగానదిలో
నొనరించుటకన్న భాగ్య మున్నదె యనుచు
న్మను కలుగంగా దిగి పరి
జనములు కైలా గొసంగ స్నానోన్ముఖుఁడై. 55

క. తమి నిగుడ గుడాకేశుం
డమరనదీ విమలవారి నాడుచు నుండఁగ
యమునానదిఁ గూడిన త్రో
యమునా నది తనరెఁ దత్కచామేచక మై. 56

ఉ. దానము లెన్ని యే నచటి తైర్థికభూసుర సంఘ మెల్ల డెం
దాన ముదంబు చెందఁగ నొనర్చి దృఢవ్రతచర్య నిత్యముం

దానము చేయుచుఁ హరికథా శ్రవణం బొనరించు చుండె
నం, దా నముచిద్విష త్తనయుఁ డాశ్రితకల్పమహీరుహం
బునన్. 57

క. భోగవతినుండి యెప్పుడు
భాగీరథికడకు వచ్చి భాసిలు మున్నే
నాగకుమారిక యయ్యెల
నాగ యులూచి తమి నొక్కనాఁ డటఁ జెంతన్. 58

ఆ. హిమరసైకసైకతమునందు విహరించు
కైరవేషువేషు ఘననిభాంగు
నెనరు దవుల దవులనే చూచి క్రీడిగా
నెఱిఁగి యార! యారగేందువదన. 59

క. మును ద్రౌపదీస్వయంవర
మున కేఁగిన కామరూపభోగులవలన
న్విని యున్నకతనఁ దమకము
మనమునఁ బెనఁగొనఁగఁ జేరి మాయాన్వితయై. 60

ఉ. గుట్టసియాడ గబ్బిచనుగుబ్బలపైఁ బులకాంకురావళుల్
తెట్టువ గట్టఁ గోరికలు తేటలు వెట్టఁగ వేడుకల్మది
న్దొట్టికొనంగ నచ్చెరువు తొంగలిఱెప్పల వీఁగ నొత్తఁగాఁ
బెట్టిన దండ దీయక విభీతమృగేక్షణ సూచె నాతనిన్. 61

క. ఏణాక్షి నపుడు వెడసిం
గాణం గొని యలరుఁదూపుగమిఁ జక్కొరయే
క్షీణముగాఁ గలిగినకం
ఖాణపు వొర పింజపింజ గాఁడఁగ నేసెన్. 62

ఉ. పైపయిఁ గౌతుకంబు దయివాఱి యటుండఁగ నంత మజ్జనం
బై పువుఁజప్పరమ్మున నొయారముగాఁ గయిసేసి దానలీ
లాపరతంత్రుఁడై కలకల న్నగుచుండెడిసవ్యసాచి నిం[గన్.
ద్రోపలరోచిఁ జూచి తలయూఁచి *యులూచి రసోచితంబు

క. సిగ సంపెఁగపూ లొసపరి
వగ కస్తురినామ మొఱపు వలెవా టౌరా!
సొగ సిటు లుండఁగవలె నని
సొగసి లతాతన్వి యతనిసొగసు నుతించెన్. 64

క. రాకొమరునెఱులు నీలపు
ఱాకొమరు నిరాకరించు రాకాచంద్రు౯
రాకొట్టు మొగము కెంజిగు
రాకుఁ గని పరాకు సేయు నౌర! పదంబుల్. 65

ఉ. తీరిచినట్టు లున్నవి గదే కనుబొమ్మలు కన్ను లంటిమా
చేరలఁ గొల్వఁగావలయుఁ జేతులయందముఁ జెప్ప గిప్ప రా
దూరులు మల్చివేసినటు లున్నవి బాపురె! ఱొమ్ములోనిసిం
గారము శేషుఁడే పొగడఁగావలె సీతనిరూపరేఖలన్. 66

క. అకటా న న్నితఁ డేలిన
నొకటా నచ్చికము లేక యుండఁగ వచ్చు
న్నికటామృతధారలు మరు
ని కటారిమెఱుంగు లీతనికటాక్షంబుల్. 67

ఉ. ఆ దరహాసచంద్రికలయందము నాప్తులమీఁదఁ జిల్కిన
త్యాదరశీతలేక్షణసుధారసధారయుఁ జూడఁజూడ నా

* 'ఉలూపి' యని పాఠాంతరము.

హ్లాదము గొల్పఁగాఁ గలకలామహిమంబుఁ దలంచి చూచిన
స్వాదిరి సేయవచ్చు జననాథుమొగంబును జంద్రబింబమున్.

ఉ. ఊఁదుకపోవు శంఖము సహో గళరేఖ శరాసనంబుల
న్యాదకుఁ బట్టు కన్బొమలవైఖరి వంకలు తీరుచుం గటా
క్షోదయలీల సాయకసమూహములన్విషమాస్త్రుఁ గెల్చుఁబో
యేదొరసాటి యీనరున కెన్నఁగ వీరవిలాససంపదన్. 69

ఉ. కమ్మనిజాళువా నొరయఁ గల్గినచెక్కులటెక్కువాఁడు చొ
క్కమ్మగుజాతికెంపు వెలగాఁ గొనుమోవి మెఱుంగువాఁడు స
త్కమ్మగురూపసంపద ధనాధిపసూనుని ధిక్కరించువాఁ
డమ్మకచెల్ల నాహృదయ మమ్మక చెల్లదు వీని కియ్యెడన్. 70

సీ. ముద్దాడవలదె యీ మోహనాంగునిమోము
గండచక్కెరమోవి గలఫలంబు
రమియింపవలదె యీ రమణుపేరురముపై
వలిగుబ్బపాలిండ్లు గలఫలంబు
శయనింపవలదె యీ ప్రియునిసందిటిలోనఁ
గప్పుపెన్నెఱికొప్పు గలఫలంబు
వసియింపవలదె యీ రసికునంకమునందుఁ
జెలువంపుజఘనంబు గలఫలంబు

తే. రాజసము తేజరిల్లునీరాజుఁ గూడి
యింపుసొంపులు వెలయఁ గ్రీడింపవలదె
నాకలోకంబువారల కైన లేని
యలఘుతరభోగభాగ్యముల్ గలఫలంబు. 71

క. అని యిటు లువ్విళ్లూరెడు
మనమునఁ గొనియాడి యంత మాపటివేళం

గనుఁ బ్రామి చొక్కుఁ జల్లిన
యనువున నంచలు వితాకులై యుండంగన్. 72

చ. 'ఇటు జపియించిన న్విడుతునే నిను నే నిఁక' నంచు జాహ్నవీ
తటమున సంధ్య వార్చి జపతత్పరుఁ డై తగువాని యామినీ
విట కులశేఖరుం గొనుచు వే పురికిం జని నిల్పె నట్టియు
న్నటులనె మాయ యచ్చుపడ నల్ల భుజంగి నిజాంగణంబునన్.

క. నిలిపిన జప మెప్పటివలెఁ
జలిపినవాఁ డగుచుఁ బాకశాసని యంతం
దళుకుంబిసాళివాలుం
దెలిగన్నులు విచ్చి చూచె నివ్వెఱతోడన్. 74

సీ. దట్టంపుఁదెలినీటి తరఁగచాల్కడ కొత్తి
నెలతాలజగతిఁ దా నిలుచు టేమి
కొలఁకుదామరగంపములఁ గ్రిందఁ బడవైచి
కపురంపుఁదావిఁదాఁ గవియు టేమి
చివురుజొంపపుమావిజేబు మాయము సేసి
పసిఁడి యుప్పరిగఁ దాఁ బ్రబలు టేమి
నిద్దంపుకుసుముతిన్నియపాన్పు దిగఁ ద్రోచి
యలరులపాన్పుఁ దా హత్తు టేమి

తే. మసమసకసంజకెంజాయ మఱుఁగు వెట్టి
మిసిమికెంపులకాంతిఁ దా మెఱయు టేమి
మొదల నే గంగతటి నున్న యదియు లేదొ
మాయయో కాక యిది యంచు మరలి చూడ. 75

సీ. బెళుకుఁ గాటుకకంటిసొలపుఁజూపెదలోనఁ
బట్టియుండెడిప్రేమఁ బట్టి యీయఁ

జికిలిబంగరువ్రాఁత జిలుగుటొయ్యారంపుఁ
బైఁట గుబ్బలగుట్టు బైఁట వేయ
సొగసుఁగుచ్చెలసీటు వగలు కన్నులపండు
గలుగ మాయపుఁగౌనుఁ గలుగఁజేయ
నిడుదసోగమెఱుంగుజడకుచ్చుఁగరువంపుఁ
బిఱుఁదురేఖకు గెల్పుబిరుదుచాటఁ
తే. గంటసరి నంటుకస్తురికమ్మవలపు
కప్పురపువీడియపుఁదావి గలసి మెలఁగ
నోఱపులకు నెల్ల నోజయై యుండె నపుడు
భుజగగజగామిని మిటారి పొలుపుమీఱి. 76

క. అటు లున్న కొమరుఁ బ్రాయపుఁ
గుటిలాలకఁ జూచి మదన గుంభిత మాయా
నటనంబో యిది గంగా
ఘటనంబో యని విచారఘటనాశయుఁడై. 77

ఉ. తియ్యనివింటివాని వెను తియ్యక డగ్గఱఁ జాలు నయ్యసా
హాయ్యతనూవిలాసి దరహాసము మీసముఁ దీర్ప నప్పుడా
తొయ్యలివంకఁ గన్గొని వధూమణి యెవ్వరిదాన వీవు పే
రెయ్యది నీకునొంటి వసియింపఁగఁ గారణ మేమి నావుడున్.

ఉ. మేలిపసిండిగాజులసమేళపుఁబచ్చలకీల్కడెంపుడా
కేలు మెఱుంగుగబ్బిచనుఁగ్రేవకుఁ దార్చుచు సోగకన్నులం
దేలఁగఁ జూచి యోమదవతీనవమన్మథ! యీజగంబు పా
తాళము నే నులూచి యనుదాన భుజంగమరాజకన్యకన్.

క. సరి లేనివిలాసము గని
వరియిం చిటఁ దోడికొనుచు వచ్చితి నిన్నో

కురువీర! వసింపఁగ నీ
కుఱు వీర! దృఢాంకపాళిఁ గోరెదదానన్. 80

ఉ. మం పెసఁగన్ గటాక్షలవమాత్రముచేతనె ముజ్జగంబు మో
హింపఁగఁ జేయుభార మిఁక నీవు వహించితి గానఁ గేళినీ
చంపకగంధి బిత్తరపుఁజన్నులమీఁద సుఖించుచుండు నా
సంపెఁగమొగ్గముక్కుగడ సామరి సోమరి గాక యుండునే.

క. అను నచ్చెలివాక్యంబులు
విని యచ్చెరువొంది రూపవిభ్రమరేఖా
ఖను లెందు నాగకన్యలె
యని విందుము నేఁడు నిక్క మయ్యెన్ జూడన్. 82

క. అన్నన్న మొగము వెన్నుని
యన్నన్న జయించుఁ గన్ను లన్నన్నలినా
సన్నములు నడుము మిక్కిలి
సన్నము మాటలు సుధాప్రసన్నము లెన్నన్. 83

ఆ. నువ్వుఁబువ్వు నవ్వు జవ్వనినాసిక
చివురుసవురు జవురు నుపిదమోవి
మబ్బునుబ్బు గెబ్బు బిబ్బోకవతివేణి
మెఱుపునొఱపుఁ బఱపుఁ దెఱవమేను. 84

క. రవరవలు నెఱపు సీలపు
రవ రవణముతోడఁ జెలి యరాళకచంబుల్
కవకవ నవ్వున్ వలి జ
క్కవకవఁ గలకంఠకంఠికఠినకుచంబుల్. 85

ఉ. చెక్కులయందముల్ మొగము చెల్వముఁ జన్గవనీటు వేణితీ
రెక్కడఁ జూడ మన్నిటికి నెక్కు వదే మన సైకతంబుతో

నెక్కటికయ్యముల్ సలుపునిక్కటియొక్కటిచాలదే మరుం
డక్కఁగొనన్ రతిం గెలిచి డక్కఁగొనన్నవమోహనాంగికిన్.

చ. అని మది మెచ్చి యెచ్చొ మొక యందును లేనిమనోహ
రాంగముల్. గనుఁగొని యానెకా వ్రతము గైకొని
యుండెడినన్ను నేల తో,డ్కొని యిటుఁ దెచ్చె నీ వెడఁగుఁ
గోమలి భూజగ మేడ? మారుతా,శనజగ మేడ? నెంత ఘన
సాహస మింతుల కంచు నెంచుచున్. 87

క. కాముకుఁడఁ గాక వ్రతి నై
భూమిప్రదక్షిణము సేయఁ బోయెడివానిం
గామించి తోడి తేఁ దగ
వా? మగువ! వివేక మించు కైనన్ వలదా. 88

ఉ. నావుడు మోమునన్ మొలకనవ్వొలయన్ వలిగబ్బిగుబ్బచన్
ఠీవికిఁగాన టించుక నటించుకవున్ గనిపింపఁ బల్కె రా
జీవదళాక్షి యో రసికశేఖర! యో జనరంజనైకలీ,లావహ
రూప! యో నుతగుణా! తగునా యిటు లాన తీయఁగన్. 89

క. నిను గీతిసాహితీమో
హనవాణులు చెవులు వట్టి యాడింపంగాఁ
గని యుండి కాముకుఁడఁ గా
నని పల్కిన నాకు నమ్మి కౌనె నృపాలా. 90

క. అతులితవిలాసరేఖా
కృతులన్ వలపించి యిటులఁ ద్రిభువనలీలా
వతుల నలయించు టేనా
వ్రత మనఁగా నీకు రూపవంచితమదనా!. 91

చ. తెలియనిదానఁ గాను జగతీవర ద్రౌపదియందు ముందు మీ
రలసమయంబు సేయుట ద్విజార్థము ధర్మజు పాన్పుటింటిముం
గలఁ జని శస్త్రశాల విలు గైకొను టందునిమిత్త మీవు ని
శ్చలమతి భూప్రదక్షిణము సల్పఁగ వచ్చుట నే నెఱుంగు
దున్. 92

తే. చెఱకుఁ గలుగానిబారికి వెఱచి నీదు
మఱుఁగుఁ జేరితిఁ జేపట్టి మనుపు నన్నుఁ
బ్రాణదానంబుకన్నను వ్రతము గలదె
యెఱుఁగవే ధర్మపరుఁడవు నృపకుమార!. 93

ఉ. నాయమె నీకు మేల్పడిననాతి నలంచుట యంత్రమత్స్యముల్
మాయఁగఁ జేసి ముల్ ద్రుపదనందన నేలవె యంగభూపతా
త్రాయతయంత్రమత్స్య మిపు డల్లనఁ ద్రెళ్ళఁగ నేసి యేలుకో
తీయఁగఁ బంచదార వెనుతీయఁగఁ బల్కి నను ద్వితీయఁ
గన్. 94

క. అనుఁడు నుడురాజకులపా
వనుఁడు సమస్తము నెఱుఁగువఁడవు గద యీ
యనుచితము తగునె పరసతి
నెనయుట రాజులకు ధర్మమే యహిమహిళా!. 95

చ. అన విని పాఁపపూపజవరా లెవలో వలపాఁప లేక యా
తని తెలిముద్దు కెమ్మొగముఁ దప్పక తేటమిటారి కల్కిచూ
పునఁ దనివారఁ జూచి నృపపుంగవ! యన్నిట జాణ పూరకే
యనవల సంటరిగా కెఱుఁగవా యొకమాట నె మర్మకర్మముల్.

ఉ. కన్నియఁ గాని వేటొకతెఁ గాను మనోహరరూప! నీకు నే
జన్నియ పట్టి యుంటి నెలజవ్వన మంతయు నేఁటిదాఁక నా

కన్నులయాన నా వలపుఁగస్తురినామము తోడు నమ్ము కా
దన్నను నీదుమోవి మధురామృత మానిట బాస సేసెదన్.

చ. ఇలపయి మత్స్యయంత్ర మొకయేటున నేసి సమస్తరాజులన్
గెలిచినమేలువార్త లురగీవరగీతిక లుగ్గడింప నీ
నుల నవి చల్లఁగా విని నినున్ వరియింప మనంబు గల్గి నీ
చెలువము వ్రాసి చూతు నదె చిత్తరువందు ననేకలీలలన్.93

ఉ. చెప్పెడి దేమి నావలపు చేసినచేతలు కొల్వులోన ని
న్నెప్పుడు గంటి నప్పుడ పయిం బడ నీడిచె నిల్వఁ బడ్డ పా
టప్పుడ దెంత యైనఁ గల దట్టిహాళాహాళి కింతసేపు నీ
వొప్పెడిదాఁక దాళుట కయోమని మెచ్చవు గాన్నృపాలకా!.

తే. అనిన ఫణిజాతి వీ వేను మనుజజాతి
నన్యజాతిఁ బ్రవర్తించు టర్హ మగునె
యేల యీకోర్కి యనిన రాచూలి కనియెఁ
జెలువచెలువంపుఁబల్కులఁ జెలువచెలువ. 100

ఉ. ఏ మనఁ బోయెదం దగుల మెంచక నీ విటు లాడఁ దొల్లి శ్రీ
రాముకుమారుఁ డైనకుశరాజు వరింపఁడె మాకుముద్వతిన్
గోమలచారుమూర్తి పురుకుత్సుఁడు నర్మదఁ బెండ్లియాడఁడే
నీమన సొక్కటే కరఁగ నేరదు గాని నృపాలకాగ్రణీ!.101

ఉ. ఈ కలహంసయాన నను నెక్కడి కెక్కడి నుండి తెచ్చె నా
హా కడుదూర మిప్పుడని యక్కునఁ జేర్పక జంపుమాటలన్
వ్యాకులపెట్టు టేల విరహాంబుధి ముంపక పోదు నన్ జలం
బే కద నీకు మంచి దిఁక 'సీతకు మిక్కిలి లోఁతు గల్గునే'.

చ. అని వచియించునప్పుడు ముఖాబ్జము నంటెడివిన్నఁబాటు చ
క్కని తెలిసోగకన్నుఁగవఁ గ్రమ్ముచు నుండెడిబాష్పము ల్గళం

బునఁ గనిపించుగద్గదిక ముప్పిరి గొన్వలవంతఁ దెల్ప ని
ట్లను మదిలోఁ గరంగి రసికాగ్రణి యాకరభోరుభోరునన్.

ఉ. చక్కెరబొమ్మ! నావ్రతముచందముఁ దెల్పితి నంతె కాక నీ
చక్కఁదనంబుఁ గన్న నిముసం బయిన న్నిలు పోప శక్యమే
యక్కునఁ జేర్ప కంచు దయ నానతి యీఁ దలవంచె నంత
లో, నెక్కడనుండి వచ్చెఁదరళేక్షణకు న్నునుసిగ్గుదొంతరల్.

ఉ. అంకి లెఱింగి యాసరసుఁ డంత వివాహవిధిజ్ఞుఁ డైనమీ
నాంకుఁ డొనర్చినాఁ డిదిశుభైకముహూర్తమురమ్మటంచుఁ బ
ర్యంకముఁ జేర నచ్చెలిఁ గరగ్రహణం బొనరించెఁ దన్మణీ
కంకణ కింకిణీగణవికస్వరసుస్వరము ల్సెలంగఁగన్. 105

మ. ఒకమాణిక్యపుబొమ్మ యొట్టినగకీలో జాళువాజాలవ [చా
ల్లిక బాగాల్ కపురంపుటాకుమడుపుల్ వే తెచ్చి రా జున్న
యకు నందీయ నతండు లేనగవుతో నావేళ నావ్యాళక
న్యక కెంగేల నొసంగి కైకొనియెసయ్యాటంబువాటిల్లగన్.

ఉ. శయ్యకుఁ దార్పఁగాఁ దుఱుముజాఱె నదంతటఁ జక్కదిద్దఁ
బోఁ, బయ్యెద జాఱె నయ్యదిరిపాటునఁ గ్రక్కున నీవి
జాఱె రా, జయ్యెడ నవ్విలాసినియొయారముఁ జూచి కవుంగి
లించె నొ, నెయ్యెడ మేలె చూతురు గ్రహింపరు జాణలు
జాఱుపాటులన్. 107

ఉ. కౌఁగిటఁ జేర్చునప్పటిసుఖంబె లతాంగికిఁ బారవశ్యముం
మూఁగఁగఁ జేసె మోవిపలునొక్కు లురోజనఖాంకముల్
మొదల్, గాఁగలకంతుకేళిసుఖలక్షణముల్ పయి పెచ్చులయ్యె
న, ట్లొఁగద యొట్టివారలకు నగ్గలపుందమి గల్గియుండినన్.

చ. చనుఁగవ సాముకం డెపుఁబిసాళియురంబున పారెఁ గాననే
మన సునుచుక్ సుధారసము మాటికిఁ గ్రోలనె చూచుఁ
జూపుల్ గిల్కులను సరసోక్తుల న్విననె కోరు సదా యిటు
లాదిసంగమంబుననె విభుండు మూఁడువలపుల్ వలచెక్
ఫణిరాజకన్యకన్. 109

తే. నాగరికముఁ బ్రగలమంచిబాగరి యఁట
నాగవాసములో వింత నటనల దఁట
కులుకుగుబ్బల ప్రాయంపుఁగోమలి యఁట
వలచి వలపింపదే యెంతవాని నైన. 110

క. ఈగతి రతికేళీ సుఖ
సాగరమునఁ దేలియున్న సమయంబునఁ ద
ద్భోగం బెటువంటిదో స
ద్యోగర్భంబున సుపుత్రుఁ డొకఁ డుదయించెన్. 111

క. ఆచక్కనిబాలుఁడు వా
క్ప్రాచుర్యముఁ గాంచు నని శుభగ్రహదృష్టుల్
చూచి యిలావంతుం డని
యాచతురుఁడు నామకరణ మలరిచి యంతన్. 112

ఉ. కామినిఁ జూచి రమ్ము గజగామిని యిక్కడ నొక్కనాఁడికం
దామస మైన నక్కడ హితవ్రతి తైర్థికకోటి యాత్రలో
నే మని యెంచునో యిపుడ యేఁగవలెక్ దరువాత నీసుత
గ్రామణి నీవు వచ్చెదరు గా కని యూఱడిలంగఁబల్కినన్.

ఉ. అంటినప్రేమ జాహ్నవికి నప్పుడ తోడ్కొని వచ్చి యల్ల
వాల్లంటి నిజేశ్వరుం దనదుగబ్బిచనుంగవఁ జేర్చి బాష్ప
ముల్, కంటఁ దొరంగుచుండఁ దిరుగం దిరుగం గనుఁ

గొంచుఁ గ్రమ్మఱెన్, జంట వోఱంగి సంజను దెసం జను
జక్కవ పెంటియుంబలెన్. 114

ఉ. అంతట రాజు రాకఁ గని యాప్తపురోహిత భృత్య వర్గ మ
త్యంత ముదమ్ము చెంది యిటు లార్తులఁ గాచుట కేమొ
గాక యే, కాంతము గాఁగ నేఁగుదురె యంచుఁ దలంచితి
మీకు వచ్చుప, ర్యంతము నమ్ము మే మెఱుఁగ మందఱి
ప్రాణము లీవ భూవరా!. 115

చ. అని పలుకం బ్రసన్నముఖుఁడై విభుఁ డిష్టసఖు న్విశారదుం
గని యొకవింత వింటె ఫణికన్య యులూచి యనంగ నోర్తున
న్గొని తమనాగలోకమునకుం జని తన్ను రమించు మంచుఁజె
ప్పనిప్రియ మెల్లఁ జెప్పి యొడఁబా టొనరించి కరంచె
డెందమున్. 116

ఉ. చెప్పెడి దేమి కన్నుఁగవ చేరల కెక్కుడు చంద్రబింబమే
తప్పదు మోము మోవిసవతా చివు రెక్కుడిమాట గొప్పకుం
గొప్పపిఱుందు గబ్బిచనుగుబ్బలు కౌఁగిటఁ గెచ్చు జాళువా
యొప్పులకుప్ప మేను నడు మున్నదొ లేదొ యెఱుంగ నిం
తకున్. 117

ఉ. చెంగున దాఁటుచూపు లిరుచిక్కనిబేడిస లేమొ మీటినన్
గ్రంగన వాఁగుగుబ్బలు చొకాటపుఁదాళము లేమొ రూప
మా, నం గన నైనచెక్కిళులు నాణెపుటద్దము లేమొ
చొక్క మా, రంగున మీఱుదానియధరంబును గెం పగు
నేమొ నెచ్చెలీ!. 118

ఉ. ఆయెలనాగవేణి మెఱుఁగారుకటారికి మాసటీఁ డగున్
బో యన వచ్చునమ్మెఱుఁగుఁబోఁడిపిఱుందు సమస్తభూమికిన్

రాయ లనంగ వచ్చు నలరాజనిభాస్య యెలుంగుగ్రొవా
కోయిలకంచుకుత్తికలకుఁ బయకాఁ డనవచ్చు నెచ్చెలీ.

క. మదిరాక్షిమోవిజిగి ప్రతి
వదనము గావించుఁ గీరవదనముతోడన్
మదనునివిలు గొనవచ్చున్
సుదతీమణికన్నుబొమలసుదతీ రెంచన్. 120

చ. అలజడయంపము న్మెఱుఁగుటారుమిటారము నాకు ముం
దుగాఁ, జిలువకోలం బటంచుఁ జెలి చెప్పక తోత్తనె చెప్పెఁ
దత్తనూ, విలసన మెన్నఁ గన్నదియు విన్నది గా దిలలో
లతాంగు ల,ప్పాలఁతుక కాలిగోరులకుఁ బోలరు పోలునో
యేమొ తారకల్. 121

సీ. మరునిగెల్పులకథామహిమమ్ము విలసిల్లు
నోజపుఁజిత్తరుఠీవి నుల్లసిల్లు
వీనుల కమృతంపుసోన లై వర్తిల్లు
శారికాముఖసూక్తి సందడిల్లుఁ
గస్తూరికాదిసద్వస్తుల బ్రభవిల్లుఁ
బరిమళమ్ములజోకఁ బరిఢవిల్లుఁ
జెప్పఁ జూపఁగ రానిసింగారము ఘటిల్లు
పెక్కుశయ్యలసొంపు పిక్కటిల్లు
తే. వింతహారువులపనులచే విస్తరిల్లు
దివ్యమాణిక్యకాంతులఁ దేజరిల్లు
నందముల కెల్ల నందమై యతిశయిల్లుఁ
బావజవరాలిబంగారుపడకటిల్లు. 122

క. ఆభోగము తద్వస్తు చ
యాభోగము నెందుఁ గన్నయవి గావు సుమీ
నాభోగపురము సరి యా
నాభోగవతీపురంబు సార్థం బయ్యెన్. 123

ఉ. ఆమదిరాక్షి భోగవతి యన్నదిఁ గ్రుంకఁగఁ జేసి తత్పుర
స్థేముని హాటకేశ్వరు భజింప నొనర్చిటు తోడి తెచ్చి న
న్నీమహి నిల్పి యేఁగె నిదె యిప్పుడె నన్నెడఁబాయలేని యా
ప్రేమమ దింత యంత యని పేర్కొనరాదని తెల్పెఁ దెల్పినన్.

ఉ. వాఖరి మించ నిట్టు లనుమంత్రిశిఖామణి చోద్యమయ్యె నా
వైఖరి విన్న నేమనఁగ వచ్చు నహో మనుజేంద్ర చంద్రమ
శ్శేఖర! చిల్వరాకొలము చేడియ నొక్కతెఁ జెప్ప నేల నీ
రేఖఁ గనుంగొన న్వలవరే ఖచరీముఖసుందరీమణుల్. 125

క. అని పలుక నలరి బలరిపు
తనయుం డటఁ గదలి మొదలి తైర్థికులును దా
నును మంచుఁగొండ యండకుఁ
జని తచ్ఛిఖరావలోకజనితాదరుఁడై. 126

సీ. పదియాఱువన్నె గుబ్బలిరాచకూఁతురు
పట్టంపురాణిగాఁ బరఁగుజాణ
పతియర్ధదేహంబు సతి యంట నిజముగా
బ్రబలు కన్నియఁ గన్న భాగ్యశాలి
ముజ్జగమ్ముఁ బవిత్రముగఁ జేయుతీర్థమ్ముఁ
గొనసాగఁ జేసినయనఘమూర్తి
భూమిధరారాతిచే మొక్కవోవని
యరిదిబిడ్డనిఁ గాంచి నట్టిమేటి

తే. యోషధుల మొలపించినయుత్తముండు
చల్లఁదనముల కెల్ల దీక్షాగురుండు
సకలమాణిక్యరాశికి జననసీమ
యీనగస్వామి సద్గుణాస్థానభూమి. 127

వ. అని బహుప్రకారమ్ముల హిమగిరిప్రభావమ్ము వక్కాణించి తత్ప్రదేశంబున శాఖాశిఖోల్లిఖితగ్లావృక్షంబగు నగస్త్యవట వృక్షంబుఁ గనుంగొని, యచట నికటవిశంకట కటకకమనీయ మణిశృంగం బగుమణిశృంగంబుం గని, యగణ్యపుణ్యాగమ సమర్థంబగు హిరణ్యబిందుతీర్థమ్మునఁ గృతావగాహుండై గోహిరణ్యధరణ్యాదిదానంబు లనేకంబులు గావించి, ప్రాగ్భాగమునఁ గలికలితనరశరణ్యం బగు నైమిశారణ్యంబు సొచ్చి, యచటం గోటిగుణితాంగీకృతానతజనతాసమర్పితనారాయణుం డగు బదరీనారాయణుం బూజించి, మనీషిమనీషితఫలప్రదానశుచిప్రయోగం బగుప్రయాగంబున కేఁగి, ముముక్షుజనహృదయంగమం బగుత్రివేణీసంగమంబునఁ దానంబులుం దానంబులుం గావించి, యచ్చట మాధవు నారాధించి, భవరసానుభవభీరుసానుక్రోశం బగుపంచక్రోశంబుఁ బ్రవేశించి, యభ్యర్ణమణికర్ణ యగుమణికర్ణికం గ్రుంకి, యన్నపూర్ణావిశాలాక్షీసనాథుం గాశీవిశ్వనాథుం దర్శించి, తైర్థికసమాహితసమ్యగయకు గయకుం జని, యచట నుచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి, పురుషోత్తమక్షేత్రంబునకుఁ జని యింద్రద్యుమ్నసరస్సున శిరస్సు మజ్జనంబై నమజ్జనదృక్చకోరజ్యోత్స్నాధుని జగన్నాథునిఁ గొలిచి, యాతల గౌతమీతటినీతోయస్నాతుం డై జగన్మోహనమనోజ మనోవశీకరణకారణ

కళాప్రావీణ్యలావణ్యహావభావప్రకటనటనరేఖాశ్లాఘాదూరీకృతరంభోర్వశీరంభోర్వశీతకిరణకిరణనిభ విభా రంగ న్మణిరంగమంటపోజ్జ్వలాసికాకృత లక్షణ లాసికా కృతలక్షణ కటాక్షవీక్షణసుధారసధారాసేచనకాసేచితాసేచనకాంగుండై, పాపాటవీవిపాటనపాటవసంసూచనదీక్షారామపరమేశ్వరుం డగుదాక్షారామభీమేశ్వరుం జేరి జోహారులునుపహారంబులు సమర్పించి, సంతతానంతకాంతిరంహుం డగునంతర్వేది నృసింహు సేవించి, యందు భవసాగరతరణి యగు సాగరసంగమంబునఁ దీర్థంబాడి కృష్ణవేణ్యాదిపుణ్యతరంగిణుల మునింగి, యుత్తుంగశృంగవిలోకిలోకసాత్కృతసుపర్వపర్వతం బగు శ్రీపర్వతంబు లోచనపర్వంబుగాఁ జూచి ప్రణమిల్లి, మల్లికార్జును సమ్మోదమునఁ బ్రణుతించి, తన్మనోజ్ఞభ్రమరీవిభ్రమరమ్య యగుభ్రమరాంబం బ్రశంసించి, భక్తశోభనపరంపరాసంపాదకపాదకమలరజోలేశు నహోబలేశు భజించి, నిజభజనరతజనప్రతిపాదితానశ్వరపదంబు లగు శ్రీవేంకటేశ్వరపదంబులకు నమస్కృతులు విస్తరించి, దుస్తరాంహస్తూలికాసందోహదావాహదోహాళనిజాహ్వాయస్మరణవిస్ఫులింగం బగు శ్రీకాళహస్తిలింగంబు నంతరంగంబున హర్షతరంగంబు లుప్పొంగం గాంచి, కాంచీపురంబున కరిగి, కరిగిరీశ్వరుం డై విరాజిలు వరదరాజుల నమ్రజనకమ్రఫలదాయకు నేకామ్రనాయకుం బూజించి, యవులఁ గావేరికాంతరితకాంతాంతరీపంబున ప్రసన్నరూపంబునం బొటిల్లు కోటిహారిత్తురంగధాముని రంగధాముని సేవించి, కుంభఘోణచంపకారణ్యాది పుణ్యక్షేత్రమ్ము లీ

క్షించి, దక్షిణనీరాకరవీచికానికరశీకరతుందిలమందానిల స్పందనాతిశీతలసికతాతలవిహితయాతాయాతనిరవధికపథిక నికాయకాయమానాయమానలవల్యేలావల్లివేల్లితక్రముక ప్రముఖాఖిలశాఖిశాఖాశిఖాలతాంతరకుహరవిహారమాణ వివిధగరుద్రథకులకలకలోద్వేలవేలామనోజ్ఞమార్గంబున నప వర్గరమేశ్వరం బగు రామేశ్వరంబునకుం బోయి, సేతు సందర్శనం బొనర్చి, విధూతస్నాతృపంచజనవృజినజను ష్కోటియగు ధనుష్కోటిం గృతస్నానుం డై, పాండు సూనుం డందులం దులాపురుషాదిమహాదానంబు లాచ రించి, రఘువీరభూభుజభుజాదర్పదర్పణం బగు రామాయ ణంబు పారాయణంబు చేసి, భూసురాశీర్వాదసంపదలం బొదలి, యచ్చోటు గదలి, పదుమూఁడవనెలఁ బాండ్య మహీమండలాఖండలుం డగుమలయధ్వజుం డేలు మణి పురంబుఁ జేరం బోవు సమయంబున. 128

సీ. మంగళస్నానసంభ్రమముఁ దెల్పెడిరీతిఁ
గెలనఁ గెందామరకొలనఁ దేలి
ధవళముల్ విని చొక్కుహావముఁ దెల్పెడులీల
హాళిఁ గోయిలపల్కు లాలకించి
తలఁబ్రాలు వోయుబిత్తరముఁ దెల్పెడుచాయఁ
గ్రొన్నన ల్దోయిళ్లఁ గొలఁది నొసఁగి
బువ్వాన భుజియించుపొల్పుఁ దెల్పెడిజాడ
గుమిఁ గూడికొని మరందములు గ్రోలి

తే. తనకుఁ దోడ్తోడ నగుపెండ్లి కనఁబడంగఁ
జేయునటువలె గొరాబుఁజెలులఁ గూడి

వనవిహారంబు గావించి గనెదుపాండ్య
రాజసుతఁ జూచి యాపాండురాజసుతుఁడు. 129

తే. ఈ వెలందియొడల్ పైఁడిలో వెలంది
యీ నెలంతలలాటంబు లే నెలంత
యీసుపాణిరదశ్రేణియే సుపాణి
యీబిడారు మృగీమదశ్రీబిడారు. 130

క. వాతెఱకు నమృతమే తుల
మేతులకింపులపిసాళిమిసిమికిఁ గ్రొమ్మిం
చే తుల చేతుల కబ్జము
లే తుల లేతులవెలందు లీచెలి తులయే. 131

క. కన్నెనగుమోముతోడం
బున్నమచందురునిసాటిఁ బోలుప వచ్చు
న్నెన్నుదురుతోడ మార్కొని
మున్నంచటుఁ జూడ లేక మోవక యున్నన్. 132

క. కమలముల నుజ్జగించుం
గుముదంబుల బుజ్జగించుఁ గోమచూపులు పు
న్నమచందమామవెలుఁగుల
కొమరంతయుఁ బుణికి పుచ్చుకొనఁ బోలు జుమీ. 133

శా. చెండ్లా గుబ్బలు జాళువాతళుకులా చెక్కిళ్లడాల్ సింగిణీ
విండ్లా కన్బొమ లింద్రనీలమణులా వేణీరుచుల్ తమ్మిలేఁ
దూండ్లా బాహువు లింత చక్కఁదన మెందుం గాన మీ
జవ్వనిం, బెండ్లాడం గలవాఁడు చేసినది సుమ్మీ భాగ్య
మూహింపఁగన్. 134

మ. అని కన్గొంటె విశారదా! యనిన నాహా యే మనన్వచ్చు నో
జననాథాగ్రణీ! యీవినూతనతనూసౌందర్య మీక్షించినన్
దనుఁ దా మెచ్చువిధాతచిత్తమున నీతన్వంగితోఁ బోల్పఁగాఁ
నెనలేదెచ్చటఁజూడ మాతుహినభూభృత్సేతుపర్యంతమున్.

క. మలయధ్వజబాహుజను
స్తిలకునిగారాబుఁబట్టి చిత్రాంగద పే
రలఘుకులశీలగుణములు
గల దీకన్య యని చెప్పఁగా వింటి నృపా. 136

క. అన విని మనమునఁ గోర్కులు
కొనసాగఁగ నీనృపాలకునితో నెయ్యం
బొనరింపవలయు నేఁడి
వ్వని నుండుద మనుచుఁ జొచ్చి వచ్చుచు నుండన్. 137

సీ. పద్మరేఖలఁ బోల్చు బాలికాతిలకంబు
చరణంబు లూఁదిన తెరువుఁ జూచి
మలయధ్వజతనూజకొలువు సేసినజీవ
దంతపుఁజవికెఁ జిత్తరువుఁ జూచి
పొన్నగున్నలనీడఁ గన్నె పుప్పొడిలిన్నె
మరునిఁ బూజించినహరువుఁ జూచి
కొమ్మ కౌఁగిటఁ జేర్ప గోరంట నంటిన
మొనగుబ్బకస్తూరిమురువుఁ జూచి
తే. యీవనము చేసినదికా యదృష్ట మనుచు
రాజసుతుఁడు చిత్రాంగదమైజవాది
కమ్మతావి గుబాళించుతమ్మికొలని
కెలఁకులకుఁ జేరి యంతంత వలపు మీఱి. 138

మ. తనకుం గౌఁగిలి యీ వొకప్పుడును నాథా! నీకరస్పర్శనం
బున గిల్గింతలె యంచుఁ బద్మిని కరాంభోజంబునన్ మందమం
దనటద్వాయుచలద్దళాంగుళులు గన్పట్టంగ నవ్వేల్గురా
యని రారా యనిపిల్చె నాఁదగె ద్విరేఫాద్యంతదీర్ఘధ్వనుల్.

ఉ. నా విని హావభావపరిణామవిదుండు విశారదుం డనున్
దేవరవార లిందు నరుదే శకునమ్ములు మంచి వయ్యె వే
రావలె శోభనోత్సవపరంపర లిప్పుడు చూడుఁ డంచు నె
త్తావులదీవు లై తనహతామరమొగ్గలు రెం డొసంగినన్.

తే. అదియు నొకశకునంబుగా నధిపుఁ డంది
చేతి కం దిచ్చినట్లనె చేకుఱంగఁ
గలదు వలిగబ్బిగుబ్బెతచెలిమి యనుచు
నాత్మలో నెంచి యాభావ మపనయించి. 141

చ. నెల యుదయించునప్పు డలనీరజముల్ కుముదంబు లౌను
రేల్, కలువలచాయరాకకుఁ బగల్ కుముదంబులు నీర
జంబు లౌఁ, దలఁపఁగ నింతపింత గలదా యని కందువ
మాటలాడుచుం, బళిర కిరీటి మీఁటెఁ దనప్రౌఢి విశారదుఁ
డెన్నుచుండఁగన్. 142

ఉ. అంగజరాజు పాంథనిచయంబులపై విజయం బొనర్ప నేఁ
గంగఁ దలంచునంత మును గల్గఁగ దాసులు వట్టు జాళువా
బంగరుటాలవట్టములభంగిఁ గనంబడెఁ బూర్వబశ్చిమో
త్తుంగమహీధరాగ్రములఁ దోయజశాత్రవమిత్రబింబముల్.

క. ఒక మెట్టు తరణి డిగ్గిన
నొకమెట్టు శశాంకుఁ డెక్కు నుర్వీస్థలిలో

నొకఁడు దిగుడైన నవ్వల
నొకరా జంతంతకుఁ బహూన్నతిఁ గనఁడే. 144

చ. క్షితిపయి వట్టివ్రాఁకులుఁ జిగిర్ప వసంతుఁడు తా రసోపగుం
భితపదవాసనల్ నెఱప మెచ్చక చంద్రుఁడు మిన్ను నం బ్రస
న్నతయును సౌకుమార్యముఁ గనంబడ ఆల్గరగంగఁ జేసె
నే, గతి రచియించిరేని సమకాలమువారలు మెచ్చరే కదా.

చ. వెడవిలుకానికిం జెఱకువిల్లును గల్వలకోరి కోరికల్
గడలుకొనంగ నామనియుఁ గల్వలరాయఁడు నిచ్చి మన్ననం
బడయుడు వాని కెక్కుడుగ మాధ్వులు తామును గాన్క
తెచ్చె నా, బడిబడి గంధలుబ్ధమధుపంబులు రాఁ జనుదెంచెఁ
దెమ్మెరల్. 146

చ. ఒకచిగురాకుఁ గొమ్మఁ బిక మొక్క ప్రసూనలతాగ్రసీమఁ దేం
ట్లొకఫలశాఖ రాచిలుకయుం గొదసేయఁగ గాడ్పుపొందు
వా,యక పయి వెన్నెలల్ పొలయ నామని సొంపుల నింప
జొంపమౌ, నొకయొలమావి క్రింద మరుఁడో యనఁగా
నరుఁ డుండె నయ్యెడన్. 147

క. విధుచకచకలును బుండ్రే
క్షుధనుర్ధరు నంపసెకలు శుకపికశారీ
మధులిట్టులు మలయానిల
మధులిట్టులు తనదుధైర్యమహిమఁ గలంపన్. 143

ఉ. చందనగంధి నెన్నుదురు చందురులో సగఁబాల బాలము
ద్దుం దెలిచూపు లంగజునితూపులలోపల మేల్తరంబు లిం
దిందిరవేణి మోవి యలదేనియలో నికరంపుఁ దేట యే, మం
దము మందయాన మొగమందము మీఱునవారవిందమున్.

ఉ. బంగరుబొంగరాలపరిపాటి చనుంగవ మీలసూటి త
ళ్కుంగనుదోయి చంద్రప్రతికోటి మొగం బెలదేఁటిధాటిక
న్నుం గడుమేటి వేణి పులినంబులసాటి పిఱుం దయారె! చి
త్రాంగదపాటిజోటి గలదా? యని మెచ్చుఁ గిరీటి మాటికిన్.

క. ఈకరణిఁ దలంచుచు నా
ళీకనిభానన నెదన్ నిలిపి రే గడపెన్
లే కెటుల నిద్ర వచ్చున్
రే కగునయ్యువిద నెదను నిల్పినదాఁకన్. 151

తే. అపుడు నృపుఁడు ప్రఫుల్లనవాంబుజప్ర
సన్నముఖుఁ డయి మలయధ్వజక్షితీశ
కమలహితునకు మామకాగమనవార్తఁ
దెలుపు మనుచు విశారదుఁ బిలిచి పనిచె. 152

చ. పనిచిన నేఁగి యాతఁడు నృపాలువిమంత్రిముఖాంతరంబునం
గనుఁగొని యంత్రమత్స్యము జగం బెఱుఁగన్ భుజశక్తి నేసి
జవ్వనిఁ గయికొన్నయర్జునుఁడు వచ్చినవాఁ డిదె తీర్థయాత్ర
గా, జనవర యంచు విన్నపముసల్ప ససంభ్రమచిత్తుఁడై తగన్.

క. తననగరువంటిదే చ
క్కనినగ రొక టాయితంబు గావించి పురం
బు నలంకరింపఁగాఁ జే
సినవాఁడై యపుడు సకలసేనలుఁ గొల్వన్. 154

చ. ఎదురుగ వచ్చి పాండ్యధరణీశ్వరుఁ డర్జునుఁ గాంచి నేఁడుగా
సుదినము మీరు రాఁ గలుగుశోభన మెన్నటికబ్బుఁ బ్రోలికిం
బదఁ డని యుద్ధరుం బొఱసి భద్రగజంబుల నెక్కి వచ్చి రిం
ఖారవ హాళాహళిం గడకు నెత్తెడుపాఁజుల దిక్కు సూచుచున్.

తే. రాజవీథుల నెసఁగ నీరాజనములు
కటికవా రెచ్చరింప నైకటికభూమి
వందిజనములు వొగడఁ జెల్వొంది మిగులఁ
బురము సొత్తెంచె విజయుఁ డబ్బురముగాఁగ. 156

క. నెట్టుకొని నరునిఁ గనుచోఁ
బట్టణమునఁ గలసమస్తభామల కహహా
యొట్టివిచిత్రమొ మనసునఁ
బుట్టినవాఁ డపుడు మనసుఁ బుట్టించెఁ జుమీ. 157

ఉ. చక్కఁదనంబు రూపునఁ బొసంగుటె కాదు గుణంబులందునుం
జక్కఁదనంబు గల్గునెఱజాణ జగంబుల నీడులేని నా
చక్కనికూఁతునుం దొరయఁ జాలినవాఁ డితఁ డల్లుఁడైనఁగా
మిక్కిలి కీర్తి గల్గు నని మెచ్చు మనంబున రాజు సొరెకున్.

చ. అడుగడుగందును న్మణిపురాధిపుఁ డిట్లుచితోపచారముల్
గడు నొనరించి యుద్వహనకౌతుక హేతుకళావిశేష మొ
విడిదికిఁ దెచ్చి నిల్పి యతివిస్మయ మందఁగ విందు వీడుకో
లుడుగరలున్ ధనంజయునియుల్లము రంజిలఁ జేసె నెంత
యున్. 159

—— ఆశ్వాసాంతము ——

మ. సరసాగ్రేసరవాసరప్రభుతనూజస్థూలలక్ష్మీ పురం
దరజిద్భోగధురంధరా భరతశాస్త్రప్రౌఢమార్గైకలా
స్వరసాస్వాదనకోవిదా శ్రవణభూషాదివ్యరత్నత్విషా
తరణి శ్రీకరవల్లభా విభవభృత్తంజాపురీవల్లభా. 160

క. యాచనకవినుత వనితా
సేచనకమనోహరాంగ శృంగారకళా
సూచనకప్రకవిత్వా
లోచనకందళితహర్షలోలుపహృదయా. 161

క. తరుణీమన్మథ యాశ్రిత
భరణగుణాభరణ శౌర్యబహురాజ్యధురం
ధర సత్యాదిమచక్రే
శ్వర యభినవభోజరాజవరబిరుదాంకా. 162

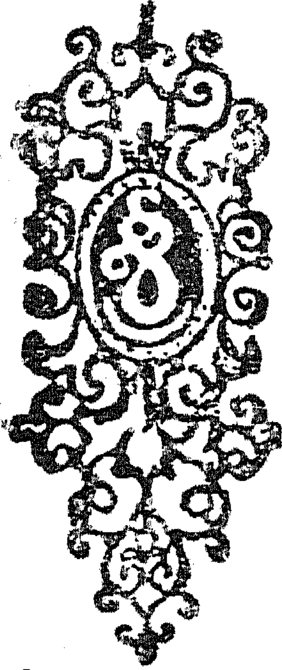
తోటకవృత్తము.—
అతులాగమశాస్త్రనిరస్తసురే
జ్య తులాతిగవిద్వదవాప్తశత
క్రతులాభ శుభోదయకారణర
త్నతులాపురుషాదికదానచణా. 163

గద్యము. ఇది శ్రీసూర్యనారాయణవరప్రసాదలబ్ధప్రసిద్ధసార
స్వతసుధాసారజనిత యశోలతాంకూర చేమకూర లక్ష్మణా
మాత్యతనయ వినయధురీణ సకలకళాప్రవీణాచ్యుతేంద్ర
రఘునాథభూపాలదత్తహస్తముక్తాకటకవిరాజమానవేంకట
కవిరాజ ప్రణీతం బయిన విజయవిలాసం బను మహాప్రబం
ధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు

వి జ య వి లా స ము

ద్వితీయాశ్వాసము

జానకీమనోహర
పూజాంచితహృత్సరోజ పోష్యాఖిలది
గ్రాజ సకలార్థిజనని
ర్వ్యాజకృపా యచ్యుతేంద్రరఘునాథమణీ. 1

తే. అవధరింపు కథాకర్ణనాతివేల
హర్షులైనట్టిదివ్యమహర్షులకును
తతసమస్తపురాణకథాశతాంగ
సూతుఁడై విలసిల్లెడుసూతుఁ డనియె. 2

ఉ. ఆచెలువంపురాకొమరుఁ డంత వయస్యునిఁ జూచి యింపుతో
నీచతురత్వ మీవినయ మీయుచితజ్ఞత యెందు నేనియుం
జూచితె మైత్రికిం దగినచోటగు శోభనపుంబ్రసంగముల్
సూచన చేసి రాజుమదిచొప్పెఱుఁగన్ వలదా విశారదా.

మ. అనినన్ మీమదిలోఁ దలంచినది మేలౌ సిద్ధసంకల్పు లీ
రని యావేళ నెచిత్రవాహనుఁడు గొల్వైయుండఁగాఁబోయి
యా, యన రా రమ్మని గారవించి సుముఖుండై రాజుగా

రిప్పు డే, మనినా రెయ్యది వార్త యంచుఁ బయిపై నాస
క్తితోఁ బల్కఁగన్. 4

చ. అవనితలేంద్ర మావిభునిహర్ష మ దే మని విన్న వింతు సం
స్తవ మొనరించి రింతవడి సామిచరిత్రమె వేయినోళ్ల న
ర్ణవపతితోడ బాంధవ మొనర్చినమాధవు లీలఁ దారు బాం
ధవ మొనరింపఁ జిత్తమిడినారు గుణాంబుధు లీరు గావునన్.

క. నా విని సంతోషము మది
నావిర్భవ మొంద నామహారాజునకుఁ
దేవేరిగ నాకన్నెం
బావనగుణ నీయఁ గనుట భాగ్యము గాదే. 6

చ. కల దొకమాటఁ దెల్పఁగలకార్యము తొల్లి ప్రభాకరుండు
నాఁ, గలఁ డొకఁ డస్మదీయకులకర్త యతం డనపత్యుఁడై
యచం,చలమతి శంకరుం గుఱిచి చాలఁ దపం బొనరింపనంత
టం, గలుగుఁ గుమారుఁ డొక్కఁడుగా నని యిచ్చె
వరంబు వేడుకన్. 7

క. అంగజహరుని ప్రసాదము
నం గలుగుచు వచ్చె సుతుఁడు నాఁ డాదిగ మా
వంగడమున నది యిప్పుడు
వెంగడమై కూఁతు రుద్భవించె న్నాకున్. 8

క. ఆదుహితఁ గుమారుని మ
ర్యాదగఁ జూచికొనియుండు నాకన్నియకుం
బ్రాదుర్భవించువాని
న్నాదుకులంబునకు వలయు నాథునిఁ జేయన్. 9

క. కాదనరాదీకార్యము
జాదులును బ్రసాదమా విశారద! నాకు
న్నాదు హితం బొనఁగూరిచి
నా దుహితం బెండ్లి సేయు నరనాథునకున్. 10

తే. అని యతనిఁ బంచె నామాట కర్జునుఁడు
సమ్మతించె ముహూర్తనిశ్చయము నయ్యె
హితుఁ డన విశారదుఁడె కాక యెందుఁ గలరె
కోర్కి వెలయంగ దొర బెండ్లికొడుకుఁ జేసె. 11

క. సుత్రామనిభుఁడు పాండ్యధ
రిత్రీవిభుఁ డానతియ శృంగారకళా
చిత్రాంగదయుత యగునా
చిత్రాంగదఁ బెండ్లికూఁతుఁ జేసిరి కాంతల్. 12

క. గరిత లలంకృత సేయఁగ
గరువపుమురు వపుడు హెచ్చి కన్నియ దనరెం
బరిణయపుంగైసేఁతల
నరపతియొజ్జ పలికెయిల్లు నటనఁ జెలంగన్. 13

మ. తనవంశంబు నృపాలు పెండ్లిఁ గనుతాత్పర్యంబునన్ వచ్చెనో
యనఁ జంద్రుం డలరెం గిరీటి సుముఖుండై యంతఁ గైసేసి
తె,చ్చినభద్రేభము నెక్కి ఠీవి మెయి వచ్చెన్ బాండ్య
భూపాలులో,చనముల్ చల్లఁగఁ గ్రొత్తముత్తియపుసేసల్
జవ్వనుల్ చల్లఁగన్. 14

చ. నలుగడ హృద్యవాద్యనటనం బొలయం గపురంపుటారతుల్
వెలయ ద్విజశ్రుతుల్ చెలఁగఁ విప్రవధూశుభగానలీల శో

భిలఁగ వివాహవేదికకుఁ బెండ్లికుమారుఁడు వచ్చె నిట్టు లా
వల నల పెండ్లికూఁతురును వచ్చె రణచ్ఛరణాంగదంబులన్.

శా. పంకేజాతములన్ దిసంతు లడుచున్ బాలామణీపాదముల్
వంకల్ దీర్చు మనోజసాయకములన్ వాల్చూపు లేణాం
కునిన్, శంక ల్సేయు మొగంబు జక్కవకవన్ జక్కట్లు
దిద్దుం గుచా,హంకారంబు మదాళిమాలికల నూటాడించు
వేణీచురుల్. 16

క. హరిపతి నడుమున కోడెన్
గరువపునడుపునకు నోడె గజపతి యిఁక నీ
నరపతి లోనగు టరుదే
వరవర్ణిని మెఱుఁగువాఁడి వాల్చూపులకున్. 17

ఉ. చక్కనికన్యకామణికిఁ జక్కనివాఁ డగు ప్రాణనాథుఁడుం
జక్కనిశోభనాంగునకుఁ జక్కనియింతియుఁ గల్గు టబ్బురం
బెక్కఁడ నిట్టు లుండ వలదే రతిదేవికి సాటివచ్చుఁ బో
యిక్కనకాంగి మన్మథున కీడితఁ డీడితరూపసంపదన్. 18

క. అని రూపకళలఁ జూపఱు
గొనియాడఁగఁ బేరటాండ్రు గొందఱు తెర వం
చినఁ జూచె నతివ నర్జును
డనురాగాంబుధి తటాన నటఁ దెర యెత్తన్. 19

తే. కలదు లే దన నసియాడు కౌనుతీరుఁ
దళుకు మొగమున కెగయు గుబ్బలబెడంగుఁ
జూచి యాతనినిడువాలుఁజూపు లపుడు
నిండువేడుక మిన్నంది కొండఁ దాఁకె. 20

చ. చిలుకలకొల్కి గన్గొనియెఁ జేరలఁ గొల్వఁగ రానికన్నులన్
మొలకమెఱుంగునీలముల ముద్దులు గాఱు నొయారిమీస
ముల్, గలకలనవ్వు చక్కని మొగంబు వెడందయురంబు
సింగమున్, గలఁచురువాణపుంగవును గల్గినయాకుఱువీర
పుంగవున్. 21

క. అంగజరాజ్యం బేలుట
కుం గట్టినతోరణం బొకో యన నతఁడా
శృంగారవతికిఁ గట్టెన్
మంగళసూత్రంబు చతురిమం గళసీమన్. 22

మ. అనురక్తిం దలఁబ్రాలు వోసె విజయుం డావేళ బంగారుకుం
డన రంగౌనలినీలవేణిపయి ముత్యాల్ దోయిటన్ ముంచి చ
య్యనఁ బా ల్వొంగినకైవడిన్ సిరులు పెంపైఁ బూలు రేకె
త్తినట్లనె వర్ధిల్లు మటన్నదీవనలకెల్లం దావలం బై తగన్.

తే. తామ్రపర్ణినదీతీరధరణి నేలు
దొరతనముఁ దెల్పఁగా రాశి దొరలఁ బోసె
ముదితచేతులఁ దలఁబ్రాలు ముత్తియములు
ముదితచేతు లగుచు సభాసదులు వొగడ. 24

క. ఈచందంబునఁ గల్యా
ణోచితకృత్యంబు లెల్ల నొనరిచి యంతన్
రాచూలిభోగ్యవస్తు
ప్రాచుర్యమనోజకేళిభవనమునందున్. 25

చ. మినుకుఁగడానిజీనిఁనిమేలిమిమంచముపై వసించి యుం
డిన[illegible] నొయ్యనన్ సఖులు నేర్పునఁ దోడ్కొని వచ్చి
మ్రోల జవ్వని నిడి తోడిచూపులకు వచ్చినవారునుబోలె

వెన్నకుం, జని రవుఁ గాదె పైనతనుసంగర మానవమోహ
నాంగికిన్. 26

ఉ. చంచలనేత్రఁ గాంచి నృపచంద్రుఁడు మోహము నిల్పలేక చే
లాంచల మంటి శయ్య కపు డల్లనఁ దార్చి కవుంగిలింపనుం
కించుఁ బయంట నంట గమకించుఁ జలించు టదెప్పు డెప్పుడం
చించుక సేపులోన మెఱయించు ననేకమనోవికారముల్. 27

ఉ. కానుక గాఁగ నిత్తు బిగికౌఁగిలి పల్కవె కీరవాణి నీ
దానుడితేనె నాచెవులనానఁ గృపారసధార నాన న
న్నానన మెత్తి చూడు నలినానన! గోలతనాన నేల లో
నానఁ జలంబు నీకు మరునాన సుమీ విడు నాన యింతటన్.

ఉ. చక్కెరవింటిదేవర ప్రసాదముఁ గైకొను మిప్పు డింద మో
చక్కెరబొమ్మ యంచు విలసన్మణికంకణహస్త మంటి పే
రక్కఱఁ గప్పురంపువిడె మానెఱజాణ యొసంగి నిక్కి లేఁ
జెక్కిలి ముద్దు వెట్టుకొనెఁ జెప్పెడి దే మిఁక నావినోదముల్.

ఉ. ఇగ్గెడు వెన్నకుం బయికి నీడ్చినఁ బైఁట దొలంగఁ జేయఁ గే
లొగ్గెడు రెమ్మిపోఁకముడి యూడ్చినఁ గ్రుంగిలి రెండుకొం
గులుం, బిగ్గ నడంచుచుఁ ఱ విడిచిపెట్టదు బాల ననం బనేమి
యా, సిగ్గుకు సిగ్గు లే దిటులు నేసిన పిమ్మట నుండవచ్చునే.

తే. కోర్కి వెలయంగ నినుఁ దెచ్చి కూర్చినట్టి
తియ్యవిలుకానిబుణ మెందుఁ దీర్చుకొందు
నువిద నీచేయి చూచుక యున్న నాకు
నింద మని యంది నీవి నీ వియ్యకున్న. 31

సీ. మకరకేతనుఁ గూర్చి మకరికాలతలు నీ
చెక్కుల వ్రాయంగ మ్రొక్కుకొంటిఁ

కుసుమాకరునిఁ గూర్చి కుసుమమాలికలు నీ
వేనలిఁ దుఱుమంగ వేఁడుకొంటి
గంధవాహునుఁ గూర్చి గంధసారంబు నీ
గుబ్బలఁ బూయంగఁ గోరుకొంటి
మృగలాంఛనునిఁ గూర్చి మృగమదంబుల నీకుఁ
దిలకంబు దిద్దఁ బ్రార్థించుకొంటి

తే. నిన్ను వరియించునప్పుడే యిన్ని చేయు
వాఁడ నని మున్ను శృంగారవనములోన
వల పెఱిఁగి యేలుకోఁగదే కలికి యనుచుఁ
గేలి కెలయించె నమ్ముద్దరాలి నపుడు. 32

క. పోక్కిలిపొంతఁ గరం బిడి
చెక్కిలిచెంత నొకకొంత చిఱున వ్వొలయన్
జక్కిలిగింతం గొలిపెన్
మిక్కిలి వింతలుగ రతికి మేకొన నంతన్. 33

ఉ. డాసిన నింగితం బెఱిఁగి డాయఁగ నేరక తత్తరంబునం
జేసిననేఁతకున్ బదులు సేయ నెఱుంగక మేను మేనితో
రాసినయంతనే కళలు రంజిలి కౌఁగిట బాల యుండెఁ బో
యాసుఖ మింత యంత యన నైనదిగాదు గదయ్య క్రీడికిన్.

ఉ. అంగజరాజ్యవైభవసుఖాంబుధి నీగతి నోలలాడి చి
త్రాంగద సేవఁ జేయ మలయధ్వజునిల్లటపల్లుఁడై తదీ
యాంగబలంబు గొల్వ నరుఁ డందులరాజ్యము సేయు
చుండ నా, సింగపుఁజిన్ని లేనడుముచెల్వకు గర్భము నిల్చె
నంతటన్. 35

శా. మించెన్ బోరచికోరికల్ కడు విజృంభించెన్ దనూగ్లానికా
న్పించెన్ మేచకకాంతి చూచుకములం జెక్కిళ్లపైఁ దెల్పు
రెట్టించెన్ గూర్కులు సందడించె నడ చండించెన్ మృదా
మోదముల్, గాంచెన్ వాతెఱ యోసరించెఁ ద్రివళుల్
నానాఁటికిన్ బోటికిన్. 36

క. సీమంతవతీమణికి
న్సీమంతముఁ జేసి రపుడు నెల లెనిమిదిగా
శ్రీమంతు కెక్కుగర్భ
శ్రీమంతుం డీతఁ డనుట సిద్ధము గాఁగన్. 37

క. ప్రొద్దుల నెలలన్ వేవుర
నుద్దులుగాఁ జేయఁ దగుమహాహోమశములుగా
ముద్దులబాలునిఁ గనియెను
బ్రొద్దులనెల యెడల నిందుముఖి శుభవేళన్. 38

చ. ధనము లసంఖ్యముల్ హితబుధద్విజకోటికి నిచ్చి యప్పు డా
తనయుని బభ్రువర్ణహయదట్టము నేలెడు నంచు బభ్రువా
హనుఁ డనుపేరు వెట్టి చెలువంపఁగ బంగరుఁదొట్లఁబెట్టి శో
భనవిభవాప్తి రంజిలిరి పాండవపాండ్యవసుంధరాధిపుల్. 39

సీ. తనకులస్వామితండ్రిని సుధాంబుధిఁ బోలుఁ
బాలబుగ్గలమించులీలఁ గనుటఁ
దనపితామహునిబృందారకాధిపుఁ బోలు
రెప్ప వేయక చూచురీతిఁ గనుటఁ
దనవంశకర్త నుత్పలబాంధవునిఁ బోలుఁ
గరము లర్మిలిఁ జాఁచి గారవిలుటఁ

దనతాత యనుఁగుఁదమ్ముని నుపేంద్రునిఁ బోలు
నల్లనల్లనఁ దప్పటడుగు లిడుట

తే. ధరణి గాంభీర్యవైభవదానకృపలు
గల వని కనంబడఁగ వేఱ తెలుపనేల
యని గురుజనంబు లెంతయు నాదరింపఁ
జిన్నిబాలుండు ముద్దులు చిలుకుచుండె. 40

తే. ఆడితప్పనిధర్మజు ననుఁగుఁదమ్ముఁ
డాకుమారకుఁ జిత్రవాహనున కపుడు
వంశకరుఁగా నొసఁగి వేడ్క వారిచేత
నంపకముఁ గాంచెఁ దీర్థయాత్రాభిరతిని. 41

మ. చని యాదక్షిణపుణ్యభూమిఁ గనుచున్ సౌభద్రతీర్థంబునం
దును స్నానం బొనరింపఁ బోవ నట మౌనుల్ కొంద
ఱోహో నిలుం, డనఘైతన్ముఖపంచతీర్థములయం దత్యుగ్ర
నక్రంబు లుం,డును నూఱేఁడులనుండి యిందు నొకనాఁడుం
జేరరా దేరికిన్. 42

ఆ. మోక్షమునకుఁ బోవ మొస లెత్తుకొనిపోయె
ననెడువార్త నిక్క మగు నటంచు
గ్రుంక వెఱతు రెవ్వరును మీర లటు పోకుఁ
డనిన నవ్వుకొనుచు నర్జునుండు. 43

తే. ఏను దీర్థము లాడఁగ నేఁగుదెంచి
యేనుతీర్థము లాడనో డివలఁ జనుట
పౌరుషమె యంచుఁ గ్రుంకఁ బో వారిచరము
పట్టెఁ బట్టిన నమ్మహాబాహుబలుఁడు. 44

క. ఎడమకరంబున నే య
య్యెడ మకరముఁ బట్టి బయిటి కీడిచి వైవఁ
వడి భూమికిఁ జూపినకై
వడిఁ దొల్లిటిరూపు వాసి వాసి యొసంగన్. 45

ఉ. వట్రువగుబ్బలుం దొగరువాతెఱయుం జిఱునవ్వు వెన్నెలల్
తోట్రిలుముద్దుమోమును దళుక్కను మేను వెడందసోగయై
వట్రిలుకన్నుదోయి నిడువాలుఁగురుల్ బటువుంబిఱుందు లేఁ
గుట్రనునుంగవుఁ గలుగుకోమలియై యదిమ్రోల నిల్చినన్.

క. ఆలోలనయనఁ గనుఁగొని
యాలోచనఁ జేసె నృపతి యద్భుతమతి యై
యాలో నిది యచ్చరప్రో
యాలో కాకల్ల మరునియాలో యనుచున్. 47

క. ఈబాల మోమునకు నా
జాబిల్లికి నెంతదవ్వు సరివచ్చునొకో
యీబిడచనుఁగవ కోకమె
ట్టాబంగరుగట్టు తక్కు వౌ నెంచంగన్. 48

క. నడు మెంతసైక మోహో
పిడికిటిలో నణఁగు బెళుకుబేడిసమీలం
గడుకొత్తుఁ గన్ను లౌరా
జడయందముఁ జెప్పఁ బాఁపజగతిం గలదే. 49

మ. అని యాక్రీడి మనంబునం బొగడి యుగ్రాకారనక్రంబ వై
మును పట్టుండిన దేమి? మేలు చెలువంపుంగల్కి వై యిప్పుడొ
ప్పినదే మెవ్వరిభామినీమణివి నీపే రేమి నా నిట్లనుఁ

విను మోహభూవర యానుపూర్విగఁ బురావృత్తాంత మాద్యం
తమున్. 50

క. ఏ నంద యనెడు నచ్చర
చానన్ దరుణేందుధరునిసఖుని యనుంగన్
నా నెచ్చెలులు త్రిలోకీ
యానేచ్ఛలు గలరు నల్వు రతులశుభాంగుల్. 51

ఆ. వారు లలిత పద్మ సౌరభేయి సమీచి
యనెడు పేర్లు గలుగునట్టివారు
జగములెల్లఁ జూచి చనుదెంచుచో మేము
వనధికాంచి నొక్క వనము గాంచి. 52

మ. విహరించన్ మలయానిలం బిచటఁ దావిం జిల్కు నెమ్మేని
యా, విహరించన్ బికనాదముల్ చెవికిఁ గావించుం జవుల్
పోదమా, సహకారాళిపదంబుఁ జూడఁగ వయస్యాహాళి
వాటిల్లెడున్, సహకారాళిపదంబుఁ జూడఁగఁ వయస్యా
హాళి యౌనే కదా. 53

క. అని యితరేతరచతురో
క్తిని గుంభన మెఱయ నరిగి తేఁకువ నందున్
మునియొకఁడు తపము సేయం
గని యది విఘ్నంబు సేయఁ గడఁగి కడంకన్. 54

క. నెఱికురులు కేలుఁజిగురులు
నిఱిచన్నులు విరివికన్ను లించుకకౌనుల్
జిఱుఁదొడలు నంచనడలున్
మెఱపులయొఱపులు ఘటింప నిలిచి నటింపన్. 55

క. మాపాలు పొకింత గనుఁగొని
తాపసుఁ డంట వలపు పేరు దైవ మెఱుంగున్
శాప మొసఁగె మకరులుగాఁ
గోపరసావేశరూక్షకుటిలేక్షణుఁ డై. 56

క. అందులకుఁ జాల భయపడి
యందఱ మడుగులకు వ్రాలి యతిదీనతతోఁ
గొందలపడ నప్పు డాతని
డెందము గైకొనియె నక్కటికపుం బెంపున్. 57

ఉ. శీతలదృష్టిఁ జూచి మునిసింహుఁడు నావచనం బమోఘ మో
భీతమృగాక్షులార మది బెగ్గిల నేల యిఁకన్ వినుండు మీ
చేత గృహీతుఁ డై సలిలసీమను నెవ్వఁడు వెల్వరించు మి
మ్మాతఁడె శాపమోక్షకరుఁ డయ్యెడుఁ బొం డని పంచెఁ
బంచినన్. 58

చ. ఇలఁ గలనీళ్లు సూడ మన మేటికిఁ బోవలెఁ బోయినన్ వని
న్నిలువఁ బనేమి నిల్చిన మునిం గని త్రుళ్లఁగ నేల యంతలో
నలిగి శపింప నేమిటికి నాతఁడు వ్రాతఫలంబు దప్పునే
కలిగినవే కదా మకరికల్ మన కెప్పుడు వ్రాసి యుండుటల్.

తే. అనుచు నను తాపమునఁ ద్రోవఁ జనుచు నుండ
నారదుఁడు చూచి యచ్చరలార మీరు
చిన్నవోయిన మొగముల నున్నవార
లే మనినఁ బూర్వవృత్తాంత మెల్లఁ దెలిపి. 60

తే. ఋషితిలక కంటివే మా యదృష్టరేఖ
కుడిచి కూర్చుండి యిదె యొక బెడఁద దెచ్చు

కొంటి మే మేడ మకరులై యుంట యేడ
నర్హమే యిట్టిబాధ బింబాధరలకు. 61

క. అన విని యనిమిషముని యో
వనితాతిలకంబులార వసుధాగీర్వా
ణునిశాపము విధికృత మే
ఘనునకుఁ దప్పింప నలవి గా దటు లగుటన్. 62

ఉ. మీరలు దక్షిణాంబుధిసమీపమునం దగుపంచతీర్థముల్
చేరియు గ్రాహరూపములఁ జెంది శతాబ్దము లున్నఁ దీర్థసే
వారతి భారతాన్వయుఁడు వాసవనందనుఁ డర్జునాఖ్యుఁ డే
తేరఁ గలం డతండు కడతేర్చు మిమున్ దృఢసాహసంబునన్.

క. చనుఁ డచటికి నిపు డింపెన
య 'న దుఃఖం పంచభిస్సహ' యనంగా మున్
విని యుందురె కద యేటికి
మనమున నుమ్మలికఁ జెంద మదవతులారా. 64

శా. అంచున్ మమ్ముల నూఱడించ వినయాహ్లాదంబు లెంతే విజృం
భించన్ మ్రొక్కి జగంబులందును మిముం బేర్కొన్న
మాత్రం బటా, పంచంబై దురితంబు లెల్లఁ జనఁగా భక్తిన్
మిము న్నేఁడు దర్శించన్ ఖేదము వోయి మోదము
మదిం జెన్నారదా నారదా. 65

క. మీకతమున నూఱేండ్లని
మాకున్ మితి యెఱుకవడియె మంటి మటంచున్
లోకేశ్వరసుతుదీవనఁ
జేకొని యిట వచ్చి నిలిచి చిత్తములోనన్. 66

క. దుర్జనవిసర్జనముగ
నిర్జరలోకాధినాథునిసుతుం డగునా
యర్జును సర్జనసముదా
యర్జునుఁ గనుఁగొనెడిభాగ్య మది యెన్నఁటికో. 67

చ. అని తలపోయుచున్న కరికాకృతు లూని యిటుండఁగా నిదే
పనిగ మదీయపుణ్యపరిపాక మనం జనుదెంచి నీవు న
న్ననిచితి వే కదా! కడమ నాచెలు లౌజలచారిచారులో
చనలకు శాపమోచనము సల్పి కృతార్థులఁ జేయు పార్థివా.

క. అని నంద వేడినం ద
క్షిణతీర్థము లాడి వారికిన్ శాపవిమో
చన మొనరింపఁగ నేవురుఁ
జనుదెంచి శుభాంగలీల సన్నిధి నిలువన్. 69

క. కలలో నెఱుంగ మేగణి
కలలో నీచెలువమున్ సకలలోకములన్
గలలోలాక్షులగరగరి
కల లోఁగొనినారొ చంద్రకలలో వీరల్. 70

క. అని తనచే నిజరూపముఁ
గనిరి గదా యనుచు వేడుకం దగున్నృపతిం
గని యాయచ్చర లిట్లని
కొనియాడఁ దొడంగి రధికకుతుకాన్వితలై. 71

సీ. బలవైభవంబుచే గెలుచుమాత్రమె కాదు
గమనలీలను గెల్చు గంధకరిని
గీర్తివిస్ఫూర్తిచే గెలుచుమాత్రమెకాదు
నగుమొగమ్మునఁ గెల్చుఁ దొగలఱేని

బలుసాహసంబుచే గెలుచుమాత్రమె కాదు
మినుకుఁ గౌనున గెల్చు మృగకులేంద్రు
నలఘుదానంబుచే గెలుచుమాత్రమెకాదు
నెఱులకాంతిని గెల్చు నీరదమును

తే. సకలసద్గుణసౌందర్యసారమూర్తి
యనియు మును నారదుఁడు దెల్ప వినియయుంటి
మిమ్మహాభుజు నిప్పు డో కొమ్మలార
కంటిమి గదమ్మ కన్నుల కఱవు దీఱ. 72

తే. బాపువలరాజుగర్వంబుఁ బాపురూపు
చాఁగు రేరాజుకళల మిం చాఁగురేఖ
మేలు నలరాజుసోయగ మేలుఁ జెలువ
మమ్మ యీరాజుప్రతి గాన మమ్మ యెచట. 73

తే. అందఱును నింద్రనీలనిభాంగుఁ డందు
రింద్రనీలనిభాంగుఁడే యితఁడు గానఁ
దండ్రిఁ బోలినరూపుమాత్రంబెకా ద
యారె భూలోకదేవేంద్రుఁ డంచుఁ బొగడి. 74

తే. నీకుఁ గల్యాణమౌ రమణీయరూప
నీకు వంశాభివృద్ధి యౌ నృపకలాప
నీకు జయ మగు సాహసనీతిభరిత
నీకు సామ్రాజ్య మౌ మహనీయచరిత. 75

శా. అంచన్ వేలుపుమించుఁబోణులు శుభోదర్కంబు గాన్పించ దీ
వించన్ వారిఁ బ్రియానులాపములచే వీడ్కొల్పి గోక
ర్ణభూ, ప్రాంచద్ధూర్జటిఁ గొల్చి పశ్చిమసముద్రప్రాంతపుణ్యా

స్థలుల్, కంచుర్ బోయి ప్రభాసతీర్థమున వేడ్కం గ్రీడి
క్రీడించుచున్. 76

తే. ద్వారకాపుర మచటికిఁ జేరు వనుచుఁ
జెప్పఁగా విని కడుసంతసిల్లి కలదు
గా యిఁక సుభద్ర రూపరేఖావిలాస
విభ్రమంబులు గనఁ జూడ్కి విందు గాఁగ. 77

క. అరచందమామ నేలిన
దొరగా నెన్నుదురు నెన్నుదురు బిత్తరికిన్
బరువంపు మొల్ల మొగ్గల
దొరగాఁ బల్కుదురుఁ బల్కుదురు జవ్వనికిన్. 78

క. అలకలు నీలము లధరం
బలపగడము గోళ్లు ముత్తియంబు లటంచున్
దెలుప మును విందుఁ జిలుకల
కొలికి తెఱం గెల్లఁ బూస గ్రుచ్చినరీతిన్. 79

తే. అనుచు నాకన్యఁ గైకొనునాసఁ దగిలి
యతులకు విధేయు లగుదురు యాదవు లని
తను నెఱుఁగకుండవలె నన్యులనియుఁ దలఁచి
యనుచరజనంబు నందంద పనిచి యంత. 80

సీ. మృగనాభితిలకంబు బుగబుగ ల్గలలలా
టముపై మృదూర్ధ్వపుండ్రంబు దీర్చి
తపనీయకౌశేయధౌరేయ మగుకటి
రమునఁ గాషాయవస్త్రము ధరించి
శరణాగతాభయసంధాయకం బైన
దక్షిణపాణిఁ ద్రిదండ మూని

రణచండకోదండగుణకిణాంకం బైన
డాకేల నునుఁగమండలువు దాల్చి
తే. యుండెఁ బో శాంతరసమెల్ల నుట్టిపడఁగ
నంగనలపొందు రోసి సన్న్యాసి యగుట
గద యుచిత మెందు నానవమదనమూర్తి
యంగనామణిఁ గోరి సన్న్యాసి యయ్యె. 81

క. ఇటులుండి తనదుకోరిక
ఘటియింప హలాయుధుండు గాఁ డనుకూలుం
డటులైన నేమి యఘటన
ఘటనాచతురుండు గలఁడ కా హరి యనుచున్. 82

క. గోపాలనందనుం డా
గోపాలకచక్రవర్తి కోమలదివ్య
శ్రీపాదపద్మములు దన
లోపలఁ దలపోయ నంతలోపల వేగన్. 83

ఉ. పొన్నపుసన్న చేలఁ గటిఁజుట్టి కిరీటము మౌళిఁ దాల్చి రే
మన్నియతోడఁ బుట్టు పెనుమానిక ముక్కునఁ జేర్చి వచ్చి చెం
త న్నిలిచెన్ దయారస మెదం బొదువన్ యదువంశదుగ్ధవా
రాన్నిధిపూర్ణిమావిశదరశ్మి దరస్మితచారువక్త్రుఁడై. 84

ఉ. అప్పుడు సామి దాఁ దలఁచినంతనె వచ్చె నటంచు విస్మయం
బుప్పతిలంగ వేడ్క నన లొత్తఁగఁ గన్నుల హర్షబాష్ప
ముల్, చిప్పిలఁ గ్రీడి పాదసరసీజములం బ్రణమిల్లి తద్రు
చుల్, రెప్పల నప్పళించుచును లేవక యుండఁగ సంభ్ర
మంబునన్. 85

ఉ. గ్రుచ్చి కవుంగిలించుకొని కూరిమితోఁ గుశలంబు వేఁడి తా
వచ్చినరాక లోఁ దెలిసి ద్వారక రైవతకాద్రిప్రాంతనే
యిచ్చటికిన్ సమీప మని కృష్ణుఁడు తెల్పుచుఁ దోడితేరఁగా
వచ్చె రథంబుపై నపుడు వాసవి వేసవి యేఁగు నంతటన్.

తే. వచ్చి రైవతకారామవాటి నిల్చి
కృష్ణుఁ డం దిష్టగోష్ఠి నారేయి కడపి
యిచట నుండుము తావకాభీష్ట మిపుడు
సేయుదు నటంచుఁ బైతృష్వసేయు నిలిపి. 87

ఉ. ద్వారక కేఁగి యందు బుధవర్గము బంధుజనంబు లాప్తులుం
గోరి భజింప నుండి యొకకొన్నిదినంబులమీఁద భక్తమం
దారుఁడు వాసుదేవుఁడు ముదంబున రైవతకాచలోత్సవ
శ్రీరచియింపఁగా వలయు రే పని మంత్రులఁజూచి పల్కినన్.

ఉ. అప్పుడె వారుఁ దీర్పరుల నందులకున్ సమకూర్చి జాళువా
యొప్పులకుప్పలై మెఱయుచుండెడుమేరువులుం గురుంజు
లున్,జప్పరముల్ వితానములు సర్వము నాయితపెట్టి కాను
కల్, దెప్పలుగా నమర్చి రతితీవ్రత రైవతకాచలంబునన్.

చ. అపు డొకమాటఁ గంసరిపుఁ డానతి యిచ్చెనో లేదో
మంచిచో, క్కపుఁగపురంపుగిన్నియలు కస్తురివీనెలు రాశి
గాఁగఁ గొం,డసాడవు దెచ్చి వైచి రచటన్ మఱి తక్కిన
వస్తులంటిమా, యపరిమితంబు లే మనఁగ నవ్విభుపట్టణా
భాగ్యసంపదల్. 90

తే. గంధమాల్యాభరణవస్త్రకలితు లగుచుఁ
గామినీరత్నములుఁ దారుఁ గలసి మెలసి

చనిరి రైవతకోత్సవంబునకు నపుడు
వీరు వారన కయ్యెదువీరువారు. 91

చ. కలయఁగఁ జెంద్రకావిఱవికంబలెఁ గుంకుమఁ బూసి చూడు
మో, పొలఁతుక నాదునే ర్పనినఁ బూసినయట్లనె లెస్స
యున్నదే, బళి యని కేళినీరమణి పల్కిన నవ్వుచు శంబ
రారి యు,ర్మిలిఁ గయిసేసి యేఁగిరి గిరిం గన నారుచిరాంగు
లిద్దఱున్. 92

ఉ. రేవతిగుబ్బచంటి మకరీమయరేఖ లురఃస్థలంబునన్
భావజచిహ్నముద్ర లయి భాసిల మేలిమికందుదుప్పటిం
బై వలెవాటు వైచి నునుమైజిగి గందపుఁబూతయై తగన్
రైవతకాద్రి కేఁగె బలరాముఁడు కేళికళాభిరాముఁడై. 93

క. నగధరుని వెంట నడిచిరి
మిగులం గైసేసి యటఁ దమిం గస్తూరి
భుగభుగలు నుదిరిబంగరు
నిగనిగ నెఱయందెరవలు నెఱయం దెఱవల్. 94

చ. పురజను లింపునం గనఁగఁ బొంతల రుక్మిణి సత్యభామయుం
దొరయఁగఁ దక్కునార్వురును దోఁ జన నావెనుకం బదా
ఱువే, ల్తరుణులు గొల్వ రాఁగఁ బ్రమదంబునఁ గృష్ణుఁడు
వట్టివేళ్ల చప్పరములనీడనే యరిగెఁ బట్టినకానుక లెల్లఁ
జూచుచున్. 95

క. ఆగతి నరిగి సమస్తజ
నాగతి రైవతకగిరిమహామహాలీలా
భోగము కన్నులపండువ
యై గాఢకుతూహలంబు నడరం జేయన్ 96

ఉ. ము న్నతిభక్తిఁ బూజలు సమున్నతిఁ దా నొనరించి యాత్మ
యో, పిన్నికరంబులం బిదప సేవ లొనర్పఁగఁ జేయుచుండె
నం,త న్నవరత్న హేమరచితం బగుపల్లకి నెక్కి వేడ్కతో
నన్నలు రామకృష్ణులు రయమ్మున రమ్మని గారవింపఁగన్. 97

క. చెలియలు సుభద్ర వచ్చె
నెచ్చెలియలు వేయాఱులు నిరుచెంతలఁ గొలువన్
దొలకరిమెఱపో యిది యని
తొలకరిదొరబిడ్డ వెలుఁగుతోడం జూడన్. 98

ఉ. యాదవచూళికాభరణ మప్పుడు కొందఱుబోట్లు ముంగలన్
రైవతకోత్సవాగతజనంబు బరాబరి సేయుచుండఁ ద
ద్దేవత కర్చనానతు లతిప్రమదంబునఁ జేసెఁ బైపయి
న్దైవతరాజనందను ధనంజయునిం బతిగాఁ దలంచుచున్. 99

తే. ఈకరణిఁ బూజ లొనరించి యిష్టసఖులఁ
గూడి యగ్గిరికందరాకూటతటవి
నోదవైఖరు లెల్లఁ గన్గొనుచు సరస
గోష్ఠి నుండెడుపద్మరాగోష్ఠిఁ జూచి. 100

క. మును పిన్నది తా నప్పుడు
గనుఁగొన్నది యొక్కతీరుగాఁ దార్కాణై
పెనఁగొన్న మహాశ్చర్యం
బున నన్నరుఁ డిట్టు లనుచుఁ బొగడం దొడఁగెన్. 101

ఉ. చూడమె దేవతాసతుల శోభనకాంతివిలాసవైఖరుల్
చూడమె నాగకన్యకల లోకమనోహరరూపసంపదల్

చూడ మెమర్త్యకామినులసోయగముం దమకంబు వెల్లు తీ
పాడఁగ దీనివంటియొఱ పైనమిటారినిఁ జూడ మెందులన్.

క. చెక్కులజిగి చనుగుబ్బల
చక్కఁదనము మొగము తేట జడతీ రౌరా
చొక్క మగుదీనిఁ జూచినఁ
జొక్క మనం గూడ దెట్టిసుజ్ఞానులకున్. 103

ఉ. కన్నులు దీర్ఘముల్ నగుమొగం బవురా తలకట్టుతమ్మిపూ
పున్నమచందమామలకుఁ బొక్కిలి చక్కఁదనంబుఁ జెప్పఁగా
నున్నదె మేలుబంతులు పయోధరముల్ మఱి కౌను సున్న
యౌ, నెన్నిక కెక్కు వ్రాఁతఫల మివ్వరవర్ణినికి న్నిజంబుగన్.

తే. [illegible]మరకమనోహరం బౌటఁ బద్మ మగును
తారకాహ్లాద్య మగుట సుధానిధి యగు
రెంటిజగడాలు మోమున నంటి యుంట
నబ్జముఖి యంట లెస్స యీ యలరుఁబోఁడి. 105

సీ. ధారాధరము వెన్కఁ దన్ని పుట్టినచాయ
నున్న దీబింబాధరోష్ఠి వేణి
[illegible]క్కవకవ ఱొమ్ము త్రొక్కి నిల్చినజాడ
నున్న వీనవలాపయోధరములు
చిన్నప్రాయపు లేఁడిఁ జెవులు పట్టాడించు
గతి నున్న దీరామకన్నుదోయి
నల్లచీమలబారు నడుము దాఁకినవీఁక
నున్న దీచెలువంపుఁగన్నెయారు

తే. విపులపులినంబు వెన్కకు వీఁగ నొత్తు
నందమున నున్న దీమందయానపిఱుఁదు

దీని కెనయైన లతకూనఁ గాన మావు
నోజవజ్రాంగి యీజగన్మోహనాంగి. 106

క. సైకము నడుము విలాసర
సైకము నెమ్మొగము దీనిమృదుమధురోక్తుల్
పైకముఁ దెగడు న్నవలా
పైకములో నెల్ల మేలుబం తిది బళిరా. 107

ఉ. ఇత్తరళాక్షిమేనిజిగి యేలిక మేలిక డానిపైఁడి కీ
గుత్తపుగుబ్బలాఁడిజడకూఁకటి చీఁకటియాలదుంప కీ
పుత్తడిబొమ్మకన్నుఁగవపోలిక వాలికగండుమీల కీ
బిత్తరిముద్దునెమ్మొగము పిన్నమ పున్నమచందమామకున్.

తే. కామినీమణినిడువాలుఁగన్నుఁగవకు
నెన్నికకు రానితొగ లేకు లీడు నేత
తగదు తగ దిఁక నలినపత్త్రంబులందు
నీ డగునొ యేమొ మాట వేయింట నొకటి. 109

క. మహిలో సరి గలదా యీ
మహిలోత్తంసంబుమేని మహిమకుఁ దెలియన్
మిహికుందనపుసలాకన్
మిహికాకరరేఖ మించు మించున్ మించున్. 110

సీ. కలిగెఁబో యీయింతికులుకుగుబ్బలఁ జూడ
శీతశైలాదుల సేవఫలము
కలిగెఁబో యీనాతివళుల యందముఁ జూడ
గంగాతరంగముల్ గన్నఫలము
కలిగెఁబో యీరామకనుబొమ లొప్పెడంగ
మును ధనుష్కోటిలో మునుఁగుఫలము

కలిగెంబో యీభామకటివిలాసముఁ జూడ
భూప్రదక్షిణము సల్పుటకు ఫలము
తే. తోడుతోడనె యిటులు చేకూడవలదె
తన్వి దీఱంగ నీతన్విఁ గూడి
సరససంభోగసల్లాపసరణిఁ దేలు
నాఁడు గా ఫలియించుట నాతపంబు. 111
క. అని కొనియాడుచు సుందర
వనితామణి నంత నుత్సవము చేసి పురం
బున కనుచు మాయామునిఁ
గనుఁగొని యాహాలి నితాంతకౌతూహాలి యై. 112
తే. అతని నుత్తమయతియకా మతిఁ దలంచి
వినయమునఁ జేరి సాష్టాంగవినతిఁ జేసి
స్వామి యెందుండి యిచటికి వచ్చినారు
తీర్థయాత్రగ నని యెల్లఁ దెల్పుఁ డనిన. 113
క. హిమశైలసేతుపులమ
ధ్యమునం గలనదులు నిధులు నాశ్రమములుఁ దీ
ర్థములుం దాఁ గనుఁగొన్నవి
క్రమమునఁ దెలుపం బ్రమోదరసపరవశుఁ డై. 114
మ. కలిగెఁ భాగ్యవశంబునం గనుఁగొనంగా మిమ్ము మమ్ముం
గృతార్థులఁ గాఁ జేయఁగ నాత్మలోఁ దలఁచి చాతుర్మాస్య
మిచ్చోటనే, సలుపం గా వలె స్వామివా రని నమస్కా
రంబు గావించి ప్రాంజలియై వేఁడిన సమ్మతించెఁ గుహనా
సన్న్యాసి యుల్లాసి యై. 115

తే. చెలువ నేత్రవిలాసంబు చెవులు సోఁక
బాలకుచలీల యెదఁ జాలఁ బట్టి క్రాలఁ
గలికి నెఱవేణి చెలువంబు కాళ్లఁ బెనఁగ
నవలఁ బోలేక నిలిచె నయ్యర్జునుండు. 116

క. సీరియు నిటులా శౌనా
సీరియు నన్యోన్యసూక్తిసితమానసులై
పోరానికూర్మి నుండఁగ
నారామునికడకు నంత హరి సనుదెంచెన్. 117

క. చనుదెంచిన స్వాములకుఁ
వినతి యొనర్పు మని యిచట వీరల నిలువుం
డనినార ముపవనంబున
నునిచి మనసుభద్ర సేవ కొనరుపు మన్నన్. 118

తే. వయసువారును జక్కనివారు వీరు
మనసుమర్మంబు లేమియు మనకుఁ దెలిసి
యున్నయవి గావు సేవకు నునుపఁ దగునె
కన్నె నదియేమొ తెలిసికొమ్మన్న నతఁడు. 119

క. వీరు మహాత్ములు ఘను లప
చారం బగు నిట్టులాడ సంయములకు ముఁ
గోరిక వెలయఁగఁ గన్యలె
గారా శుశ్రూష సేయఁ గాఁ దగువారల్. 120

ఉ. నెమ్మది సంశయింప కిది నీవొనరింపు మటన్న నట్లె కా
నిమ్మని యమ్మునిప్రవరుఁ గృష్ణుఁడు దోడ్కొని ద్వారకా
ప్రవేశమ్మొనరించి యంతిపురిఁ జయ్యనఁ జెల్లెలిఁ బిల్వ

రా,వమ్మ, సుభద్ర నీయభిమతార్థము లెల్ల ఫలించు నియ్యెడన్. 121

శా. కామాదిస్ఫురణంబు లెల్ల నడఁగంగాఁ జేసి ధన్యాత్ములౌ
స్వాములే వీరలు వీరికిం బాదపు శేవక్ సేవ గావింపు మెం
తో మోదంబున నానతిచ్చి బలభద్రుం డే నియోగించినాఁ
డేమో చెప్పితి నంచు నుండెదవు సుమ్మీ నీమదిన్ సోదరీ!.

క. అని తత్కన్యాంతగపుర
వనవంజులకుంజసంజవనమునఁ గుహానా
ముని నుండఁ జేసి పలికెన్
నెనరు మదిం బొదల రుక్మిణీసత్యలతోన్. 123

క. అతఁ డెవ్వఁ డెఱుఁగుదు రే మీ
మతిలోనన యుండ నిండు మనకుందనపుం
బ్రతిమ యగుసుభద్రకు నై
యతివేషముఁ బూనియున్న యర్జునుఁడు సుఁడీ. 124

క. తనమఁదిలో నితఁ డర్జునుఁ
డని తెలిసి సుభద్ర సేవ కరుగక యున్నం
జని మీరతనికి భోజన
మొనరింతురు గాని యూరకుండెదరు సుఁడీ! 125

మ. అతనిం బూజ లొనర్పఁ డిప్పు డని నెయ్యం బొప్ప
గోపాలుఁ డానతి యీ నక్కలి మ్రొక్కి నిన్నుఁ గని
యొన్నాళ్లో కదా యంచు వచ్చితివా యన్న కిరీటి కూర్మి
కలదా చెల్లెండ్రపై నంచుఁ ద,త్సతు లేకాంతమునం
బ్రియోక్తులను బూజల్ సేసి వీడ్కొల్పినన్. 126

తే. అన్నరుం డంత శ్రీకృష్ణుఁ డున్ననగరి
సరసఁ గన్నియరాణివాసమున నమరు
కేళివనిలోన నవరత్నకీలితంపు
బవిరిడాకులచిన్నియుప్పరిగలోన. 127

తే. తెలువ నెఱవంకబొమలును మెఱుఁగువాఁడి
చూపులును జూచి తనచేతిసూటి రోసి
యస్త్రసన్న్యాస మొనరించినట్టిసుమశ
రాసనుం డనఁ జెలిమీఁదియాస నుండె. 128

క. అందుండి మనసులోన ము
కుందుం డీగతి నొనప్పుకుశలత కతఁ డా
నందమును జెందుచుండఁగఁ
గొందఱు గారాబుచెలులు గొల్వఁగ నంతన్. 129

ఉ. చందురకావిపావడపిసాళిరుచుల్ సరిగంచుఁజీరపై
జిందులు ద్రొక్క వేణి కటిసీమపయి న్నటియింప జాళువా
యందెలు మ్రోయ జంటిఱవికంటి చనుంగవ పిక్కటిల్లఁగాఁ
జందనగంధి వచ్చె రభసమ్మున నమ్మునిరాజుసేవకున్. 130

ఉ. వచ్చిన దానిఁ గాంచి తలవంచి జపంబు నెపంబు వెట్టి వి
వ్వచ్చుఁడొకింతసేపు తనవంకఁ గనుంగొనకున్న మెల్ల నే
యచ్చట నిల్చి నిల్చి వినయంబునఁ జేరి కుచంబు లోరగా
హెచ్చినభక్తి మ్రొక్కి యనియెం జెలి యంజలిఁ జేసి
యింపుగన్. 131

ఆ. ఓమహానుభావ యేమి గావలె దేవ
పూజ కిపుడు పత్రపుష్పఫలజ

లాదికములు దెత్తునా యనవుడు నట్ల
నేయు మనుచు నతఁడు నేయి సూప. 132

సీ. తనయరుణాధరంబునకు నీ డివి యన్న
రమణ నేతెచ్చి పల్లవములు కొన్ని
తనతనూసౌరభంబునకు జో డివి యన్న
చందాన వెదకి పుష్పములు కొన్ని
తనమధురాలాపమునకు దీ టివి యన్న
పగిది నారసి తియ్యఁబండ్లు కొన్ని
తన లేనగవు తేటకును బాటి యివి యన్న
పోల్కిఁ దేతెచ్చి హిమాంబుకణలు కొన్ని

తే. పత్త్రపుటికావిధూపలపాత్రికలను
దెచ్చి వినయంబుతోడ నందిచ్చె నపుడు
పసిఁడిగాజులమిసమిసల్ పైకిఁ బొలయఁ
జకితబాలమృగీచకచకితనయన. 133

ఉ. గెంటనిప్రేమ మేను పులకించెఁ గిరీటికిఁ బూలొసంగి వా
ల్గంటి గిలుక్కునం దిరుగఁ గమ్మని కస్తురితావి గ్రమ్ముకో
గింజెపుగబ్బిగుబ్బలజిగిన్ వలిఁ జిమ్ము నొయారిజిల్గుప
య్యంట చెఱంగొకింత దనయంగముపై నటు సోఁకి నంతటన్.

క. చేసె జప మతఁడు కడువి
శ్వాసము చెలిచూపుబేడిసలపై నిగుడన్
జేసినయది జపమున్ మఱి
వేసినయది గాల మనుట వృథ గాకుండన్. 135

తే. భామమోమునవ్రేలురూపంబుఁ జూచి
ముక్తిత్ర యొడఁబాయకుండెడుమూర్తిఁ దలఁచి

రమణి మైసగ నైనవిగ్రహము నెంచి
ప్రోవుమని వేఁడుకొను దేవపూజవేళ. 136

తే. వినతిఁ జేసిన భిక్షు గావింపుఁ డనిన
మాఱు వడ్డింప నిది చెత్తుమా యటన్నఁ
బల్కు నారాయణా యనుభాషణంబె
యల నిజాలకు సన్యాసివలె నతండు. 137

క. భయభక్తుల నిటు లాకృత
కయతిగ్రామణికిఁ గన్యకామణి శుశ్రూ
ష యొనర్చుచుఁ గొన్నాళ్లం
డి యొకానొకనాఁడు తనదుడెందమునందున్. 138

ఉ. వాసవిరూపచిహ్నములవార్తలు మున్ విని యుండుదాం
గదా, యాసింబ గెల్ల నేఁడు గన నయ్యెడు వీరలయందు
నైన స, న్న్యాస మసంగతం బగు మహాసుకుమారుఁడు రా
కుమారుఁ డీ, గాసికి నోర్చునే కల దెకా మఱి మానిసిఁ
బోలు మానుసుల్. 139

క. అని సంశయ మొకయించుక
యును లే కెప్పటివడువున యువతివతంసం
బనుపుగ నతనికిఁ బూజన
మొనరించుచు నుండె నంతికోద్యానమునన్. 140

సీ. కరము చాఁచి నవాంబుకలశ మీ విడివడ్డ
కుంకుమాంకపుముద్దఁ జంకమెఱపు
ననలు దేఁబోఁ గాళ్లఁ జెనఁగు నంచ నవల్పఁ
జూచు జంకెనవాఁడిచూపు చెఱకు

పూరెమ్మ వంచుచోఁ జూలుపయ్యంట దాఁ
గిలిమూఁతలాడుగుబ్బలబెడంగు
పొలఁతి! కాయో పండో పోయినపనియన్నఁ
జిబుకమాటకు నవ్వుసొలపుఁదేట

తే. మఱియు మఱియును జూడనే మనసువాఱె
వారికుసుమఫలంబులఁ దేరఁ బనుచుఁ
దోలుతటివి చాల వని యావధూలలామ
నే మనఁగ వచ్చు నివ్వెచ్చునేమి యింక. 141

తే. తెమ్ము బంగారుకుండ జలమ్ము లనుచుఁ
దెమ్ము లతకూన మంచిసుమమ్ము లనుచుఁ
దెమ్ము బాగైనకొమ్మఫలమ్ము లనుచు
మించుఁబోఁడిని నేరుపు మించఁ బలుకు. 142

క. తుమ్మెదవలె నున్నది యిటు
రమ్మని నెఱికొప్పు నివిరి భ్రమసితిఁ దరుణీ!
కమ్మవిరినల్లగలు వని
క్రమ్మఱ మఱుపెట్టు గట్టు కన రాకుండన్. 143

క. నిద్దంపు మేలిసొమ్ములు
దిద్దినకస్తూరిబొట్టు జినచల్వలు నై
ప్రొద్దొకసింగారముతో
ముద్దియ చనుదేర మిగుల మోహాతురుఁ డై. 144

చ. బలిమిని బట్టఁగాఁ దివురుఁ బట్టిన నొప్పక యుట్టి టన్నచోఁ
బలువు రెఱింగిరేని నగుఁ బాటని కొంకుఁ దలం పెఱుం
గకే, కలయఁగఁ జూచుటల్ తగవు గాదని యుండు నతండు

కాంత నె, చ్చెలుల నొకింత పాసి తనచెంత మెలంగుచు
నున్నవేళలన్. 145

చ. అట జగదేకసుందరికి నై యతివేషముఁ బూని వచ్చినాఁ
డఁట తనచేయుభాగ్యమున నప్పువుఁబోఁడియె చెంత సేవ సే
యుట కని వచ్చియుండు నఁట యొక్కొకపట్టున నొంటి
పాటు నొ, నఁట యతఁ డెప్పు డెప్పు డను టబ్బురమే మదిఁ
ద త్తఱించుచున్. 146

ఉ. సుందరి రానిచో నెదురు సూచుచు నుండ నెపట్టి వచ్చుచో
నిందునిభాస్యచక్కఁదనమే కని చొక్కుచు నుండఁ బట్టి నీ
సందడిచేత నే యరుగసాగెను బ్రొద్దిక వేళ యెప్పుడో
సందె జపంబు నర్చనలు సల్పుట కాకపటత్రిదండికిన్. 147

తే. వెలఁదికెమ్మోవిఁ గని జపావృత్తి మఱచెఁ
దరుణిలేఁగౌను గని హరిస్మరణ మఱచెఁ
గడమ యన నేల వేస మొక్కటియతక్క
మఱచె నన్నియు నాకృత్రిమత్రిదండి. 148

మ. ఒడ లుప్పొంగు నొయారిఁ జూడ జవరాలొద్దన్ మెలం
గన్ గగు, ర్పొడుచున్ ముద్దులఁగుమ్మ గంధకుసుమంబుల్
చేతి కందిచ్చున,ప్పుడు వ్యాపారము లన్నియు న్మఱచు
నప్పూఁబోఁడి రాకుండిన్, గడెసే పొక్కమహాయుగంబు
కరణిన్ గన్పట్టు రాచూలికిన్. 149

క. ఆనందబాష్పములచే
నాని వధూహావభావనటనలఁ దనలోఁ
దాన తలపోయువానికి
స్నానం బేమిటికిఁ వేఱ జప మేమిటికిన్. 150

క. ఈరీతి నుండ నొకనాఁ
డారాజకుమారి యతని కాహార మిడన్
జేరి తదారామంబునఁ
గూరిమి నెచ్చెలులు వెంటఁ గొని తేరంగన్. 151

క. వెస లలనామణి బంగరు
వెసలల దొంతరలు డించి వినయము మది కిం
పొసఁగఁగ గంకణరవములు
పొసఁగఁగ నారసి రసాన్నములు వడ్డింపన్. 152

చ. చిలుకలకొల్కి వేయొడమచేముడి గొల్పెడు జాలుకొప్పు నిం
పులు తులకింపుచుండు భుజమూలరుచుల్ జిలుఁగుం బయం
టలోఁ, గులుకుమిటారిగబ్బిచనుగుబ్బలుఁ జూచుటె కాని
క్రీడి కర్మిలి మఱి లేదు భోజనముమీఁది యపేక్ష యొకిం
చుకేనియున్. 153

తే. రమణి యొయ్యారములపైఁ బరాకుచేతఁ
జవి యెఱుంగఁడు వడ్డించునవి యెఱుఁగఁడు
భోజనము చేసి లేచె నారాజసుతుఁడు
తృప్తి యేరీతి నుండెనో తెలియరాదు. 154

క. అపు డతిరయమునఁ బన్నీ
రపరంజిపసిండిగిండియందుం గొని తాఁ
జపలాక్షి తెచ్చి యొసఁగం
గపటపుసన్న్యాసి ధౌతకరపంకజుఁడై. 155

క. నిగనిగనిచంద్రకాంతపు
జగతిపయిం గూరుచుండ జవ్వని వెనుకన్

బగడపుఁగంబపుఁజాటున
మొగ మించుక గానిపింప మురువు నటింపన్. 156

శా. కంగుల్ దీరినపైఁ దిణీఱవిక చన్కట్టుంటి రాణింపఁగాఁ
జెంగల్వల్ నెఱికొప్పునందు నొఱపై చెంతం గుబాళింపఁగా
బంగారందియ ముక్కునం గమిచి పైపై నంచ యెల్గింపఁగా
సింగారం బగుముద్దుఁజిల్క తనకుం జేదోడువాదోడుగాన్.

తే. ఏకతంబున వసియించి యిట్టులుండ
మదనమదనాగవలమానమానసాంబు
రుహుఁడు పురుహూతసుతుఁడు నేరుపునఁ బలికె
నాచకోరాక్షిఁ గ్రేఁగంటఁ జూచి యపుడు. 158

తే. చెలువ! నిను రాజకీరంబు చెట్టవట్టెఁ
గలికి! నిను రాజహంసంబు కాలు ద్రొక్కె
మంచిశకునంబు లివిగొ నామాటఁ జూడు
కన్నె యీలోనఁ బెండ్లి గాఁగలదు నీకు. 159

క. అనవుడు లజ్జావనతా
ననతామరస యయి వీడు నాఁగ సుహృత్తుల్
తన నేసిన నేవకుఁగా
మన మలరి వచించి రనుచు మది నుత్సుక యై. 160

తే. కురులు కెంపులబొగడల నెరయ దువ్వి
నిక్కుఁజనుగుబ్బలఁ బయంట చక్కఁ జేర్చి
పలికెఁ గలకంఠి మోమునఁ దెలివి తొలుక
ముత్తియపుముంగఱ యొకింత మోవిఁ గదియ.   161

మ. అవుఁగా మీ రిట మున్ను గన్గొనినచాయ ల్లేవుగా నాఁటి
నుండి విశేషంబులు గొన్ని మిమ్ము నడుగం వేడ్కయ్యెడు

న్నాకు నె,య్యవి గన్గొంటిరి పుణ్యభూము లట రాజ్యం
బుల్ మనోజ్ఞంబు లె,య్యవి యేయేపురముల్ గనంబడియె
మీ కందంద మార్గంబునన్. 162

క. మీ రింద్రప్రస్థముఁ గని
నారా పాండవులఁ జూచినారా సుఖులై
వారందఱు నొకచో ను
న్నారా వీరాగ్రగణ్యు నరు నెఱుఁగుదురా? 163

సీ. ఎగుబుజంబులవాఁడు మృగరాజమధ్యంబు
పుడికిపుచ్చుకొను నెన్నడుమువాఁడు
నెఱికెంద్రు కలవాఁడు నీలంపునికరంపు
మెఱుఁగుఁజామనచాయ మేనివాఁడు
గొప్పకన్నులవాఁడు కోదండగుణకిణాం
కము లైనముంజేతు లమరువాఁడు
బవిరిగడ్డమువాఁడు పన్నిదం బిడి డాఁగ
వచ్చు నందపు వెన్ను మచ్చువాఁడు
తే. గరగరనివాఁడు నవ్వుమొగంబువాఁడు
చూడఁ గలవాఁడు మేలైనసొబగువాఁడు
వావి మేనత్తకొడుకు కావలయు నాకు
నర్జునుండు పరాక్రమోపార్జునుండు. 164

క. తడ వాయె భూప్రదక్షిణ
మడరింపఁగఁ బోయి యామహామహుఁడు పదం
పడి పుణ్యస్థలముల నె
న్నఁడు మీ రందందు నరుగ నరుఁ గానరు గా. 165

క. అన విని సమస్తభూములు
కనినారము తీర్థయాత్ర గావించునెడన్
గనుఁగొనినారము సంక్రం
దనందను ననిన ముద మెదం జెన్నొందన్. 166

ఉ. ఎచ్చటఁ గంటిరో విజయునిక్కువ నిక్కన మానెరాఁడుగా
యిచ్చటి కంచుఁ గోరికలు నీరిక లెత్త రసోక్తిఁ బల్కఁగా
నొచ్చెము లేనిబీర మెద నూరఁగ నూఱఁగ సాగె వెంటనే
పచ్చనివింటివాఁ డపుడు పైఁదలిపైఁ దలిరాకుఁ గైదువుల్.

ఉ. కోమలి యీగతి న్మదిఁ దగుల్పడఁ బల్కిన నవ్వి నిర్జర
గ్రామణిసూను మీరెచటఁ గంటిరొ యంటివి కన్నమా
త్రమె, యే మని చెప్పవచ్చు నొకయించుక భేదము లేక
యాయనే, మే మయి యున్నవారము సుమీ వికచాంబుజ
పత్రలోచనా !. 168

ఆ. తీర్థములను గ్రుంకి దేవతాసేవలు
చేసికొనుచుఁ బెక్కువాసరములు
గూడి యతఁడు మేము గోకర్ణమునయందు
నుంటి మనిన మచ్చెకంటి యలరి. 169

క. ఎక్కడ గోకర్ణం బన
నిక్కడి కది యెంతదూర మింతకు నతఁ డీ
చక్కటికి వచ్చునో లే
కక్కడనే యుండి యవలి కరుగునొ చెప్పఁడా. 170

క. అని రాజవదన మాటికి
ననురాగము తేటపడఁగ నాడెడుమాటల్

విని జేజేరాకొమరుఁడు
వనజేక్షణ కనియె వలపు వడ్డికిఁ బాఱన్. 171

క. వేమాఱు గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి చ్చిపు
డే మీ యడిగెదవు మన సోకించుక నీ కా
భూమీశుమీఁదఁ గలదో
తామరసదళాక్షి! నాకు దాఁపక చెపుమా. 172

ఉ. అక్కఱతోడ మంతనమునం దిటు వేఁడెదు గాన నంతయున్
నిక్కము గాఁగఁ దెల్పఁ దగు నీ కటు లైన సురేంద్రసూతి
యీ, దిక్కున నున్నవాఁ డనుచుఁ దెల్పినతోడనె మాట
లాడకే, యెక్కడఁ బోదువో యని యొకించుక సంశయ
మయ్యెడుం జెలీ. 173

క. ఆకవ్వడి యతివేషముఁ
జేకొని యున్నాఁడు నీకుఁ జెంతనె యున్నా
ళ్లో కలదు వచ్చి యింకను
నీకేఁక మించు కైన నీ వెఱుఁగవుగా. 174

క. నీకై తపంబుఁ జేసెద
నీకై వడి దాఁప నేల యే నర్జునుఁడన్
లోకోత్తరశుభలగ్నం
బో కోమలి నేఁడు గోర్కు లాడఁగూర్పఁగదే. 175

ఉ. నా విని యాపినీలకచ నవ్వుమొగం బటు గొంత వంచియొం
తే వెఱ నివ్వెఱన్ మునిఁగి యాతనిఁ బార్థునిగా నొకింత
మున్, భావమునం దలంచియును నమ్మక యమ్మకచెల్ల
యూరకే, సేవ లొనర్చుచుంటి నని సిగ్గున దిగ్గున లేచి
పోవఁగన్. 176

తే. ఏల పోయెదు నిలునిలు బాల! యనుచుఁ
జిఱునగవు సెమ్మొగంబునఁ జెంగలింపఁ
దమకమున లేచి మరు లేచి తత్కరాంబు
జం బొడిసి పట్టెఁ జే సాఁచి సవ్యసాచి. 177

క. పట్టినమాత్రనె దేవకి
పట్టికరాబ్జము లలాటపట్టిక చెమటల్
వెట్టె గగుర్పొడిచెం జను
కట్టొకయిసుమంత వీడెఁ గట్టుంగొంగున్. 178

క. మరుఁ డపుడు బేసితూపులు
ధరియించియు నేమి చెప్పఁ దరుణి న్నరునిన్
సరికోలలఁ బడ నేసెన్
గొరవంకరొదల్ చెలంగఁ గ్రొన్ననవింటన్. 179

క. ఆరీతిం జేపట్టి వ
రారోహన్ వేదిమీఁదికై రాఁ దిగువన్
దూరము వెస నరుగక యొ
య్యారముగా నమ్రవదన యై యుండంగన్. 180

క. ఏ మును చూచి యెఱుఁగ నిను
నీమును ననుఁ జూచి యెఱుఁగ వీవును నిపుడీ
ప్రేమలు వినుకలినే పై
పై మన కిరువురకుఁ బర్వెఁ బర్వేందుముఖీ!. 181

ఉ. శారిక పారికంకణము సద్దున కంటుట గాదు కేలు మం
జీరఝుళంఝుళధ్వనికిఁ జేరుట గాదు పదంబు లంచ వా
గ్ధోరణిమాధురీమహిమకున్ శుక మానుట గాదు చెక్కులో
సారసగంధి నాకొఱకు సారెకు వేఁడెదుజాడ లిన్నియున్.

క. చిలుకలకొలి కిది నాతోఁ
బలుకంగాఁ గొంత సిగ్గుపడియెడు ముంజే
చిలుకా! నీతో నైనను
బలుకంగా రాదె పలుకు బంగారఁటవే. 183

మ. రతికిన్ భారతికిన్ వినోదకథలం బ్రాగల్భ్యమున్ జూపి త
త్పతులం గూరిచి మాటవాసిఁ గను పెద్దల్ గారె మీవార
లా, చతురత్వం బిటఁ గొంత కానఁబడ నీచంద్రాననన్ గూర్చి
నన్, బ్రతికింపంగదె ముద్దుఁగీరమ సుధాబంధూభవద్గీరమా.

ఉ. చంపకగంధిమోవి సరసంబగు బింబ మటంచు వట్టితే
లింపు తెలుంగుతోఁ దమి దలిర్పఁగఁ బల్కినఁ జెక్కుగీఁటి ని
న్నింపున ముద్దుపెట్టుకొని యున్నఁడు మన్ననసేయ నున్నదో
పెంపుడుఁజిల్క నిన్నుఁ దనిపింతుఁజుమీ చెలి నన్ను నేలినన్.

క. అని కేళిశుకముఁ బలికిన
మన మలరం గలికి పలికె మాటలతియ్యం
దన మిం తం తనఁ గూడని
తనయధరసుధాసమగ్రతం దెలుపంగన్. 186

తే. మేరలా యివి మీయంతవారలకును
బెద్ద లున్నా రెఱిఁగి వారె పెండ్లి సేయఁ
గలరు వేగిరపా టింత వల దటంచు
విన్నపము చేయరాదె యోచిన్నచిలుక. 187

తే. అని యుచితరీతి వెలయఁగ నాడునాతి
రసికముద్రకు మిగులమానసము గరఁగ
పైపయిం బ్రేమ యుగ్గలం బై పెఱుంగ
నవ్వధూటి నొడంబడ ననుఁ గిరీటి. 188

క. మీవా రెఱుఁగుట యెన్నఁడు
కావించుట యెన్నఁ డింకఁ గళ్యాణంబున్
నీ వేల జంపు నడపెదు
రావే మారాడ కిందు రాకేందుముఖీ! 189

సీ. నన్ను గాంధర్వంబునను బెండ్లియాడవే
సి గ్గేః పడియెదే చిగురుఁబోణి
రతిఁ దేల్చి మదనసామ్రాజ్య మేలింపవే
తల యేల వంచెదే జలజగంధి
చెలులు వచ్చెదరు నాతలఁపు లీడేర్పవే
తడ వేల చేసెదే ధవళనయన
మది నిచ్చగించి నామనవి యాలింపవే
కడ కేల పోయెదే కంబుకంఠి
తే. మనసు దాఁపంగ నేటికే యనుపమాంగి
చలము సాధింప నేటికే చంద్రవదన
మాఱుమాటాడ వేటికే మధురవాణి
చింత సేయంగ నేటికే దంతిగమన. 190

క. గబ్బిమరుం డోఱ పెఱుఁగక
గొబ్బునఁ బైఁ బడును నీవుఁ గూడనివా ర్తల్
సుబ్బినఁ గార్యం బెక్కడఁ
దబ్బిబ్బో కా కపూర్వతనుబిబ్బోకా. 191

క. మీఁదన్ వియోగసాగర
మీఁదన్ గలవా లతాంగి యే మెఱుఁగ వయో
యీఁదా డన్నను మదనుఁడు
కోఁదా డనువాఁడు బిగువు కొనసాగునొకో. 192

క. ఏలే యాలేఖ్యాకృతి
యేలే ప్రాలేయకరముఖి చూడ వయో
యేలే శైలేయస్తని
యేలే బాలేందునిటల యే లాఁతినఁటే! 193

సీ. ఆ హార మిం పౌకుచాగ్ర మానక యున్న
నాహార మింపుగా దబ్జవదన
చెఱకుఁబా లౌదవువా తెఱ యీనిచోఁ గంతు
చెఱకుఁ బా లౌదునే చిగురుఁబోణి
కళలు దేరెడునెమ్మొగంబు ముద్దిడకున్నఁ
గళలుదేరవు సుమీ కంబుకంఠి
వలఱేనిదురమున నలరింప కున్న న
వ్వాలరే నిదుర రాదు కలువకంటి
తే. నేఁడు కాదు గదే ప్రేమ నీకు నాకు
నాఁటి యున్నది మదిఁ జిన్ననాఁటినుండి
యిటుల నేకాంతసమయ మెన్నఁటికి దొరకు
నేల తప్పించుకొనియెదవే లతాంగి. 194

మ. అని బాహాపరిరంభసంభ్రమరసాయత్తైకచిత్తంబునన్
దను నీక్షింప నెఱింగి యందియలమ్రోఁతన్ గేకినుల్ రా సఖీ
జను లేతెంచి రటంచు వే మొఱఁగి హస్తంబున్ విడంజేసి నే
ర్పునఁ దప్పించుక పోవ భూవరుఁ డనుం బూఁబోఁడికిం
గ్రమ్మఱన్. 195

క. కలహంస కేకిశుకములు
పిలపిల నేతేర నీవు పెంచిన వనిగా

తలఁచెదవు మరుఁడు పైఁ గా
వలిఁ బెట్టిన దెఱిఁగి తిరుగు వనజాతముఖీ! 196

క. వెలివమ్మికలువకొలఁకుల
యెలదెమ్మెర లోలయ వాని నెగఁ బోయుచు నో
చెలి! జు మ్మని విరహులకుం
దలదిమ్ము ఘటించుఁ దుమ్మెదలది మ్మిచటన్. 197

సీ. కలకంఠి నీకటాక్షము గల్గ నిన్నాళ్లు
మరుశిలీముఖముల సరకుసేయ
నతివ నీయాభిముఖ్యము గల్గ నిన్నాళ్లు
చందమామ నొకింత సడ్డసేయ
రమణి నీప్రియవచనము గల్గ నిన్నాళ్లు
కలికి రాచిలుక లక్ష్యంబుసేయఁ
గొమ నీకరావలంబము గల్గ నిన్నాళ్లు
లేమావిచిగురాకు లెక్కసేయఁ

తే. జూడక మొగంబు ద్రిప్పి మాటాడ కిపుడు
చేదిగిచి పట్టుక పరాకు చెప్పినపుడె
యేమి పుట్టునొ కైలాట మింకమీఁద
మగువ దయ లేక విడనాడఁ దగునె నీకు. 198

క. మొక మెఱుక కలదు గదవే
మకరాంకునియనుఁగుమేనమామకు నీకుం
దికమకలు సేయ వల దను
మకటా మేడపయి కేఁగునపుడైనఁ జెలీ. 199

వ. అని యనేకప్రకారంబులం దన మనోరాగంబు తేటపడం బలికినఁ జెలుల నఱయు నెపంబునం బరాకు చేసికొని చిఱు

చెమట క్రమ్ము నెమ్మొగంబు మకరందబిందు కందళితారవిందంబుచందంబునం దనర నరవీఁడుకుచ్చిళ్ల నెత్తి చెక్కుచు నొక్కింత జాఱుపయ్యెంటఁ జక్కం జేర్చుచు నొక్కింత వదలువేనలి నలవరింపుచుఁ గొండొక చెదరుపాపటఁ గుదురు కొల్పుచుఁ జక్కెరవిల్తుం డెక్కడ వెన్నాడునో యను భయంబునంబోలె నించుకించుక తిరిగి చూచుచు ననుగత కేకిహంసంబులపై వెగటునంబోలెఁ జలించుచు నీయొళవు సకియలకుం జెప్పకు మని రాచిల్కకుఁ బ్రియంబు సెప్పుచు మగతేఁటి యంటియంటని ప్రసూనకళికపోలిక నరవిరి బాగుతోఁ బోలి కప్పురంపుటనంటుల నంటు ద్రాక్షపందిరుల తెరువులఁ బూఁదేనె కాలువలు దాఁటి చెంగలువ బావుల దగ్గఱి కుంకుమనీటికేళాకూళి యోరవట్టి వట్టివేళ్ల చప్పరంబులనీడ క్రీడాభరం బీడిచికొని పోవ నివ్విధంబున. 200

క. ఆఘనునిఁ బాసి మంజీ
రాఘోషము మెఱయ నరిగె నంతగపురికిన్
వే ఘనజఘన తళుక్కన
మేఘము నెడఁబాసి పోవు మెఱుపో యనఁగన్. 201

క. ఎటువంటి నేర్పరి నిశా
విటునల్లుఁడు నడుమ నిల్చి వెడసింగిణిచే
నటు చూ పిటు నిటు చూ పటుఁ
బటురయమున నేసె నాసుభద్రార్జునులన్. 202

తే. కోపమగువారి బెదరించి కూర్ప నేర్చుఁ
గూడిమనువారిఁ దమిఁ గొల్పి కూర్ప నేర్చుఁ

గొమ్మలకు మగలకుఁ బెండ్లిఁ గూర్ప నేర్చు
జగతి నెంతటియుపకారి శంబరారి. 203

ఆశ్వాసాంతము

శా. దాక్షిణ్యాకరమూర్తి! షోడశమహాదానాదిపుణ్యక్రియా
దక్షా! యాశ్రితదీనరక్షణకళాధౌరంధరీసత్కృపా
వీక్షా! శాశ్వతకీర్తివైభవరమాభృచ్ఛోళసింహాసనా
ధ్యక్షా! దుర్దమరాట్కిరీటదళనైకాక్షేయకౌక్షేయకా.

క. కలహారంభణకౌతూ
హలపులకితభుజపరాక్రమార్జితనానా
జలదుర్గవనీదుర్గ
స్థలదుర్గాహార్య దుర్గసామ్రాజ్యనిధీ! 205

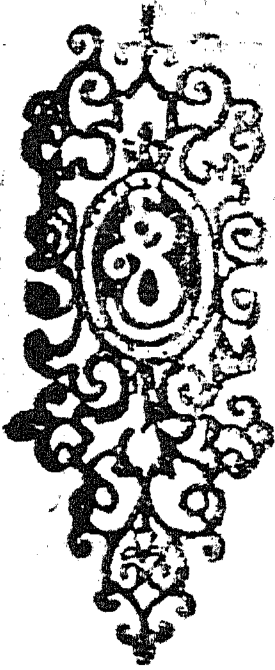
భుజంగప్రయాతము.—

అరాతిక్షమాభృద్బిడాంచత్కృపాణా
నరాధీశ్వరాకారనాళీకబాణా
స్థిరానందనా రామసేవాధురీణా
విరాజచ్చతుష్షష్టివిద్యాధురీణా. 206

గద్యము. ఇది శ్రీసూర్యనారాయణవరప్రసాదలబ్ధప్రసిద్ధసార
స్వతసుధాసారజనిత యశోలతాంకూర చేమకూర లక్ష్మణా
మాత్యతనయ వినయధురీణ సకలకళాప్రవీణాచ్యుతేంద్ర
రఘునాథభూపాలదత్తహస్తముక్తాకటకవిరాజమాన వేంకట
కవిరాజప్రణీతం బయిన విజయవిలాసం బను మహాప్రబం
ధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు

వి జ య వి లా స ము

తృతీయాశ్వాసము

ధుర్యశౌర్య! ధైర్య
ధుర్యమూర్ధన్య! యాదిగధీశ్వర! వి
ద్యాధిక! వితరణదీక్షా
రాధాసుత! యచ్యుతేంద్రరఘునాథనృపా. 1

తే. అవధరింపుకథాకర్ణనాతివేల
హర్షులైనట్టిదివ్యమహర్షులకును
తతసమస్తపురాణకథాశతాంగ
సూతుఁడై విలసిల్లెడుసూతుఁ డనియె. 2

క. ఆరీతి నంతిపురమున
నారీతిలకము సఖీజనంబులు గొలువం
జేరినపిమ్మట మదిలోఁ
గూరినపిమ్మట విరాళిఁ గొని యుండెన్. 3

తే. కృష్ణననుమతి రుక్మిణీకీరవాణి
వచ్చి భోజన మిడఁ దల వంచి యగ్గ
లంబయినచింత వలసియొల్లమి నతండు
సొగటులను బోయి కసిగాటులుగ భుజించె. 4

తే. మునుపు నైషధు సంతోషమున భుజింప
వెనుక నైషధు చింతచేతను భుజింప
బాలకడ నున్న యప్పు డెడఁబాసినపుడు
నొక్కతీ రయ్యె భరతవంశోత్తమునకు. 5

ఉ. ఎక్కడఁ జప్పు డైనఁ దరలేక్షణ వచ్చె నటంచు! లేచు నే
దిక్కున నల్కు డైన సుదతీమణిప ల్కని యాలకించు నే
చక్కిఁ దళుక్కుమన్న నలజవ్వని మైసిరి యంచుఁ జూచు న
మ్మక్క! కిరీటిమోహాసముదగ్రత నేమనవచ్చు నయ్యెడన్. 6

ఉ. చక్కెరకెంపుమోవిఁ గని సారెకుఁ జిల్క మొగంబు! వేడఁ
గాఁ, జొక్కపుఁజిల్వకప్పుజడఁ జూచి మయూరము లజ్జు
సాఁపఁగాఁ, జక్కనితమ్మిపూవనుఁగుజాడలఁ గన్గొని రాజహం
సముల్, త్రొక్కుడుపాటు చెందఁగ వధూమణి వచ్చుట
లెంచు నెమ్మదిన్. 7

తే. మారుతమ్ములవాడికి మలయకూట
మారుతమ్ముల వేఁడికి మట్టుమీఱు
చంద్రకిరణమ్ములకు శుకశారికాళి
చంద్రకిరణమ్ములకుఁ జాల జలదరించు. 8

చ. విరహిణులం గలంపఁ గలవీరులు వీ రని తమ్ముఁ జేర న
య్యురుకుచవాలుఁజూపులకు నోడుట నంకము గాఁగ మీ
నముల్, హరిణమునట్లనే తమశరాంశులు నోడెనొ కాక
బాలికల్, గరఁపఁగ రాదె యేల ననుఁ గ్రాఁచెద రీమకరైణ
లాంఛనుల్. 9

క. ఇన్నాళ్లు సేవ సేయుచు
నున్నదియుం బోయె నేఁ డయో! కౌఁగిలి యి

మ్మన్నంతఁ జదువఁ బెట్టఁగ
నున్నమతియుఁ బోయె నను టహో నిజ మయ్యెన్. 10

తే. అంతిపురమున కరుగుచో నింతి తిరిగి
యోరగాఁ జూచునపుడు శృంగారరస మ
పారముగ నుబ్బ జాలె త్తె నౌర దాని
చలమనోహారలోచనాంచలము చెలమ. 11

సీ. అర్జునుం డను నేనె యని తెల్పినంతనే
మిట్టిమీనై పడె మేలఁతచూపు
గాంధర్వమునఁ బెండ్లి క మ్మనునంతనే
పచ్చకప్పుర మయ్యె భామపల్కు
బలిమిమైఁ బట్టంగఁ దలకొనునంతనే
యొకబండి కల్లయ్యె నువిదపిఱుఁదు
సొలపుఁబయ్యెదఁ దేటి చూతు నన్నంతనే
పచ్చపూసాయెఁబో పడఁతియూరు

తే. పేరు వివరించి నే నేల బేల నైతిఁ
గోర్కి యొఱఁగించి నే నేల గోల నైతి
బలిమిఁ బైఁ బడి నే నేల బయటఁ బడితి
బత్తి గనిపించి నే నేల పలుచ నైతి. 12

సీ. తెలివ కస్తురిచుక్క దీర్చి వచ్చినకుఱ్ఱ
గీఱునామమునాఁటితిరుఁగేరుఁ
దన్వంగి వలిపంబుఁ దాల్చివచ్చినకోవి
పన్నెఁ గట్టిననాఁటిచెన్నుఁ దన్ను
వాల్గంటి కీల్గంటు వైచి వచ్చినచెల్వ
జడ యల్లుకొనునాఁటిసవురు జౌరు.

నొయ్యారిమెఱుఁగుసొ మ్మూని వచ్చిననీటు
మణిభూష లిడునాఁటిమట్టుఁ దిట్టు
తే. నాతిరాయంచగుమి గూడి నడుచుమురువు
చెలులు గొల్వంగఁ జనునాఁటి సొలపు నలఁపుఁ
జక్కఁదనముల ప్రోవైన చంద్రముఖికి
నిచ్చలపురూపు లెన్నైన నింపు నింపు. 13

ఉ. మిక్కిలి తేజిచూడ మిఱుమిట్టులు గొల్పుఁ జరించునప్పు డ
మ్మక్క తళుక్కునన్ మెఱసిన ట్లగు నే మన వచ్చు నద్దిరా
చొక్కపుఁబైఁడిబొమ్మ యనుచున్ జను లాడిన నాఁడి రింతె కా
కెక్కడికేడ పో యలమృగేక్షణ మేనికి నక్కడానికిన్. 14

ఉ. చిత్తజుఁ దల్లి తూపుమొనచేసినఁ జేయఁగ నిమ్ము పైధ్వజం
బెత్తిన నెత్తనిమ్ము వచియించెదఁ గల్గినమాట గట్టిగా
నత్తరళాయతేక్షణకటాక్షవిలాసరసప్రవాహముల్
కుత్తుకబంటితామరలకుం దలమున్కలు గండుమీలకున్. 15

క. అని తాల్మిఁ బాయు సేవకు
నని యెప్పటివలెనె తిరిగి యరుదేర దొకో
యని యాస సేయు వచ్చిన
నన్నృతోదరి నింక విడువ నని తలపోయున్. 16

సీ. విరహాగ్ని కోర్వక విధి దూఱుకొనెడు తాఁ
దపసివేషం బేల తాల్చినాఁడు
కడలేనిసెకలఁ గందెడుఘనోదయవేళఁ
దెలిసియుఁ దా నేల వలచినాఁడు
శుకశారికార్భటులకుఁ దల్లడిలెడుతా
నుపవనంబున నేల యుండినాఁడు

కరగతస్వము పోవుకరణిఁ జింతిలెడుతా
వెలఁది నేటికిఁ బట్టి విడిచినాఁడు

తే. నేరముల నెంచెద మటన్న నేరికైనఁ
గలవు పరికించి చూడ నందులకు నేమి
యంగసాంగత్యపారవశ్యమునఁ గాక
యొకఁగి యుండిన నతఁడు చే యేలవిడుచు. 17

తే. ఉనికి శృంగారవన మఁట యొంటిఁ దగిలె
నఁట విరహి యఁట యెంత సేయఁడు కిరీటి
నసమశరుఁ డింకఁ దనవైరి యగులలాట
లోచనుని గెల్చు నని దయఁ గాచెఁ గాక. 18

క. ఇటు లాతఁ డుండఁగా న
క్కుటిలాలక యంత నచటఁ గుసుమశరార్తిన్
బెటిలిపడి పాన్పుపై న
ట్టిటు వడి తనలోనఁ దానె యేకాంతమునన్. 19

క. ఏఁ గోరినచెలువుఁడె ననుఁ
దాఁ గావలె నంచు వచ్చి దగ్గఱి వేఁడం
గౌఁగిలి యీ కిట వచ్చితి
నేఁ గా దని పెనఁగి యెంత యవివేక మయో. 20

ఉ. దిగ్గున లేచి నన్నతఁ డతిప్రమదంబునఁ జందమామతా
నిగ్గుటరంగుమీఁదికయి నెమ్మిఁ గరాబ్జము వట్టి యీడ్చినన్
బిగ్గఁ గవుంగిలించి సుఖనీరధిఁ దేలఁగ నీక నా కయో
సిగ్గనువేర వెంటఁ బడఁ జెల్లు నొకో ప్రతిబంధ మయ్యెడన్.

క. తొల్లిటివలె నేవకుఁ బోఁ
జెల్లునె మావారు, పెండ్లి సేసెద రిదిగో

నెల్లిఁ దమ కంచుఁ బలికితి
నెల్లిద మగుఁ గాదె తిరిగి యేఁ బై కొన్నన్. 22

సీ. ననుఁ దా వలచిపడ్డ నలఁకువల్ దీరంగఁ
సైసేయ నెన్నఁడు గలుగునొక్కొ
పెనఁగి చే విడిపించుకొనిన నేరమి పోవఁ
గెలన నెన్నఁడు నిల్పఁ గలుగునొక్కొ
ప్రియ మెఱుంగక యడ్డపెట్టుతుందుడుకువోఁ
గల్యాణ మెన్నఁడు గలుగునొక్కొ
మోహతాపము దీఱ మోవిచక్కెరపాన
కమున నెన్నఁడు దేల్పఁ గలుగునొక్కొ

తే. యొంటి శృంగారవనములో నునిచి వచ్చి
నట్టినెంజిలియెల్లఁబో నానృపాల
తిలకుఁ జేర్పంగ నెన్నఁడు గలుగునొక్కొ
యాముకవిసినకుచకుంభసీమయందు. 23

క. అని యెంచరానికోర్కులు
మనమునఁ దలపోయు భావమగ్నతచేతం
గనుమూయుఁ గలసినట్టులు
గని సంతస మందుఁ దెలిసి కళవళ మందున్. 24

సీ. ఉదయాద్రి యెరగలి నొరసి మీఁద వెలుంగు
జలజారి వేఁడివెన్నెలలు గాయ
హరుకంటిసెగ కోర్చి యాఱి తేఱినమాఱుఁ
డలరుఁజిచ్చుఱవాఁడిములుకు లేయఁ
బాముకోఱలతోడ సాము చేసినగాడ్పు
విసపువిత్తై సోఁకి వెగటు చూపఁ

గ్రౌంచాచలముపోటుగంటి దూరినరాజ
హంసము ల్వాడి హాళాహాళులు చేయ
తే. వేగునంతకు వలవంత వేఁగునంత
నంతిపురమునఁ బ్రమదవనాంతరమునఁ
గృష్ణకృష్ణా యటంచు నాకీరవాణి
రామరామా యటంచు నారాజసుతుఁడు. 25

క. చెలులు ప్రసంగవశమ్మున
నల రెం గడువిజయభవన మనిన న్నవలా
తెలియ వినుం గలయఁ గనుం
బలుమఱు బా గౌఁ గిరీటిపచ్చ లటన్నన్. 26

క. మనమున నున్నది మొగమునఁ
గనిపించుం గాన గట్టిగా మదిలో న
ర్జునభావ మునికి నపు డ
ర్జునభావము మొగమునందు సుదతికి నిల్చెన్. 27

సీ. పులకించె మే నేమి తలఁచుకొంటివె యంచు
మేలంబు పచరించె మిత్రవింద
యిన్నాళ్లవలె మన సిచ్చి మాటాడవే
యెందు దృష్టి యని కాళింది తెగడెఁ
జెలి పెండ్లికతఁ జెప్పఁ జెవి యొగ్గి విన వేమి
కలదు లే యని గేలి సలిపె భద్ర
వలపువాసన మించెఁ గలికి నీమొగ మంచుఁ
ద్రస్తరి నెఱపె సుదంత కొంత
తే. జాంబవతి నవ్వె లక్షణ సరస మాడె
నే లగడుచేసెద రె ముద్దరాలి ననుచుఁ

బలికె రుక్మిణి సత్య క న్గిలిపె నపుడు
చిన్నిమఱందలిమోహంపుఁజిన్నె లెఱిఁగి. 28

క. అంగన యిన్నాళ్లును ముని
చెంగటికిం బాఱిపాఱి సేవలు గావిం
పంగాఁ బోదువు నేఁ డటు
తొంగియుఁ జూడ వతఁ డేమి దోసము చేసెన్. 29

ఉ. అక్కటఁ జూడ వేటి కల యచ్చిక బుచ్చిక నేయు నంచలం
జెక్కిలిగొట్టి దేమిటికిఁ జేరఁగ వచ్చినముద్దుఁజిల్కలన్
ముక్కు మొగంబుఁ జూడ కటు ముట్టను బొమ్మనె దేల
బోట్ల నో, చక్కెరబొమ్మ నీవెగటుజాడలఁ జూచిన వింత
లయ్యెడున్. 30

ఉ. ఎవ్వనిఁ జూచి మేలుపడితే యరవిందదళాక్షి నీమనం
బెవ్వఁడు సొచ్చెఁ జెప్పఁగదవే మదకోకిలవాణి నిన్న నేఁ
డెవ్వనిచెల్వు నీయెదుట నెన్నఁ బదెఱ వినతాంగి నేనె కా
కెవ్వరు నీకుఁ బ్రాణపద మేటికి దాఁచెదవే తలోదరి! 31

ఉ. బాలసమీరణంబు పయిపాటున నించుక సోఁకినం గడుం
దూలుచు నుండు దానవు వినోదపుసుద్దులముద్దుఁజిల్కపై
వ్రాలినఁ గందుఁ గేలు పువువంటిది నీనును మే నిదేగతిం
దాళు నొకో వియోగశిఖి దాకెనెపలో దరికోఁ దలోదరి!

క. అని వారికి వా రందఱు
మనమునఁ దోఁచినటు లాడుముచ్చికమాటల్
విని సిగ్గున నయ్యేలజ
వ్వని యూరక యున్న నపుడు వారలలోనన్. 33

ఉ. లెంకఁగ నేలుకోఁ గలదు లే మగనిం దరితీపు సేసి మీ
నాంకునిపాద మాన మన మాదట వేఁడిన మాఱుపల్కఁగాఁ
గొంకెదు నంచు మీ రిపుడు గోలని చూడకుఁ డమ్మ నేర్పుఁ
బో, చంకలబిడ్డ లూడిపడ సారసలోచన మాటలాడఁగన్. 34

తే. క్రాఁగి యున్నది మిగుల నంగంబు చూడఁ
గలవరించుచు నున్నది కలదొ యేమొ
సోఁకు డల్లసన్యాసికే చూపవలయు
భామ నని పల్కె నాసత్యభామ నగుచు. 35

క. ఈలీల నుండి మన మిటు
మేలము లాడంగ నేమి మిడిమేలమొ యం
చాలో సత్య సుభద్రహి
తాళుల కిసుమంత యారహాస్యముఁ దెల్పెన్. 36

క. గుసగుసలఁ బోయి వలపుల
కిసమస లని తెలిసి రసికకిసలయపాణుల్
బిసకిసలకుసుమవిసరము
వెసమసలక తెచ్చి శిశిరవిధిలాలసలై. 37

శా. పన్నీటన్ జలకంబు లార్చి చలువల్ పైఁ గట్టఁగా నిచ్చి మే
న న్నిండారఁగఁ జందనం బలఁది విన్నాణంబుగాఁ గప్పురం
పున్నామం బిడి క్రొమ్ముడిన్ విరిసరంబుల్ నించి హారావళుల్
చన్నుంగ్రేవలఁ దార్చి రప్పుడు చెలుల్ చంద్రాస్యకు న్నే
ర్పునన్. 38

సీ. బోటి మధువ్రతంబులకు దండము వెట్టి
మకరంద మధరబింబమునఁ జిల్కఁ

జెలి గంధవహున కంజలిఁ జేసి నెత్తావి
పువ్వుగుత్తు లురోజమున నమర్చె
నాళి బిసాహారపాళికిఁ బ్రణమిల్లి
నవమృణాళములు బాహువులఁ గూర్చె
సకి కెందలిరుదిండులకు వందన మొనర్చి
చిగురుటాకులు పాదయుగళిఁ జేర్చె

తే. సరఁగ నిటు లందఱును మీప్రసాద మనుచుఁ
బంచసాయక దేవతాబలము నెల్ల
వేఁడికొని తగినట్లు కావించి రపుడు
చంచలాక్షికి శిశిరోపచారవిధులు. 39

తే. కలయఁ బన్నీరు చిలికి శ్రీగంధ మలఁది
విరులు పైఁ దార్చ నపు డొప్పెఁ దరుణిమేటి
మగని నరు గెల్వ వలరాచమావటీఁడు
పూజ సేసిన యగ్గజరాజ మనఁగ. 40

ఉ. అంగనగుబ్బచన్నెలుఁగుటందపు మేలిపసిండికుండలం
బొంగఁ దొడంగె జొబ్బిలఁగఁబూసినగందము తాపవహ్నిసం
పంగికటారివీరునకుఁ బాలును బియ్యము లేనిపొంగలో
పొంగ లటంచు నయ్యలరుఁబోఁడులు సారెకు గేలిసేయఁగన్.

పంచచామరము.—

మెఱుంగుఁబోఁడి కిట్లు చల్వ మేర మీఱఁ జేసినం
గుఱుంగటన్నిలంగరాక కూర్మి వెచ్చ హెచ్చఁగాఁ
దుఱుంగలించుచింతతోడ దూఱె పల్కు రంత వే
మఱుఁగ మరుఁగ మరున్మృగాంకమత్తకోకిలాదులన్. 42

క. విరివింటివాఁడవు గదా
శరణాగతు లైనపాంథజనులను రక్షిం
తురు గా కిటుల నుపేక్షిం
తురె పైకము గూడఁ బెట్టఁ దోడఁగుచు మదనా. 43

క. అలరువిలుకాఁడ వమృతము
చిలికెడునెల యేల ? సామిచేఁ గాదె వియో
గుల నేఁచఁగ విం డ్లమ్ములు
గలవారికిఁ దోడు చల్లకడవలవారే. 44

ఉ. చక్కనివారిలో మిగులఁ జక్కనివాఁడవు గాన నీకె నా
చక్కనవారిఁ జంద్రుని వసంతునిఁ గూరుచు కొంటి వందమాఁ
జక్కెరవింటిరాజ ! యొకసక్కె మదే మని కూర్చుకొంటి వ
మ్మక్క యరూపకం బయినయాఁయెల దెమ్మెర నాలిబూతమున్.

తే. రమకు నట్టింటిపగవాఁడు కమలవైరి
కంసుఁ బోలినయుగ్ర శేఖరుఁడు వాఁడు
మేనమామ మని చూడకు మాను చెలిమి
యకట పైవచ్చు టెఱుఁగవే హరికుమార. 46

క. తరుణీమయితావియీసునఁ
బురికొల్పెదునిన్ను గందపుంగొండ యిటుల్
పురికొల్పెనె తానుం దా
మరకొలఁకులరమయు మలయమరుదంకురమా. 47

క. తెమ్మెర నీ కెం తెమ్మెర
కమ్మనివిలుకానిదొరవు క మ్మని నెలఁ బై
ర మ్మని యలిపికశుకనిక
ర మ్మని గా నిలిపి ముందరఁగ వచ్చితివా. 48

పంచచామరము.—

జోహారు మీకుఁ జల్లఁ గాఁగఁ జూడుఁడో సమీరక॰
జహారులార! మంటమారి శంబరారిఁ గూడి యీ
గోహారు సేయ నేల యీచకోరలోచనన్ భుజం
గహారుపాద మాన మీకుఁ గాక లింక రేఁచినన్. 49

క. వల పెక్కడ లేదా యీ
యలికుంతలతలనె వేగనా యేఁచ కిఁకం
జలికాలఁ ద్రోచి విడువుము
చెలి మిక్కిలి మనసుపేద శీతలపాదా. 50

చ. శివుఁ డిటు రమ్మటంచు దయ చేసినచోఁ దలకెక్కి తుగ్రవై
భవమునఁ జూచుచో నడుగు వట్టితి వేమన వచ్చు నీగుణం
బవు నవు నందినన్ సిగయు నందక యున్నను గాళ్లఁబట్టుకొం
దువు హరిణాంక! వేలకొలఁదుల్ గద నీనడకల్ దలంపఁగన్.

తే. కలశవారాశిఁ బుట్టుట కప్పెనయుట
శైలచాపశిరోధివాసంబుఁ గనుట
యెవ్వరికి నంటరాకుంట యెఱిఁగి కాల
కూటు మన నేమి నినుఁ జంద్ర! నేఁటనుండి. 52

తే. భువనజాతార్తికరమూర్తి వవుట కడలి
కడలి గరళంబు నిన్ను నొక్కటిగ నెంచి
త్రాగు తలఁ బోసికొ మ్మని వేగ హరున
కిచ్చె నీరుచి యిఁక నెంచ నేల చంద్ర. 53

ఉ. చక్కెరవింటిరాజు నగచాపునితో నెదిరించి పడ్డనాఁ
డెక్కడ నుంటి వీవు మధుఁ డెక్కడనుండెను మందమారుతం

బెక్కుడ నుండె సిగ్గు వడరే మిపు డాతఁ డదృష్టరేఖచే
రక్కని క్రమ్మఱం బ్రతికి రాఁగ వజీర్లయినారుగా శశీ!. 54

క. మాకలకంఠియు నీవును
నేకగ్రీవముగ నుందు రిన్నాళ్లు నయో
కోకిల! యిపు డే లలఁచెదు
నీ కగునే యిగురుఁబోఁడి నెత్తురు ద్రావన్. 55

క. కొమ్మపయిఁ బక్షిపాతము
నెమ్మెయి నెఱపుదు వి దేల యేఁచెద వకటా!
కమ్మఁగ నవాతుచక్కెర
క్రమ్మఁగ మాటాడుతవర కలకంఠవరా!. 56

ఉ. కల్లరి త్రాఁచు నిప్పుకలు గైకొను కేకి చకోరపాళికిం
జెల్లినఁ జెల్లుఁ గాక సరసీజబిసంబు లిగుళ్లు మేసి భా [గాఁ
సిల్లెడుమీ కయోవిషము చిల్కఁగ వేఁడిమి కుల్కఁబల్కఁ
జెల్లునె యోమరాళపికశేఖరులార! వచింపుఁ డింపుగన్. 57

క. రాచిలుకా! కోమలి దెసఁ
జూచితె శ్రుతికటువు లనెడుశుకనామము మీ
కేచాడ్పునఁ దగు వల దిఁక
మాచెలిఁ గెరలించితేని మాటలు వచ్చున్. 58

క. మదనుగుణం బని చాలఁగ
మది నమ్మితి మిట్లు మొరయ మరియా దగునే
యదియును గాక మదాళులు
గద తుమ్మెదలార! వెగటుగా నాడెద రే. 59

వ. అని బహ్వాకారనికారమమకారచమత్కారంబులు కానం
బడ నీప్రకారంబున. 60

క. శరదబ్జముఖుల మాటికి
శరదబ్జముఖుల్ తలంపఁ జాల్ నిలుఁ డంచుం
దరుణీమణి వేసరి యా
స్తరణసుమాదులను జూపి తాపముచేతన్. 61

సీ. ఈక్రొవ్విరులు గ్రోలు నెలతుమ్మెదలు చెక్కు-
చెమరింప కున్నవా చిగురుఁబోఁడి!
యీకెంజిగురుమెక్కు-కోకిలానీకముల్
వసివాడ కున్నవా వనజగంధి!
యీనిండువెన్నెల లానుచకోరముల్
కసుగంద కున్నవా కంబుకంఠి!
యీతూండ్లు భుజియించుజాతియంచలు సొట
సొటలు వోకున్నవా శోభనాంగి!
తే. తెలిసి రా రమ్మ కలదు సందియము చాల
నులికిపడ కవి లెస్సలై యుండెనేని
వజ్రకాయములే యౌను వానికెల్ల
నపుడు విరహులయవధికి నవధి లేదు. 62

క. చలిగాలి గర్వ మణఁపం
గలిగెం జిలువ లని యుండఁగా వానిపయిఁ
గలిగె శిఖావళము లహో
చెలి తప్పనె వాయుసఖము శిఖి యనువార్తల్. 63

తరల.—

అగము లెక్కు-చు మిన్ను ముట్టు చహంకరించుబలంబుతో
మృగమదంబు నడంగఁ జేయుచు మేనికప్పు చెలంగఁగాఁ

బగలు మీఱఁగఁ బాంథకోటుల బాధవెట్టుచు నుండు నీ
తొఁగతగుల్ వెడవింటిబోయకుఁ దోఁడు వచ్చినవాఁడపో.

క. మకరందరసముఁ జిల్కెడు
చికిలిలకోరీలు చెఱకుసింగిణివిల్లుం
బ్రకటించియు నిది యేమో
మకరాంకుఁడు చేఁదువగలు మానఁడు చెలియా. 65

చ. చిడిముడిపాటుతోఁ జెఱకుసింగిణిఁ బూని మధుప్రియత్వ మే
ర్పడఁగ తిలావు లున్న హరిపైని జివుక్కున నెక్కి యుక్కునన్
వెడలెడుచందుఁ జూచి తమి నేఁ డిదిగోవధ మాచరించుఁ బెం
పడరి లతాంగి! పచ్చితురకాఁ గద యమ్మదనుండు చూడఁగన్.

తే. అనినఁ బవనుండు మనకు లోనైనవాఁడు
తోయజారాతి మనుజులత్రోవ రాఁడు
కాముతూపులు వెండ్రుకఁ గట్టఁబడును
జామ యేటికి నూరక జలదరింప. 67

తే. అనుచు నూఱడఁ బల్కి తత్ప్రాణసఖులు
దేవకీదేవి కీమాట దెల్ప కున్నఁ
గాదనుచుఁ జేరి చెలియున్న గాథ దెలిపి
రంత యటమున్న తెలిసి మురాంతకుండు. 68

ఉ. తల్లిని దండ్రి నాత్మజులఁ దమ్ముల రమ్మని యేకతంబునం
దల్లకిరీటి యున్నతెఱఁ గల్ల సుభద్రకునైన మోహముం
దెల్లము నేసి 'మున్ మనమదిం గలయట్లనె యయ్యె'నంచు రం
జిల్లి 'హలాయుధుం డెఱుఁగఁ జేయఁగరాదు గదా వివా
హమున్. 69

క. తనశిష్యుం డని దుర్యో
ధనునకు నీవలచి సమ్మతంపడఁ డటు గా
వున నిందుకుఁ బశుపతిపూ
జన మని యొక టిపుడు గద ప్రశ స్తం బయ్యెన్. 70

చ. ఇరువదినాళ్లు రేపు మొద లిందుధరోత్సవలీల లచ్చటన్
జరిగెడు నేఁటి కెన్మి దవనాఁటికిఁ బెండ్లిముహూ ర్త మవ్విధూ
వరులకుఁ దెల్పి సల్పుఁడు వివాహవిధుల్ హాలి కానకుండఁ దీ
వరమున లగ్న వేళ కిటు వత్తు నటంచు నమర్చి దేవకిన్. 71

క. అంతటఁ బశుపతిపూజకు
నంతటఁ జాటంగఁ బనిచి హరి యరిగెఁ బ్రలం
బాంతకు వసుదేవుని ము
న్నంతర్ద్వీపమున కేఁగు మని యావెనుకన్. 72

క. యదువృష్ణిభోజకులజులు
కదలి రపు డనేకబాలికామణిభూషా
మృదులపరిధానపరిమళ
విదితమహైశ్వర్యధుర్యవిభవోన్నతు లై. 73

ఉ. ఈగతి నంతరీపమున కెల్లజనంబులతోడ నేఁగి యం
దాగమవేద్యశీలికి నతామరపాళికి నిందుమౌళికిం
ద్యాగము భోగముం జెలులయాటలుపాటలు నిత్యకృత్యమై
సాగఁగఁ జూచుచుండి రల శౌరియు సీరియు సంభ్రమంబునన్.

తే. అంత నిచ్చట ద్వారకయందు దేవ
కీసతీమణి తాను రుక్మిణియుఁ బెండ్లి
పెద్దలై యర్జును సుభద్రఁ బెండ్లికొడుకుఁ
బెండ్లికూఁతునుఁ జేయ నపేక్షఁ జెలఁగి. 75

ఉ. కట్టిరి మంచిలగ్నమునఁ గంకణముల్ కరపంకజంబులం
బెట్టిరి మేనుల న్నలుఁగు మేలిమృగీమదకుంకుమంబులం
జుట్టిరి కైశికంబుల విశుద్ధమనోహరపుష్పమాలికల్
పట్టిరి పేరఁటాండ్రు ధవళంబులు పాడుచు నుల్లభంబులన్.

శా. ఇన్నాళ్ళో ప్రీది యెునర్పఁ గేళివనిలో నిం పొందు నమ్మాధవీ
పున్నాగంబుల పెండ్లి సేయవలెఁ బూఁబోండ్లార! రారే యటం
చు న్నేర్పుల్ దగ నొండొరుం బిలిచికొంచుం సత్యభామా
ది విద్యున్నేత్రామణు లప్పు డిర్వురకు విందుల్ సేసి రందం
దులన్. 77

క. అంత ర్వాణి పురోహితుఁ
డంత వివాహోచిత క్రియాకాండం బా
ద్యంతము గావించుట కై
సంతసమునఁ జేరి యున్న సమయమునందున్. 78

క. సంపంగినూనె యంటెక్
శంపాంగి కిరీటి కొకతె చనుదోయి పిసా
ళింపం గీల్జడ కటి నటి
యింపక్ గిటగిటని కా నొకింత చలింపన్. 79

క. కలశస్తని మణికంకణ
కలశస్తనినాద మొలయఁ గా నొకతె వడిక్
దలఁ బ్రామి పసిఁడికొప్పెర
జలములు చెలు లంది యొసఁగ జలకం బార్చెన్. 80

లయవిభాతి.—

చలువ లొసఁగెక్ సరగఁ జెలువ యప్పు డొక్కరితె
వలఁతితన మొప్ప నొకపొలఁతి తడి యొత్తెక్

గొలఁదిగ జవాది నొకవెలఁది తలఁ బూసె నొక
జలరుహాదళాక్షి సిగ కలరుసరి చుట్టెఁ
దిలక మిడియె న్నిటలఫలకమున నొక్క సతి
తెలి నిలువుటద్ద మొకచెలి నిలిపె మ్రోలఁ
గలయ జవరా లొకతె మలయజ మలందె నొక
లలన విసరెఁ సురటి యలనరున కర్థిన్. 81

తే. ఒరగ వేసిన సిగవింత యొఱపుఁ జూచి
బవిరి దిద్దినచెంపలబాగుఁ జూచి
వడి గొలిపి యున్న మీసముబెడఁగుఁ జూచి
యపుడు తమలో సుభద్ర నెయ్యంపుఁజెలులు. 82

క. వాసవి త్రిదండివేసము
వేసి గదా మేలు సేసె, వెస జన్నిదమే
వేసికొనవచ్చు నీసిగ
వేసికొనం గూడ దొండువేసము వేయన్. 83

క. దండముఁ గాషాయంబును
గుండికయును మాని పెండ్లికొడుకై నాఁడా
ఖండలునిముద్దుఁగొడుకు ప్ర
చండరుచి న్నేఁడు మంచిసన్న్యాసముగా. 84

మ. యతివేషంబున నిన్నినాళ్లు మన యుద్యానాంతరక్షోణి ను
న్నతఁడాయీతఁ? డదేటిమాట?కనుఁగో మం దెన్నఁడేనీతను
ద్యుతి యీ రాజసమీ మొగంబుకళ లీయొయ్యారమీ
వీక్షణా,మృతలీలాభినయంబు లీ సొగసు లీ మీసాలలో
నవ్వులున్. 85

క. ఈమహిమ యెందుఁ గలదే
భూమండలిలోన నితఁడె పో చక్కనివాఁ
డోమగువలార! మును విన
మా మన్మథు నతని మేనమామకు మధునిన్. 86

క. ఈరాజు సేవఁ జేసిన
వారిది గద భాగ్య మీభువనమోహనశ్రీం
గారునితోఁ గూడం గల
నారీమణిదే సుమీ జనన మూహింపన్. 87

ఆ. మంచిమగఁడు వలయు నంచుఁ గోరుచు నుండ
మంచిమగఁడు గలిగె మఘవసుతుఁడు
మనసుభద్ర సుకృతమహిమ యే మనవచ్చు
మనసు భద్ర మయ్యె మనకు నెల్ల. 88

తే. అని నుతింప నలంకృతుఁ డగుచుఁ గొంతి
కూర్మికొడుకు కుండ బంగారుకుండ యైన
కన్యకారత్నమున కాప్రకారమున నె
శిరసు మజ్జన మొనరించి చిగురుఁబోండ్లు. 89

ఉ. భామకుఁ గప్పుదేలు తెగబారెఁడు నిద్దపుసోగవెండ్రుకల్
వేమఱు దువ్వి భారమున వెన్కకు జాఱఁగఁ గొప్పు వెట్టనో
హో మఱి వేయువెట్టినటులొప్ప నదేమనవచ్చు నాఁగదా
తామరసాక్షి కెందుఁ దలివండ్రులు వెట్టనిసొమ్ము వెన్నెలల్.

క. స్వకపోలకల్పితమనో
జ్ఞకళాగతి కెట్టు లౌను సరి ఛాయాచో
రకరుచిసందర్భం బని
మకురము నగుకరణి నవ్వుమోము చెలంగన్. 91

ఉ. అద్దముఁ జూచి చంద్రముఖి యంచముగాఁ దిలకంబు కస్తురిన్
దిద్ది యనేకరత్నమయదివ్యవిభూషలు దాల్చి యయ్యెడన్
ముద్దులుగుల్కు కుందనపుముక్కలిపీఁట వసించెఁ దమ్మిపూ
ముద్దియగద్దియం బోలుచుముద్దియ యుద్ది యనన్ శుభో
న్నతిన్. 92

చ. తనయుని పెండ్లి కేఁగవలె ధాత్రికి దిక్కులవారినెల్లఁ దో
డ్కొని చనుదెమ్ము నీ వని కడుం గుఱి సేసి సురాధినాథుఁ డ
వ్వనపతి కంపినట్టి శుభవార్తల బంగరుఁగమ్మచుట్ట నా
దినకరమండలం బపరదిగ్గిరికూటముఁ జేరె నయ్యెడన్. 93

క. నందకుమారానుజయలు
తం దననందనుఁడు గట్ట దైవతపతి వే
డ్కం దెచ్చుతాళిబొట్టనఁ
జందురుఁ డరుణరుచిఁ బ్రాగ్దిశం గన నయ్యెన్. 94

సీ. కులదేవతను దెచ్చి నిలిపిరి మాణిక్య
చకచకల్ గల పెండ్లిచవికెదండ
నైరేనిఁ గొనివచ్చి రైదువుల్ పాటలు
పాడుచు శుభవేళ వేడు కలరఁ
బులుకడిగినముత్తెముల బాసికంబులు
సరవిఁ గట్టిరి నేర్పు సంఘటిల్లఁ
దలఁబ్రాల కేర్చి ముక్తామణుల్ నించిరి
పసిఁడిపళ్లెముల సంభ్రమము మీఱఁ

తే. బణవశంఖఢమామికాపటహకాహ
ళారవంబులు నెఱపిరి బోరు కలఁగ

సకలవినియోగములజనుల్ సకులె గాఁగ
నంతిపురమున నుత్సవం బయ్యె నపుడు. 95

తే. తడవు సేసె ముహూర్తంబు దగ్గఱించె
నేమొకో యన్న రాఁడని యెదురుచూడఁ
దనదుగారాబుఁజెలియలిమన సెఱింగి
మాటలోపల వచ్చె నమ్మాధవుండు. 96

క. ఒక రొకరి నెఱుఁగ కుండఁగ
నొకరివెనుక నొకరు వచ్చి రొక నెపమున నా
నకదుందుభిసారణసా
త్యకులును బ్రద్యుమ్నసాంబు లక్రూరాదుల్. 97

క. హరి వచ్చునంతలో నా
హరియుం జనుదెంచెఁ దనయుఁ డాత్మఁ దలంపన్
సుర లచ్చరలు మహర్షి
శ్వరులు నరుంధతియు గురుఁడు శచియున్ దానున్. 98

ఉ. చక్కెరవింటిరాజు నెకసక్కెము లాడఁగఁజాలు నెక్కుడుం
జక్కఁదనంబు గల్గునెఱసాహసపుంగొమరుండు మ్రొక్కఁగా
నక్కునఁ జేర్చి మే నిమిరి యాదల మూర్కొని చొక్కు
చుండె లో, నెక్కొనువేడ్క నిక్కుచెవినీలని నెక్కువజీరుఁ
డయ్యెడన్. 99

మ. సుముహూర్తం బిదె లెం డటంచు గురుఁ డచ్చోఁ జెల్ప
దేవేంద్రుఁడుం, దమదేశంబున నుండి తెచ్చినసువర్ణక్షౌమ
కోటీరము,ఖ్యమణీభూషలతోడ బాసికము సింగారించి
మందారదా,మము కంఠంబునఁ జేర్చి పెండ్లికొడుకుం
బ్రాగ్దంతి నెక్కించినన్! 100

వ. అయ్యవసరంబున. 101

సీ. ఉపరిభాగనిరంతరోన్నమితము లైన
ముత్యాలగొడుగులమొత్త మలర
నుభయపార్శ్వముహుర్ముహుశ్చాలితము లైన
వింజామరలకలాపుంజ మమరఁ
గళ్యాణవైభవకర్ణజపము లైన
తూర్యనాదములచాతుర్య మొనరఁ
బృథులప్రదక్షిణార్చిర్మేదురము లైన
దివ్వటీలసమష్టి నివ్వటిల్ల

తే. నపుడు ప్రద్యుమ్నుఁడు జయంతుఁ డవల నివలఁ
బసిఁడిబెత్తంబులను బరాబరులు సేయ
నడచి వచ్చిరి హరిపురందరులు మ్రోల
సంభ్రమమున మందహాసంబు దొలుఁక. 102

చ. అనిమిషభావ మీాశమయమందుఁ ఫలించె నటంచుఁ గోరికల్
పెనుకొనఁ బైనిపైని పడి వేతటకాపడి యుర్వశీవిలా
సిని మొద లైనయచ్చరలు చెంతలఁ జేరి సహస్రదృక్తనూ
జుని యొడలెల్లఁ గన్నులుగఁ జూచిరి మానసముల్ కరం
గఁగన్. 103

ఉ. దేవకియింట నుండి యి టుదీర్ణతఁ బెండిలికూఁతు రున్నభో
జావనిజానిజానిజగృహాంగణసీమకు నేఁగి యొంతయుఁ
ఠీవి ఘటిల్ల సాత్యకి వడిం గయిలా గొసఁగం గిరీటి యై
రావతముఁ డిగె ద్విజపురంధ్రులు ముత్తెపు సేసఁజల్లఁగన్.

తే. నరవరోత్తముఁ డటు శుభోత్తరము గాఁగఁ
గుడిపదము మున్నుగా నిడి గడప దాఁటి

యారతు లొసంగ దీవన లావహిల్ల
మోదమున నేఁగెఁ గళ్యాణవేదికడకు. 105

శా. శ్రీరంజిల్లఁ బసిండి పెండ్లిచవికం జేరంగ నవ్వేళఁ గ
న్యారత్నంబును దోడితెచ్చిరి జనానందంబుగాఁ బాడుచుం
బేరంటాం డ్రురుమంత్రవర్ణపఠనాప్తిం గర్గుఁ డుం దేవతా
పౌరోహిత్యధురంధరుండు శుభ మొప్పం బ్రోలనే తేరఁగన్.

క. మెత్తుముగదె మన మెప్పుడుఁ ది
లో త్తమచక్కఁదన మీతలోదరియెదుటం
మె త్తఁబడె దానిచెలు వని
య త్తఱి గుసగుసలఁ బోయి రచ్చర లెల్లన్. 107

తే. వేయుఁగన్నులు వలయుఁ బో వీరిఁ జూడ
నని కవుల్ దంపతులచెల్వు వినుతిసేయఁ
గాదు పదివేలకన్నులు గావలె నని
చూచుచుండె సహస్రవిలోచనుండు. 108

చ. కలరొకో యెవ్వ రైన నవుఁ గాదని యడ్డమువల్కవార లీ
యిల మఱిఁ దా నెఱుంగనటు లెంతటిమాయలకాఁడు
కన్యకా, తిలకము దారవోయ వసుదేవునిఁ గట్టడ సేసి
వేయికన్నులుగలవేలుపుంబలెఁ గనుంగొనుచుండె మురారి
చెంగటన్. 109

క. మధుకరవేణులు కొందఱు
మధురోక్తులు వెలయఁ జెర యమర్చిరి సరగం
మధుమథనజనకుఁ డంతట
మధుపర్క మొసంగె నృపకుమారాగ్రణికిన్. 110

తే. దేవకి యొసంగఁ గా వసుదేవుఁ డపుడు
చంద్రకాంతపుగిండి గొజ్జంగనీటఁ
బసిఁడిపళ్లెములోఁ బదాబ్జములు గడిగి
తనదు మేనల్లునకుఁ గన్య ధారవోసె. 111

ఉ. సూరెలఁ జేరి యష్టమహిషుల్ దగువారు పొసంగ నావలం
గోరిక నిక్కి నిక్కి కనుఁగొంచు సుపర్వు లెసంగ వాద్యముల్
బోరు కలంగ నంగములు పొంగ వధూవరులం గడానిబం
గారపుమెట్టుఁబ్రాలపుటికల్ గదియించిరి కొంద ఱైదువల్.

క. వడిఁ దెఱవల్ తెర వంపం
బడఁతుక నగుమొగము కానఁబడియెఁ గాంతల్
తడఁబడఁగ శరన్మేఘముఁ
బెడఁబాసి చెలంగుచంద్రబింబమువోలెన్. 113

క. అమృత మొలుకు నధరంబునఁ
గుముదచకోరముల నేలుకొను శుభదృష్టిన్
గమలముల కళలు గైకొను
రమణీమణిముఖముఁ దెఱచి రా జన వలెనా ?. 114

చ. పొలయలుకం దు వేఁడుకొను పొందికఁ దెల్పెడులీల సిగ్గుదో
త్రిలినముఖాబ్జ మెత్తి మెడ క్రిందికి హస్తయుగంబు సాఁచి వే
నలిఁ దెమలించి సౌఖ్యకలనస్థితి గట్టిగఁ బట్టి కట్టె న [న్.
వ్వెలఁదుకకంఠసీమఁ గురువీరుఁడు మంగళసూత్ర మయ్యెడ

చ. తమతమవార లొండొరులదండఁ గరంబుల ముత్తియంపుఁబ
ళ్లెము లిడి చేయు మించఁగ వలెం జుమి నీ కని యెచ్చరింపఁగా
నమితముగా సుభద్రయు నర్జునుఁ డర్జునుపై సుభద్రయుం
దమిఁ దలఁబ్రాలు వోసి రెలనవ్వును సిగ్గును లోఁదొలంకఁగన్.

తే. అగ్ని సాక్షిగఁ బెండ్లాడినట్టి ప్రియవ
ధూటియును దాను బంగారుపీఁటమీఁద
నుచితగతి వెలయంగఁ గూర్చుండి పాక
శాసని చెలంగె దీవించి సేస లిడఁగ. 117

తే. మృగమదముచెంతఁ గుంకుమరేఖవోలె
నీలమణిపొంత నుదిరిపాన్రేకువోలె
మేఘముకుఱంగటను దీగమెఱపువోలె
నర్జునునిచెంగట సుభద్ర యలరె నపుడు. 118

చ. కలుగుఁ గలావిశేషము జగంబునఁ బెండ్లి యటన్న నెట్టివా
రల కటువంటిపట్ల నెలప్రాయము రూప మొయారమూని వే
ర్కలిగినరాచకూఁతు రఁట రాకొమరుం డఁట యేమి
చోద్యమా, పొలపుమిటారిసిగ్గరులు చూపఱచూడ్కికి
విందు సేయుటల్. 119

క. అంతటఁ బౌలోమీమఘ
వంతులకుం బెండ్లికొడుకు వందన మిడఁ ద
త్పొంతమునఁ బెండ్లికూఁతురు
గొంతటు తల వంచి మ్రొక్కఁ గొంకుచు నున్నన్. 120

శా. ఎంచం గాఁ దగు నత్తమామలను దా నిర్వేల్పులం గా మనః
ప్రాంచద్భక్తిని సాధ్వి యందు రది మీపట్ల న్నిజం బయ్యె నేఁ
డంచుం జేరి శచీపురందరుల కాహ్లాదంబుగాఁ బల్కి మ్రొ
క్కించెన్ దేవకి యప్పు డర్ధహిమరుగ్బింబాలికన్ బాలికన్.

మ. ప్రణయం బొప్పఁగఁ గృష్ణునిం గని సుపర్వస్వామి యీ
సర్వలక్షణముల్ గల్గినకన్య మంచివరునిం గాఁ జూచి యీ
నేర్చు నైపుణి మీకే తగు నంచుఁ బల్కఁ బరమాప్తుల్

మీరు రాఁగా విజృంభణవృత్తిఁ నెఱవేతెఁ బెండ్లి యని
యప్పద్మాక్షుఁడుం బల్కఁగన్. 122

సీ. వియ్యంపుమర్యాద వెలయఁ దాను శచీ
జాని బువ్వాన భోజనము సేసి
గుమగుమవాసించుకుంకుమకస్తూరి
యమరవల్లభునిహస్తమున కిచ్చి
గంబూర గుల్కినతాంబూల మిం(ద్రుఁ) డం
దుకొని తాసేనానిదోయిట నిడి
పీతాంబరముల విప్పి యనేకములు వజ్ర
చేలిసంజ్ఞ జయంతుచేతి కొసఁగి
తే. కేలఁ గేల్వట్టి కొన్ని వాకిండ్లు గడచి
రాఁగ విచ్చేసి యుండుఁడు రావల దని
బలిమి బలభేది యెదురుగ నిలిచి మ్రొక్క
వేడుక మురారి కేల్మోడ్చి వీడుకొలిపె. 123

క. అంతకు మునుపే హరి య
త్యంతకుతూహలముతోడఁ దగుమేరల న
య్యంతఃపురి భోజసుతా
కాంతను బౌలోమి ననుపఁ గట్టడ సేసెన్. 124

తే. రుక్మిణీదేవి తమయత్తమ్రోల శచికిఁ
బసిఁడిగిన్నియఁ గస్తూరి యొసఁగ నామె
చేఁ దిగిచి దేవకీదేవిమీఁదఁ జిలికి
వదినెగా రని యొకకొంత వావి నెఱపె. 125

ఉ. పీయపురాల వైతి గదవే యిపు డత్తవు తొంటివావి నో
తోయజనేత్రుఁ గాంచినవధూమణి! నీసుతఁ బెండ్లియాడఁగా

నాయము నాకుమారునకు నర్మిలి హత్తఁగ నత్త వావిచే
నాయువు గల్గువాఁడవు నటంద్రు శుభంబగు దీననెంతయున్.

తే. అని సరసలీల నుడుగర లంది యపుడు
పారిజాతంబుకతన మున్నె పరిచయంబు
చాలఁ గల్గుటఁ బ్రియముతో సత్యభామ
తనకు మ్రొక్కిన నింద్రాణి నెనరుతోడ. 127

ఉ. చెల్లెల! లేస్సలా పెరటిచెట్టుగ నాటినపారిజాత ము
త్ఫుల్లనవీనసూనములతో విలసిల్లుచు నున్నదా సదా
యుల్లముదానిమీఁదటనెయుండును నాకది ప్రాపుఁ బ్రోపుఁబు
ట్టిల్లును జొచ్చి నిల్లునయి వృద్ధి నొసంగెడు నీకు నెంతయున్.

క. అని యుచితోక్తుల వారల
మనముల రంజిల్లఁ జేసి మన్ననతో న
య్యనిమిషలోకాధీశ్వరు
ననుఁగుంబట్టంపుదేవి యరిగిన యంతన్. 129

తే. ఏల యాలస్య మింక నిందుఁ బ్రోలు సొచ్చి
నాగవలి సేయుదురుగాక వేగ కదలి
పాండు దంపతు లని ధనుష్కాండరథహ
యంబుల నొసంగి నరుఁ బయనంబునేసి. 130

ఉ. చంద్రకిపించ్ఛలాంఛనుఁడు చంద్రిక లీనెడునవ్వుమోముతో
నింద్రజురాక ధర్మజున కేర్పడఁగా శుభలేఖ వ్రాసి వే
చెంద్రిక పెట్టి యందుపయిఁ జెంద్రికవన్నియసాలు సుట్టి ని
స్తంద్రతఁ దానెముద్రయిడి చారులచేఁబనిచెఁ దారయంబునన్.

క. ఈరీతి నన్ని యమరిచి
యారాతిరె యేఁగి శౌరి యడఁకువ నుండెన్

సీరికడ; దేవకియుఁ దన
గారాబుఁగుమారి నంపఁగా రమ్మనుఁడున్. 132

తే. అత్తవారింట సకలభాగ్యంబు లున్న
మగనిమీఁదటఁ దన కెంత మక్కు వున్న
నాఁడుఁబుట్టువు పుట్టింటి కాసపడును
గావున సుభద్ర యొకతీరుగాఁగ నుండె. 133

తే. తల్లిదండ్రులు గారానఁ దన్నుఁ బెనుప
వదినె లన్నలుఁ గడుగౌరవంబు నెఱప
నల్లయూరంత బలఁగంబునందు నుండి
యొకతె యెడఁబాసి పోవ నెట్లోర్చు మనసు. 134

క. అట్టుల తొంగలిఱెప్పలఁ
దొట్టెడుబాష్పములతోడఁ దొట్రిలుముద్దుం
బట్టిఁ గని కడుపు చుమ్మలు
చుట్టఁగ నది మట్టుపఱిచి శుభ మొనరంగన్. 135

తే. 'వింతఁటే యేమి? మేనత్త గొంతిదేవి;
కోరి వెండియుఁ బెండ్లాడినారు మీర
లొండొరులు; నీవిభుండు లోకోత్తరుండు
దొరకెను సుభద్ర; మంచికాఁపురము నీకు. 136

క. ఈలోనఁ జూడవచ్చెద;
మేలే చింతిల్లె?' దనుచు నెంతయుఁ బ్రేమన్
గేలం గ్రొమ్ముడి దువ్వుచు
బాలన్ దీవించి తల్లి పనుపన్ వేడ్కన్. 137

మ. సకియ ల్గొందఱు వెంట వచ్చి మణిభూషల్ చక్కఁగాఁ దీర్చి
చెంద్రికపూవన్నియజిల్గుఁజేల కటినెంతే గట్టిగాఁ జుట్టి వెం

డ్లికుమారుండు కరాగ్రమూఁత యొసఁగఁ వ్రీడావతిం దేరి
మీఁదికి నెక్కించిరి మందహాసకలనాదేదీప్యమానాస్యలై.

తే. అటులఁ దేరెక్కి దంపతు లమగఁ జూచి.
జనులు 'రతిమన్మథులు వీర' లని తలఁచిరి;
హరితురంగము లించువి ల్లలరుఁదూపు
లంద యుండంగ సంశయ మంద నేల? 139

ఉ. పచ్చనిపచ్చడంబు వొర సంపిన త్రోవనె పోవునంతలో
నచ్చటఁ దెల్లవారు 'నితఁ డర్జునుఁ, డీమె సుభద్ర; వీరిఁ బో
నిచ్చిన మాట వచ్చు బలకృష్ణులచేతఁ;' నటంచుఁ దారు తా
రెచ్చరికై పృథుశ్రవసుఁ డేలిక గాఁ గల ప్రోలికాపరుల్.

క. అల బలము లసంఖ్యము లై
యలబలములు చేయుచుండ నప్పుడు కలఁకం
గలకంఠీమణి రిపుమద
కలకంఠీరవుని ధవునిఁ గని విస్మిత యై. 141

పంచచామరము.—

'హుటాహుటిన్ హలాయుధుండహో! మహోగ్రుఁడై తనం
తటం దటాన నిప్పు డీవిధం బెఱింగి వచ్చెనో?
ఘుటాఘుటీల నెల్లఁ ద్రోవఁ గట్టి పట్టఁ బంచెనో
యటో యిటో యెటో భటోద్భటార్భటుల్ ఘటిల్లెడున్.

తే. తెరుగడఁపగ మాయన్న దిద్దె నన్ను;
నేయ నేరిపె వింట నొక్కింత నాకు
నావదినె సత్యభామ; ము న్నరక యైన
నిలిచి ము న్నరకాసురు గెలిచెఁ గాదె?' 143

క. అని రాజకన్య గావున
మనమునఁ గలధీరతయును మమతయుఁ దెలుపన్
విని యటఁ దరహాసంబున
నునుఁజెక్కిలి చికిలిగోట నొక్కుచు వేడ్కన్. 144

క. 'న న్నెవ్వనిఁగాఁ జూచితి?
కన్నియ! నీచేయునంత కార్యం బిట నే
మున్నది? చూడుము చెండెద
ఛిన్నాభిన్నములు కాఁగ సేనల నైనన్. 145

క. నీవేడు కేల కాదనఁ
గావలె? నటువలెనె తేరు గడపు:' మటంచున్
జేవిలునమ్ములు గైకొనె
నావిజయుఁడు సమరసన్నహనదోహలుఁ డై. 146

ఉ. అంతటిలోఁ బృథుశ్రవసుఁ డాదిగఁ గల్గినవీరయోధు ల
త్యంతకఠోరతోమరశరాసనబాణకృపాణపాణులై
పంతము లాడుచుం బదరి పైఁబడఁజూచుబలంబు లెల్లఁ దా
మంతట నంతట న్నిలిపి యడ్డముగం జని యాధనంజయున్.

ఉ. 'స్యందనముల్ దురంగములు శౌరివె పో; బలరాముచెల్లెలీ
యిందునిభాస్య; యీమె నెట కెత్తుకపోయెదు రాకుమార?
యే, మందురు యాదవుల్ వినిన? హా యిటువంటివె రాచ
వారితోఁ, బొందులు? కానకుండఁ గొనిపోఁ దగవా మిము
వంటివారికిన్?' 148

క. అనుటయు 'నేమీ కనినం
గనకుండిన? నానఁ బూనఁగలరా మీరల్?

మనవలసిన నీమాటలఁ
బనిలేదు, చనుం;' డటంచుఁ బైఁ బడి రాఁగన్. 149

ఆ. రాకురాకు మనెడిరట్టడితనములు
పోకుపోకు మనెడిపొగరువగలు
పొడువు పొడువు మనెడి బెడిదంపుబీరముల్
విడువు విడువు మనెడివీఁక లెసఁగ. 150

ఉ. ముందర వెన్క నీకరణి ముంచుకొనం జలియింప కిం పొన
ర్పం దరళాక్షి తేరుగడపన్ గడకంటనె పాఱఁ జూచి విం
టం దొడి యేయుటల్ బయలొనర్పక యెంతటినేరుపోర! పో
రందరి యందఱన్ శరపరంపర వెంపరలాడె నయ్యెడన్. 151

సీ. కొండలవలెనున్న కొమ్ముఁగత్తులభద్ర
దంతావళములమొత్తములు బలసి
యంబుధితెరలచందంబునఁ దటుములై
భాసిల్లుకంఖాణబలము లొదవి
విరివిరియై మేఘముల్ పెరిఁగి వచ్చినజోక
ఘనపతాకల శతాంగములు హత్తి
వెదురుపొదల్ పేర్చువిధమునఁ గనిపించు
గడలపోఁజులు సమగ్రముగఁ గూడి

తే. యుక్కుపొడిరాల రోషంబు పిక్కటిల్ల
నొకరొకరిఁ గేవపెట్టు నత్యుగ్రసింహ
రవములు చెలంగ, సైనిక ప్రభులు తార
సిలి రుదారశిలీముఖాచ్ఛులు నటింప. 152

ఉ. ఎత్తినయాయుధంబు లవి యెన్నియొ యన్నిటినన్ని తూపులన్
దుత్తునియల్గఁ జేయు మఱి తోడనె వూనఁగఁ జేతు లాడ నీఁ;

డత్తరుణీరథాశ్వములయందకు రావిడఁ డంప తున్కడే
నత్తరి నాతఁ; డేమనఁగ నా శరలాఘవసావధానతల్ ? 153

మ. రకపుంజెయ్యులఁ దా వినోదముగ సారథ్యంబుఁ గావించు క
న్యకపైఁ బెట్టిన చూపె కాని, యిటు సేనఁ జూచుటే లేదు;
సాయకపంక్తుల్ నడుచుఁ సహస్రములు గా 'నయ్యారె!
వివ్వచ్చు చేతికిఁ గన్నుల్ గల!' వంచు నెంచి రపు డెంతే
వీరయోధాగ్రణుల్. 154

ఉ. 'శూరకులంబు సర్వ మొకజో కయి వచ్చి యెదిర్చె నేని నే
నీరమణీశిరోమణి గ్రహింపక పో,' నని గట్టిగా నహం
కారము మీఱఁ గంకణము గట్టుక యుండెడు నిప్పు డర్జునుం
'డౌర రణంబు పెండ్లికొడు' కంచు నుతించిరి వీరపుంగవుల్.

ఉ. అమ్మెయి వాజివారణభటావళిఁ గప్పినతూపు లే మనఁ ?
దిమ్ములుగాఁ దటాకములనిండుశరమ్ములఁ బుష్పవాటులం
గ్రమ్ముశిలీముఖంబుల ధగద్ధగితోన్నతసౌధగోపురా
గ్రమ్ములయందు వ్రాలెడుఖగమ్ముల నెన్నిన నెన్న శక్యమే ?

క. అలుఁగులపోకడలును మై
యలయికలను మీఁదుమిక్కి లై కడు లోనై
బలములు తమతమబాహా
బలములు నఁటఁ బనికి రాక భయవిహ్వలు లై. 157

ఆ. ఒక్క మొగము గాక యుఱికిరి సైనికుల్
దిక్కు మొగము లగుచుఁ జిక్కుభటులు
మ్రొక్కి రీటియలు తటుక్కునఁ బడవైచి
యక్కిరీటియెదుట నాఁగఁ గలరె ? 158

వ. ఇట్లు తెలుంగున జయాంగనాసంగమంబునం బొసంగియుఁ జెక్కు చెమర్పక యక్కురువీరుండు సారథ్యనిపుణత్వంబునకు మెచ్చి యచ్చిగురుఁబోఁడి నవారితప్రేమాతిశయంబునం గౌఁగిలించి 'యొక్కింతుక రేక మోవనినాయురఃస్థలంబున నీకుచకుంకుమ రేఖ లంటించి మీవారికి సూడు దీర్చితి' వని నవ్వుచు, నవ్వలం గొంత దవ్వరుగుచునట ప్రచ్ఛన్న వేషంబునఁ దన రాక కెదురుచూచుచున్న విశారద ప్రముఖాప్త పరివారంబుల గారవించి, మురారిప్రేరిత దాశార్హనివేదితార్హమార్గంబున మహారణ్యంబులును గిరివరేణ్యంబులును నదీనదంబులును జనపదంబులుం గడచి, స్వదేశంబుఁ గాంచి, యుల్లాసంబున నందంద విశ్రమించుచుఁ జనం జనం, జారుల వలనం దెలిసి యగ్రజానుశాసనంబున నానాసేనాసమన్వితులై మాద్రీసుతు లెదుర్కొని యుపాయనానతులు సమర్పింప నుపగూహన బహూకృతు లొనర్చి, దశదిశాదుస్సహనిస్సాణ ప్రముఖనిస్వనంబులు బోరుకలంగ నలంకృతనిస్తుల స్తంబేర మారూఢుం డై గగనోల్లేఖితోరణధ్వజోల్లోచప్రాంచత్సిచయప్రచయప్రచలత్ప్రిచలాకిచిత్రచ్ఛవివ్యాప్తహేమచ్ఛవి ఫలగుళుచ్ఛ విరాజద్రాజరంభాస్తంభ విజృంభిత ప్రతిమందిరంబును, విలోకితబిబ్బోకవతీవ్యాకోచలోచనప్రాచుర్య విభ్రాజమానతనూజోత్సవదిదృక్షాగృహీతానేక విగ్రహ సహస్రాంబక విడంబిభర్మ హర్మ్యనికురంబంబును, నీరాజనలాజాక్షతకుసుమకిసలయవ్యాకీర్ణ కలశగ్రహయాళుమహీ లేఖ మహిళాభూయిష్ఠద్రాఘిష్ఠ వేదికాంతరంబునునగు నింద్రప్రస్థ పురంబును సకలజనరంజనకుశల విశాలకటాక్షకృపార

సావేశంబునఁ బ్రవేశించి మున్ను సుభద్రముహూర్తంబున
సుభద్రా భద్రేభయానం జతుకంతయానంబున శుద్ధాంతం
బున కనిపి ధౌమ్యాదుల కభివందనంబుఁ గావించి యాశీ
ర్వాదంబులు గైకొని, నిజాగమనసంతోషరసోన్మేషభూషిత
సుప్రసన్నాననబిసప్రసూనుండును రత్నసింహాసనాసీనుం
డును నగు ధర్మసూనునకు సాష్టాంగంబెరఁగి, భీమసేనునకు
నమస్కరించి,యంతఃపురికిం జని కుంతీదేవికి వందనం బాచరించి,
ద్రుపదనందన నుపచరించి, యిష్టాలాపంబుల సుఖంబుండె.

ఉ. అంతట ద్వారకాపురమునందు సభాపరిపాలుఁ డర్జునో
దంతము యాదవుల్ దెలియునట్లు హజారమునందు భేరి య
త్యంతరుషాకషాయితహృదంతరుఁడై చఱపించె; మించె ది
గ్దంతిఘటాశ్రవఃపుటభిదాచణభీషణభూరిభాంకృతుల్. 160

క. ఆనాదము విని హాలి మొద
లైనయదూద్వహులు పురికి నరుదెంచి సభా
సీను లయి నరునికపటవి
ధానము మఱి మఱియు నడిగి తప్తాశయులై. 161

తే. 'యతి' ననుచు వేషభాషల నటమటించి
పొంచి తఱి వేచి కన్నియఁ గొంచు నరిగె
'దొరఁకు సన్నాసి' యనుమాట తిరము గాఁగ
నర్జునుం డద్దిరా యెంతదుర్జనుండు! 162

శా. ఏతన్మాత్రమె కార్యభార మని పైయెత్తెన్నకే నేఁడు ని
ర్భీతిం బాలికఁ గొంచుఁ బోవ నుచితంబే కండగర్వంబు? దు
ర్నీతుల్ యాదవవీరసింహములతో నేనా? బలారా! బలా
రాతిప్రోద్భవుఁ డెంత నేసె! నిది తీరా వీరరాణ్మౌళికిన్? 163

ఉ. వంచన చేసి యిట్లు చెలువం గొనిపోవఁ బ్రలంబవైరి సై
రించునె? దుర్మదాధిపవరేణ్యులభూములు దున్ని ధూళి గా
వించఁడె? పిండిపిండిగఁ బ్రవీరవిరోధికిరీటరత్నము
ల్దంచఁడె? ఘోరసీరముసలంబుల వ్యర్థములే ధరించుటల్?'

క. అని కాళిందీభేదనుఁ
డనువాక్య మొకింత విన్న యంతనె మేఘ
ధ్వనిఁ గెరలెడుమదకేసరు
లన యోధాగ్రేసరులు మహామత్సరులై. 165

ఉ. 'యాదవవార్ధి వెల్లివిరియన్ మఱి యాఁగెడుపాటివీరుఁ డీ
మ్మేదిని నెవ్వఁ? డిందులకు మీరలు గావలె? నేమె చాలమే?
పోదుమె? కట్టి తెత్తుమె? ఋభుప్రభునందనుఁ డెంత! వానితం
డ్రే దురమం దెదిర్చినను రేకు మడంతుము మాటలేటికిన్?'

తే. అని యుదగ్రమహాగ్రహావ్యగ్రుఁ డైన
యన్నమాటలు సభవార లన్నమాట
లేమి చవిగామియును దాల్మి యోమి భక్త
జనకుశలకామి యలయదుస్వామి కనియె. 167

క. 'యదురాజకులశిరోమణి!
యెదురా మీ కొకరుఁ? డుచిత మెఱఁగియుఁ బరు లెం
చ దురాప కోప మూనుట
చదురా? తెగరానిచోట సైరణ తగదే! 168

క. ద్రోణాచార్యులశిష్యుఁడు
బాణాసననిపుణుఁ డరినృపాలకముకుటీ
శాణాగ్రతేజితోగ్రకృ
పాణాంచద్భుజుఁ డతండు ప్రభుమాత్రుండే! 169

ఉ. ఆపురమర్దనుండయిన నాతని నడ్డము దాఁకి నిల్వఁగా [న్
నోపఁడు మత్స్యయంత్రము మహోద్ధతి నేసి స్వయంవరంబు
ద్రౌపదిఁ గైకొనం జెనకురాజకుమారులపా టెఱుంగమే ?
మూఁపులు మూఁడగున్ రిపుచమూపులఁ గన్నపు డేకిరీటికిన్.

ఉ. మాలిమి లేదు గాన ననుమానము నామదిఁ దోఁచె నప్పుడే;
బాలిక సేవ సేయఁ బనుపన్ వలదంటిని గాదె? దాని కే
మీలువు కల్గు మేనమఱఁ; దింతయె యాతఁడు; నైన దైనదే!
లోలత నింక నాగవలిలోపల నిష్ఠుర మేల పల్కఁగన్? 171

ఉ. క్రీడిసమాను లెంచఁ గలరే యిల ఱేఁడులలోనఁ? దూలఁబో
నాడఁడు వైరినైన; విడనాడఁడు నెయ్యము కోపగించియుం;
జూడఁ గలట్టివాఁడు; సరసుండు; సుభద్రకు హార్షవార్ధినో
లాడఁగ నంతకంటె నను వైన వరుం డిఁక నెవ్వఁడివ్వలన్.

ఉ. నమ్మినవారు పాండునృపనందను; లందఱిలోనఁ బెద్దగా
మిమ్మె గణించు ధర్మజుఁడు; మీ రటకున్ విజయంబు సేయ వే
గ మ్మెదురేఁగుదెంచి కడుఁ గన్నులఁ గప్పుకొనుం బదుం,డనం
దమ్మునిమాట యన్న జవదాఁటనియన్న ససంభ్రమంబుగన్.

మ. గజకంఖాణశతాంగపత్తిబలవర్గంబుల్ సమగ్రంబు లై
భజియింపం బితృపుత్రపౌత్రసుహృదాప్తశ్రేణిఁగూడం బ్రియా
నుజుఁడుం దాను సమస్తవస్తుధనసందోహంబుతో వచ్చె స
ర్వజనానందకరంబు గాఁగ నటు లింద్రప్రస్థమున్ జేరఁగాన్.

ఉ. అంతకు మున్నె కృష్ణుఁడు హలాయుధుఁ దోడ్కొని వచ్చు
చున్న వృ,త్తాంత మెఱింగి తీవి మెఱయన్ నగరిం గయి
సేయఁ బంచి య,త్యంతవినీతి ధర్మజుఁడు తమ్ములుఁ దానెదు

రేఁగి రేవతీ, కాంతునకుం బ్రణామములుఁ గాన్కలు జేసి
యథాక్రమంబునన్. 175

మ. చెలువం బెచ్చుచునుండి యీసున శునాసీరాత్మజుం డమ్మహా
బలముం జేరఁగఁ బోరుమేదురదురాపక్రోధముం బాసి లో
నలరం గౌఁగిటఁ జేర్చె శంభుజభుజాహంకారరేఖానిర [చున్.
ర్గళమార్గప్రబహుం బ్రలంబహుబహ్వాకారంబుగాఁ బల్కు

ఉ. బావ యటంచు వావి నడపక భయభక్తుల మ్రొక్కవచ్చున
ద్దేవకిపట్టి ధర్మజుఁ డతిత్వరితమ్ముగఁ గ్రుచ్చి యెత్తి త
ద్భావమెదం గుదుర్పడఁగఁ దార్చినభంగిఁ గవుంగిలించి, 'మా
కీవ గదయ్య సర్వశుభహేతువు నిచ్చలు'నంచు నెంచుచున్.

తే. కెడల బలరామకృష్ణులు నడుమఁ దాను
భద్రదంతావళము నెక్కి పాండవేయ
ముఖ్యుఁ డతిరాజసంబున మువ్వెలుంగు
పోలికఁ బొసంగ వచ్చెను బ్రోలి కపుడు. 178

ఉ. అంతిపురంబులో నరిగి యందఱు వందన మాచరింప నా
కుంతికి మ్రొక్కి భక్తిఁ దమకుం బ్రణమిల్లిన ద్రౌపదీసతిక్
స్వాంతము రంజిలం బలికి శ్యామహరిత్పరిధాను లొప్పి రం
తంతకు నిష్టబాంధవసమాగమసౌఖ్యమునం జెలంగుచున్.

క. దొర వెట్టినహరు వెట్టిదొ
యరు దాహా! విడుదు లున్న హావణిక లులుపా
పరిఫవము నింద్రభోగమె
దొరకెను వమ కననివారు తుది లే రొకరున్. 180

క. వీయమువారికి నిట్లు ద
వీయముగా నుండి వచ్చు విపులశ్రమముల్

దీయ ముదం బొనరిచి కడుఁ
దీయము కనిపింపఁగా యుధిష్ఠిరుఁ డనియెన్. 181

క. 'చనవున బలిమిం గన్నియఁ
గొని వచ్చి వివాహ మాటకు స్వతంత్రులఁ గా
నొనరించినార మము ని
ట్లనుకూలత గల్గుబంధు లవనిం గలరే. 182

తే. ఆదినారాయణుం డీమురాసురారి;
యురగకులభూషణుండ వీ వరసిచూడ;
నిట్టిమీబాంధవము గల్గ నెట్టితపము
చేసినార మొకో మేము సీరపాణి! 183

చ. అని ప్రియభాషణంబుల మనోఽబ్జము రంజిలఁ జేయ సంభ్ర
మం,బున హాలి 'సర్వసన్నహనముం దగ ని ట్లిదు రేఁగి పెండ్లి
చే,సిన దొర యొందు లేఁ'డనఁగఁ జెల్లెలి ముద్దుమఱందిఁ
గోరికల్, పెనఁగొనఁ బెండ్లికూఁతుఁగనుఁ బెండ్లికుమారుఁగఁ
జేసి వేడుకన్. 184

సీ. సకలవాద్యములు బోరు కలంగ నెడ మీఁక
నలుఁగులు నులుపాలు నడచుచుండ
నిఖిలబాంధవరాజనికరంబు మేలైన
యుడుగరల్ గొని వచ్చి పొడగనంగ
నాశ్రితవిద్వత్కవిశ్రేణులు యథేష్ట
సంభావనలఁ జాల సంభ్రమింప
విందులఁ గర్పూరవీటికాంబరవసం
తముల నెల్లజనంబు తనివి నొందఁ

తే. బ్రియము వినయంబు తాల్మి యోపికయుఁ గల్గి
యచ్యుతాగ్రజభీమసేనాగ్రజన్ము

లెంతటిమహాత్ములని జగం బెంచఁ జేసి
రుచితగలి నొప్పె వైవాహికోత్సవంబు. 185

ఉ. అంతట నైదునాళ్లును మహామహిమం దగి దంపతుల్ గృహా
భ్యంతరదేవతార్చనరతులై తన కర్మిలి మ్రొక్క రుక్మిణీ
కాంతుఁడు వల్కె లేనగవు క్రమ్మఁగ 'మీరిటు లెల్లకాలముం
మింతురుగాక శోభనముమీఁద నె శోభనమై ముదంబునన్.'

క. అని దీవించిన లోలో
ననె ముసిముసినవ్వు లొలయ నమ్రాననులై
తనరిరి వా రామాటకు
పునరభివాదనము చేయుపోల్కి జనింపన్. 187

చ. తొలఁకెడుప్రేమ బంధుగులతో మణిపాత్రికలందు నప్పుడు
జ్జ్వలదమృతాన్నముల్ కొలముసామికి నప్పనగాఁగఁబండువె
న్నెలబయలన్ భుజించి నెఱినీటుసఁగన్ సగపాలు కంబురా
గులికినకమ్మవీడె మొకకోమలి యీఁ గొని క్రీడివేడుకన్.

ఉ. చందురుకాంతిబాగడపుజంటబవంతి వెడందయంకణం
పుంపగులూని పార్శ్వమునఁబొల్పగుపల్వగ కెంపుటంచుడా
కుం దెలిగుండుకంబముల క్రొంజిగిబోదెల నందగించి పై
సందులఁ బంచవర్ణమణిజాలకముల్ రహిఁ జూప లోపలన్.

ఉ. బంగరుమేలికంబములఁ బొటిలువాటపుమధ్యరంగముం
జెంగట జీవరత్నములచెక్కడపుంబని మించు సెజ్జయిల్
ముంగల వజ్రపుంబలుకలోనఁ బొసంగిన నొప్పు చప్పర
మ్మును గల భావచిత్రనవమోహనకేళిగృహాంతరంబునన్. 190

చ. కెలఁకుల వజ్రముల్ నడుమఁ గెంపులు మూలల ముత్తెముల్
పర,స్థలములఁబచ్చలుంసుళొవుజాతితగంబనిహర్మ్యనందముం

వెలయఁగఁ దేరి చూడఁ గడు వింతయుఁగోటికిఁ గోటియైనను
న్విలువ యొనర్పరానియొకనిద్దపుమంచముపై వసింపఁగన్.

ఉ. గోవజవాదికస్తురియుఁ గుంకుమ గందము పైఁడిగిన్నెలన్
దావి బుగుల్కొనం గెలనఁ దార్చిరి పంజరకీరశారికల్
'దేవ! పరాకు సామి ?' యని తెల్పఁగ రత్నపుఁగీలుబొమ్మలే
కావలెఁ గొందఱందునుడిగంపుటొయారపుముద్దుజవ్వనుల్.

క. అందలిక్రొందలిరుంబో
ద్గందలి కందళితశుకముఖాలాపరసం
బందలి నుందలిమంబులు
నందలిబొందళపుఁ దెరలు నవలం గలవే ? 193

ఉ. చక్కఁదనంబు లెల్ల నొక చక్కనె దొంతరగాఁగ నిల్చెనో
యొక్కఁడఁ జూడఁ జూడ్కికదియే విడిపట్టగుఁ జూడఁ జూడఁ
గా, మిక్కిలి వింతయై మెఱయు మెచ్చులకున్నెల వీదొకింత
యు,మ్మక్క! గణింపఁగాఁదర మెయాపడకింటివిలాససంపదల్ ?

తే. ఉండె నరపతి యందు మే నుబ్బుచుండ
నఖిలసామ్రాజ్య మేలినయంత వేడ్క;
రమ్యమగునిల్లు మేలైనరాజముఖియుఁ
గల్గె నఁట! యంతకన్న భాగ్యంబుఁ గలదె! 195

క. అంతటఁ బ్రౌఢసఖీతతి
కాంతామణిఁ గొంతుకడకుఁ గదియించుట కై
వింతగ మోమునఁ జిఱునగ
వింత కనంబడఁగ ముదితహృదయాంబుజలై. 196

సీ. 'జడకుచ్చుఁ గైకొమ్ము ముడువు చేడియ విరుల్
వేనలి వట్టిన వీడకుండఁ
జేర్చుక్క సతి యింద తీర్చుము తిలకంబు
కస్తూరి చెమటచేఁ గరఁగకుండఁ
గొనుజంటరవికఁ గుంకుమగంధ మలఁదుమో
చెలి యెంత యొరసినఁ జిటులకుండ
మొలనూ లిడిగొ బోఁటి చలువ పొందుగఁ గట్టు
సయ్యాటలఁనె నీవి సడలకుండ;
తే. తరుణి కివియిచ్చు గద మెచ్చు తప్పు!' దనుచు
నేరుపరు లైనవారిగా నేఱుపఱుపఁ
గాంతనవసంగమార్హశృంగారవిభవ
లీల నలరించి రా జివరాలి నపుడు. 197

క. "తడ వేటికి లే జవ్వని!
విడె మీవలెఁ బతికి; నుంచివేళ సుమీ యి
ప్పుడు; రాకన్నియ వల్లభు
కడఁ బెనఁగుదు గాక; పెనఁగఁ గా నిటఁ దగునే! 198

సీ. ప్రియముతో ర మ్మని పిలిచినఁ జేరఁ బో
యెదవు గా కూరకుండెదవు సుమ్ము
చెంతఁ గూర్చుండఁగఁ జేఁ జూపఁ గూరుచుం
డెదవు గా కూరకుండెదవు సుమ్ము
విడెము చేతి కొసంగ వినయంబుతోడ నం
దెదవు గా కూరకుండెదవు సుమ్ము
మధురోక్తి వినఁ గోరి మాటాడ మాఱువ
ల్కెదవు గా కూరకుండెదవు సుమ్ము

తే. కాక విభుఁ డైనఁ గొంత సిగ్గరితనంబు
కడలుకొని యున్నఁ గ్రక్కునఁ గడకు రాక
చక్కఁగ నొకింతసే పటు సమ్ముఖమున
నిలువుమీ రత్నపాంచాలిచెలువు మీఱి. 199

క. అనవలసి యంటి మింతే!
నినుఁ జూచిన నింద తనయునికి నింద్రతనూ
జునిఁ జూచిన నీకును మఱి
మన సూరక యున్నె పూర్ణిమాచంద్రముఖీ! 200

సీ. చిలుక నీచేఁ గాక చెలిచేత నుండదే
నిమిరి యిప్పుడె మాట నేర్పవలెనె?
యెదుటఁ గౌసెన వేయ కిడినారు తెమ్మని
వీణ యిప్పుడె మేళవింపవలెనె?
పటముకానుకఁ దెచ్చిపట్టిన నిప్పుడే
చిత్తరువునకు హారువు చెప్పవలెనె?
మంచిమాటలు తోఁచె నంచును బలకలో
నిప్పుడె కవిత వ్రాయింపవలెనె?
తే. గంట చెప్పినవారిఁ గ్రేఁగంటఁ గనెదు
లెండు పోద మటన్న నటుండు మనెదు
వడిగ రావమ్మ కంచియే పడుకటిల్లు
కన్నియలఁ గంటి మిటు లెందుఁ గానమమ్మ! 201

ఉ. ఎక్కడ నైన వేడుక మెయిన్ శుభవేళలఁ బాను పెక్కుచో
నొక్కసుమంత సిగ్గు వడుచుండెదు లేజవరాండ్రు లేరొ? యో
యక్క! యిదేమి? యింత గలదా? మఱి రే పిటువంటివారె పో
దక్కఁ బెనంగువారలు సదా మగనిం బిగికౌఁగిలింతలన్. 202

క. ఏకత మునఁ జెప్పుదుమో?
కా కందఱు వినెడునట్లు గాఁ జెప్పుదుమో?
మా కొక్కటి తోఁచినయది
నీ కెక్కుడఁ గోప మగునొ నీరేజముఖీ! 204

ఉ. కేవలభక్తితో నచటఁ గేలివనంబున నీవు సారెకున్
సేవ లొనర్చుచోఁ గలిగె నేకత, మేకత నిందు వచ్చుచోఁ
ద్రోవల నిల్తురే కద; వధూవరు లిద్దఱు నొక్కటైనచో
నేవగఁ బాయునో మనసు లెవ్వ రెఱుంగుదు రమ్మ జవ్వనీ!

ఉ. వేగిరకాఁడు మన్మథుఁడు; వెన్కను ముందును జూడఁ; డంత
కున్, వేగిరకాఁడు నీ విభుఁడు; వీరిఁ గటాక్షములందె యేలఁ
జా, ల్వేగిరకత్తె వీ; వుచితలీలఁ దలంతువొ? వేళ యెంతువో?
యీగరువంపుసిగ్గు లపు డెక్కడ నుండు సరోజలోచనా! 205

ఉ. కన్నెఱచేసి చూచిన మొగమ్మటు ద్రిప్పినఁ జే విదిర్చినం
గన్నుబొమల్ ముడించినను గాదన; ముందుల కేమి? మున్ను
మీ, రున్న తెఱంగు నంగకము లున్న తెఱంగుఁ దలంచి
చూచినన్, గన్నియ! మాకు నమ్మికలు కావు సుమీ! పదిలతు
లేనియున్. 206

తే. ఆరయఁ గా కుండె మంచిదే! యందు కేమి?
కొంతసే పిటు నవ్వితి మింతె మేము;
చాలు నిఁక నైన జాగేల? సరసములనె
ప్రొద్దు పోయెడుఁ; బదవమ్మ ముద్దుగుమ్మ." 207

చ. అని కయిదండ యొక్కమృదుహల్లకపాణి యొసంగ నొక్క
మోహన నవమౌక్తికోపమనఖాంకురపాపటఁ జక్కదువ్వ

శో,భనశకునమ్ము లొక్కకలభాషిణి ముందరఁ దెల్పమందగా
మిని యనుచెల్లనప్పు డినుమిక్కిలిగాఁ దనయందు నిల్పఁగన్.

ఉ. తాలిమిఁ గ్రుంగఁ ద్రొక్కి మదిఁ దత్తరముం దమియుం
భయంబు హే, రాళముగాఁగ మైఁ జెమట గ్రమ్మఁగఁ
గొంకుచు మెల్ల మెల్లనే, బాలిక యేఁగుదెంచె విభుపాలికిఁ
బ్రాణసఖు ల్దెమల్పఁగా, యేలిక ప్రేలకుం మనవి కేఁగెడు
నయ్యభిమానిపోలికన్. 209

ఉ. చంచలనేత్రరాఁ గలుగుసంభ్రమ మేమనవచ్చు వాసనల్
ముంచుకొనం సమస్తగృహముల్ మిఱుమిట్టులు గొంచు నల్ల
డల్, ముంచుకొనెం దనూరుచులు ముంగిటి కించుక రాక
తొల్తనే, ముంచుకొనెం నృపాలునకు మోహముఁ
గోర్కులు నెమ్మనంబునన్. 210

తే. మఱుఁగఁ గోరెడికన్నియ లెఱుఁగుఁ జూచి
చూడఁ గోరెడియువరాజుజాడఁ జూచి
వలఁతు లయినట్టియాకూర్మి పొలఁతు లపుడు
కూర్చి సమకూర్చి యిరువురఁ గూర్చి యనిరి. 211

తే. తేర తా నెట్లు గడపెనో తెలియరాదు
తేరు కదలించునట్లు తో తేరవలసెఁ
గన్నె యిందాఁక నే మెఱుంగదుసుమయ్య
తేరుగడ కాఁగ మెల్లనె దిద్దుకొనుము. 212

క. పాటలబింబాధర కసి
గాటుల కోప దని పలువగలఁ దెలుపంగా
నేటికి? నెఱెంగి నడువుము
మీటిన విచ్చుచనుదోయి మీచేతి దఁకన్. 213

తే. మీర లెఱుఁగంగ వలయు శృంగార మెల్ల
యువతితిలకంబు కంటె నో నవమనోజ!
విభుఁడు మది మెచ్చి కర్పూరవీటి యొసఁగ
ముద్దుమొగ మెత్తరాదె యో మోహనాంగి!. 214

క. వలరాజు కొల్చునంతటి
చెలువుఁడు నినుఁ గూడఁ గలిగెఁ జెప్ప డిదేమీ?
కలఁ డిఁక నీపాలింటన్
జెలియా యలచందమామ జేజే యెపుడున్. 215

క. రావక్క! వక్కలాకులు
గోవక్క శుభోత్తరముగ గొబ్బున విభుచే
నీవక్క సేవ సేయుము
నీ వక్కఱ కలిగి రమణునికిఁ జిత్తము రాన్. 216

తే. అనుచుఁ గప్పురబాగాలు నాకుమడుపు
లచ్చకోరాకుచేతి కందిచ్చి మిగుల
నంతికము చేర్చి చేపట్టుమయ్య కోర్కు
లొదవఁ గాఁ జేయు నాసామి! యువతిశయము. 217

క. అని కన్నియ హస్తాబ్జముఁ
దన శ్రీహస్తమునఁ జేర్పఁ దాత్పర్యమునన్
గొని యామాటలచతురత
మనమున మెచ్చుకొను రసికమణి వేమాఱున్. 218

చ. కలయఁగ మంచిలగ్న మిది గట్టిగ నేగడె లెన్ని యయ్యెనో
తెలిసెద నంచు నొర్తుఁ జనుదేర దదేమని యొర్తు నెచ్చెలిం
బిలిచెద నంచు నొర్తు నొకపేరిడి వారిటు లేఁగి రంద ఱ
చ్చెలియలవెంట నే సగము సిగ్గరిగొన్ దరుణీలలామకున్. 219

ఉ. పంచశిలీముఖంబులును బచ్చనివిల్లును బూని యెక్కు_సం
ధించుచు నిష్ఠురం బెనఁచి నెమ్మిఁ గరంచుకడంకఁ జూడుమీ
యంచు గవాక్షసీమ నపు డాయెలతెమ్మెరఁ గూడి వేడుకన్
బొంచులు సూడఁ గాఁ దొడఁగెఁ బో మకరాంకుఁడు గాన
కుండఁగన్. 220

తే. పతియు సతికేలుపట్టినపట్టు విడక
పెడమఱల వామకరమునఁ బిఱుదుఁ జుట్టి
పట్టి రా నీడ్చి కూర్చుండఁ బెట్టె నపుడు
తొడ తొడయుఁ దాఁకఁ దమిసిగ్గుఁ గడకు నూక. 221

సీ. నెఱికొప్పుఁ గొనగోర నిమిరినయంతనే
తళుకులేముద్దుఁజెక్కిలి చెమర్చెఁ
దళుకులేముద్దుఁ జెక్కిలి నొక్కినంతనే
వలిగుబ్బచనుఁగవ పులకరించె
వలిగుబ్బచనుఁగవ నలమినయంతనే
నతనాభినీవిబంధంబు ప్రిదిలె
నతనాభినీవిబంధము నంటినంతనే
తను వెల్లఁ బరవశత్వంబు నొందె

తే. నవలఁ జెప్పెడి దేమి యానవరసికుఁడు
తావిచెంగావిచక్కఁగమోవి గ్రోలి
కుసుమశరుకేళి నేమేమిగుఱుతు లిడెనొ
బాల యెఱుఁగదు సౌఖ్యాబ్ధిఁదేలి యపుడు. 222

క. గాఢాలింగనవిముఖము
రూఢాంగస్వేదభరము రుంద్రవ్రీడా

గూఢాపాంగము నగుచు న
వోఢాసంగమము వేడు కొసఁగెం బలికిన్. 223

సీ. వీఁగుకొప్పున సామ విరిదండ వెలిఁ గ్రమ్మఁ
గమ్మకస్తురిబొట్టు చెమ్మగిల్లఁ
దనువున మేల్పూఁత తావిమాత్రమె చిక్కఁ
జిక్క చన్గవ సరుల్ చిక్కువడఁగ
నొసలిపై ముంగురుల్ ముసరి ముద్దులు చూప
జూ పంతకంతకు సొలపుఁ జూపఁ
జిన్నారిచెక్కులు చెమటఁ జిత్తడి నొంద
నందంద యూర్పులు సందడింప

తే. నపుడు సమ్మతిఁ బతివేడ ననఁగి పెనఁగి
లోనుగా కుండియు మృగీవిలోలనయన
యతని నానందవార్ధి నోలార్చె నౌర!
కలయికలఁ గల్గుహారువులకలిమివలన. 224

తే. నొక్కి పలుమొనఁ బలుయొన నొక్క నేర్పె
నంటి గోరులచేఁ గళలంట నేర్పెఁ
జొక్కి బిగిఁగౌఁగిలింతలఁ జొక్క నేర్పెఁ
జెలువుఁడు నవోఢఁ బ్రౌఢఁగాఁ జేసెనపుడు. 225

సీ. జిలిబిలివలినాలి మొలకతెమ్మెరలు క
మ్మనిమేనితావుల ననుసరింప
నలరుఁదేనియ లాని యలరుతుమ్మెదదిమ్ము
జంటచూపుల వెనువెంటఁ దిరుగఁ
జిగురాకుమేఁతలఁ బొగరొందుకోయిలల్
పాటల నీటు వెంబడి మెలంగఁ

గుల్కఁ బల్కులముద్దుగుల్కు చిల్కల నేర్పు
పలుకుల బెళుకులపజ్జ నిలువ
తే. సతియుఁ బతియును నారామతతుల నతుల
రతులఁ బెనఁగిరి చతురత లతిశయిల్లఁ
దొలుతఁ దము నేఁచువారలె కొలిచియుండు
వేడ్కకన్నను మఱి వేఱె వేడ్క కలదె. 226

క. నెల మసలె నంతఁ గాంతకు
నెలకొనె వేవిళ్లు పెల్లు నిద్దపుమేనం
దలతల మని మెయిపూఁతల
తళతళఁ దళుకొత్తఁ గ్రొత్తధవళిమ దోఁచెన్. 227

సీ. కలదు లేదో యనుకొను కౌనఁగ నయ్యె
తెప్పల నలసత కప్పుకొనియెఁ
గులుకుఁ జన్గుబ్బలు వలుదలై మెఱుఁ గెక్కె
నూఁగారు పైఁగప్పు నూలుకొనియెఁ
జెక్కుటద్దంబుల నెక్కొనెఁ దెలినిగ్గు
బడలిక నడుపులఁ గడలుకొనియెఁ
జిట్టూటచెమటలచిత్తడి మెయి నిండె
సారెకు నూర్పులు సందడించె
తే. నరుచి గన్పించె నొకచెల్వ మంకురించెఁ
దరులు సమ మయ్యెఁ జిట్టుముల్ దఱచు మీఱె
మొలచెఁ గోర్కులు నెమ్మేన నిలిచె నలఁత
నెలఁత కేర్పడఁ దొలుచూలు నిలుచు నపుడు. 228

మ. కలుముల్ కన్నులఁ జిల్కకల్కి మరునిం గన్నట్టిచందాననా
కలశాంభోనిధివీచికల్పతరువుం గన్నట్టియందంబునన్

గలకంఠీకులరత్న మంత శుభలగ్నం బందు నిం పొందఁగా
గులదీపం బగునట్టిపట్టిఁ గనె దిక్కుల్ తెల్విఁ బెం పెక్కఁగన్
క. ఋభువిభుసుతునకుఁ దనయుఁడు
ప్రభవించినసమయమున గుబాలునఁ గురిసెన్
నభమున సుమనోవర్షము
గుభగుభనినదములు గ్రందుకొనె దుందుభులన్. 230
తే. అపుడు పార్థుఁడు శుభలేఖ ననుప ననుప
మానవిభవుండు శౌరి సమానమాన
వాధినాథులు కొలువంగ నరుగుదెంచె
నెలమితోడుత పాండవు లెదురుకొనఁగ. 231
క. హాలి సాత్యకితోడఁ గుతూ
హాలి యై తనసరస రాఁగ నంగనఁగుసును దా
నల బలరిపుసుతునగరికి
నలబలము చెలంగ నరిగె హరి కడు వేడ్కన్. 232
క. మన్యువివర్జితుఁ డల శత
మన్యుతనూభవుఁడు లోకమాన్యవిపశ్చి
న్మాన్యులయనుమతి సుతు నభి
మన్యుం డని పేరు వెట్టె మది ముద మొదవన్. 233
క. చెల్లెలికిని మఱఁదికి మే
నల్లునకు ననర్ఘ్యమణిమయాభరణంబుల్
వల్లభయుఁ దాను యదుకుల
వల్లభుఁ డపు డొసఁగె బంధువర్గము మెచ్చన్. 234
తే. కువలయాక్షులు వెనుచు మక్కువలవలన
నేఁటఁ బెరిఁగెడువాఁ డొక్కపూఁటఁ బెరిఁగి

మెల్లమెల్లన శైశవ మెల్ల జాఱి
నందె యౌవన మారాజనందనుండు. 235

సీ. మనుమార్గమున భూమి మను మార్గ మంతయు
స్థిరబుద్ధి యగుయుధిష్ఠిరుఁడు తెలుపఁ
బాటవమదై వైరిపాటనక్రమ మెల్ల
దరవర్జితుఁడు వృకోదరుఁడు తెలుప
రంగదుత్తుంగతురంగాధిరోహ ము
ద్దండబాహుఁడు నకులుండు తెలుప
సురభిరక్షణకీర్తి సురభిళదిజ్మండ
లుం డగుతదనుజన్ముండు తెలుప

తే. వివిధకోదండపాండిత్యవిలసనంబు
తాన తెలుపంగ నేర్చినతనయుఁ డెపుడు
సేవ సేయఁగ సంతతశ్రీ వెలుంగ
విజయుఁ డలరారె శాశ్వతవిజయుఁ డగుచు. 236

క. శ్రీరాజిలు రఘునాథో
ర్వీరమణుని పేర వెలయు విజయవిలాసం
బారోగ్యభాగ్యసంప
త్సారస్వతజయము లొసఁగుఁ జదివిన వినినన్. 237

ఆశ్వాసాంతము

ఉ. క్ష్వేళగళైణలాంఛన విజిత్వర శుభ్రయశోవిశాల! ధా
రాళగళన్మదద్విరదరాజివిరాజిసభాంగణా! ఘనా
వేలగరిష్ఠదానపదవీపరితోషితకాళగౌతమీ
చోళకవిద్విజస్తుతవచోలగ! చోలగమానభంజనా!. 238

స్రగ్విణి.—దుగ్ధవారాశివిద్యోతికీర్తీ! సుధా
భుగ్ధురీణామనాగ్భోగవర్తీ! దయా
దృగ్ధుతాశేషధాత్రీమనున్నిస్స్వతా!
స్నిగ్ధసారస్వత స్నిద్ధసారస్వతా. 239

గద్యము. ఇది శ్రీసూర్యనారాయణవరప్రసాదలబ్ధ ప్రసిద్ధసారస్వతసుధాసారజనిత యశోలతాంకూర చేమకూర లక్ష్మణామాత్యతనయ వినయధురీణ సకలకళాప్రవీణాచ్యుతేంద్రరఘునాథభూపాలదత్తహస్తముక్తాకటకవిరాజమానవేంకటకవిరాజ ప్రణీతం బయిన విజయవిలాసం బను మహాప్రబంధంబునందు సర్వంబును దృతీయాశ్వాసము.

విజయవిలాసము

సంపూర్ణము.

మదరాసు: వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారి
'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము.— 1969— కాపీలు 2000.